

СМОЛОСКІН
»S M O Ł O S K Ÿ P«
ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ І СТУДЕНТСТВА
MAGAZINE OF THE UKRAINIAN YOUTH AND STUDENTS

МРІЇ. (Гіпс). Г. Жуковська і Д. Сова

„СМОЛОСКИП“

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці
Видає Видавництво «СМОЛОСКИП»
4828 Rachel Str.,
Town of Pierrefonds, Que.
Canada

ВИДАВНИЧИЙ КОМІТЕТ:

Голова: Лев Винницький (Монтреаль)
Члени: Володимир Бакум (Нью Йорк), Павло Дорожинський (Нью Йорк), Богдан Гасюк (Філадельфія), Осип Зінкевич (Балтімор), Теодосій Онуферко (Філадельфія), Дмитро Пілецький (Чікаго).

Редагує Редакційна Колегія в складі:

Голова: Осип Зінкевич
Члени: Теодосій Онуферко, Роман Левинський і Любомир Бачинський.

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. Статті поодиноких авторів не завжди висловлюють погляди чи становище Редакції. Передрук окремих статей дозволяється лише за виразним поданням джерела. Матеріали, кореспонденцію і вимінну пресу слати на адресу:

„SMOLOSKYP“

P. O. Box 6038, Patterson Sta.
Baltimore 24, Md., USA

Передплата: 1.50 дол. на рік. Поодиноке число 30 центів.

Чеки виставляти на: Smoloskyp Publishers

Голова Адміністрації: Богдан Гасюк
Адреса Адміністрації:

„SMOLOSKYP“
c/o Avra Sereda
858 Taney Str.
Philadelphia 30, Pa. USA

„Smoloskyp“

Magazine of Ukrainian Youth and Students

Published by the Smoloskyp Publishers

4828 Rachel Str., Town of Pierrefonds, Que., Canada

PUBLISHING COMMITTEE:

Chairman: L. G. Wynnyckyj (Montreal)

Members: W. Bakum (New York), P. Dorozynsky (New York), B. Hasiuk (Philadelphia), T. Onuferko (Philadelphia), D. Pilecky (Chicago), O. Zinkewytch (Baltimore), Lubomyr Bachynskyj

EDITORS

Editor: Osyp Zinkewytch

Associate Editors: Teodosij Onuferko, Roman Lewynsky

General Manager: Bohdan Hasiuk (Philadelphia)

Subscription: Price \$1.50 yearly — Single Copy 30 c.

Cheques Payable to: Smoloskyp Publishers

Managing Office:

„SMOLOSKYP“

c/o Avra Sereda

858 Taney Str.

Philadelphia 30, Pa., USA

З М І С Т

Крути зобов'язують
За відбуття Світового Конгресу українського студентства і молоді

Осип Зінкевич

Як піднести в Україні науку на державний рівень

В. Михальчук

«Політична війна Советів»

А. Кіпа

Ігор Соневицький

В. Рудник

Чуєш, чарівна Марічко?

Відозва до середньошкілників з 1910 р.
Готується перший Конгрес середньошкілників ЗДА

Анкета «Смолоскип-у» в справі ЦЕСУС-у

Молодь і студентство в Україні

Цікаве з України

П'ятий Конгрес СУСК-у

Л. Винар

Десятиліття «Зарева» в Клівленді

Ігор Струк

В обороні правди про Україну

В. М.

Огляд нових видань

КРУТИ ЗОБОВ'ЯЗУЮТЬ!

Минають роки, проходять десятиліття, сповнені боротьби українського юнака і дівчини. Скільки за останніх сорок років за ними подвигів, героїчних вчинків, скільки разів доводилося нашим юнакам і дівчатам вісімнадцятої весни більше не побачити.

Минають роки і — як завжди — приходить наш Великий Український Січень. Місяць радості й розпачу, місяць великий надій і почувань, що тиснуть до болю серце людини.

Бо в січні ми мали тріумфальний в'їзд армії Богдана Хмельницького у вільний Київ, в січні лунали на цілий світ дзвони Київської Софії і несли вість про Воскресіння України, про її з'єдинення в одне нерозривне ціле — в одну Українську Народну Республіку.

І коли проходили дні великих січневих подій, історія — неначе увінчала терновим вінком многострадальну Матір, наче на згадку про велич січневих радощів — дала нам Крути.

Напередодні весни, коли вже вкоротці мали зацвісти в тих Київських юнаків серця повні соняшної теплоти, прийшла страшна, нерівна своїм жахом — смерть, що з далекої півночі, йшла в нашу країну вже цілі століття і забиравла все найдорожче, найближче.

Пішло їх триста веселих, бадьорих, рішених не на життя, а на смерть, щоб рятувати честь нації, своєю юністю, чистотою своїх душ, щоб наш новий Нестор міг сказати:

Там біля Аскальдової могили вони лежать, вони кличуть до вас, зносять руки до всіх вас розпорошених по тайгах Сибіру, по розлогих просторах Казахстану, казаматах Соловків і сотень Воркут. Хай ваші очі не відступають від місця біля Крутянської станції, від місця біля Дніпровських круч, де похоронені їхні тіла, нехай ці місця кріплять вашу силу, нехай допомагають видержати, нехай допоможуть смертю смерть перемогти.

Скільки величі у їх смерті! Коли б не Вони, яка пустка огортала б нашу душу! Яка ганьба впала б на народ, на владу, яка не мала б кого післати на захист столиці. Тому прийшли Вони, як спасіння, щоб вказати шлях нації, шлях її молоді: коли треба вмерти за Батьківщину — смерть стає солодкою за життя!

Над Дніпровськими кручами могила стоїть, там лежать Вони, — юнь України, Вони кличуть до нас, вони благають нас, їхня смерть зобов'язує нас пожертвувати хоч частинкою свого особистого — для Неї, для України.

ЗА ВІДБУТТЯ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА І МОЛОДІ

(ОЗ). Недавно осередки української еміграційної спільноти облетіла вістка, що восени цього року буде скликаний перший Світовий Конгрес Вільних Українців. Перед цим рішенням відбулась не одна конференція і обмін думками між КУК, УКК і ПАУК. Після багатьох статей в пресі, розмов і згаданих вище нарад — ми дістали «Звернення» шостої сесії ПАУК в справі скликання такого конгресу. З цього виходить, що такий конгрес мав би бути більш практичного, як маніфестаційного характеру,

тобто він мав би розв'язати ряд практичних проблем, важливих для української еміграційної спільноти і для української визвольної справи.

Ми не хочемо входити в ці справи, залишаємо це для старших і всіх громадсько-суспільних організацій, що мають брати участь в такому конгресі. На маргінесі цього «Звернення» ПАУК — вдаряє у вічі ще й те, що як серед молодечих, так і студентських організацій немає майже жодної реакції. Молодь і студентство,

немов заснули, немов це до них не відносилося, немов вони не мали б бути активними співучасниками тих рішень, що відноситимуться до питань «допомоги країні своїх предків, Україні, і методи збереження та розвитку української національної субстанції у вільнім світі» (цитат зі звернення ПАУК).

Коли говорити про збереження та розвиток української національної субстанції у вільнім світі, то це в першу чергу справа українських молодечих організацій. І тут вони мали б змогу на широкому світовому форумі такого конгресу сказати своє слово, представити свої складні проблеми та з представниками інших організацій шукати розв'язки.

Але це була б і нагода для відбуття паралельно Світового Конгресу Української Молоді, який не лише міг би заманіфестувати перед світом і зокрема перед молодечими міжнародними і національними організаціями своє становище до питань **імперіялізму і колоніялізму**, але й міг би розв'язати ряд практичних питань і евентуально покликати до життя відповідне тіло — Союз чи Секретаріат молодечих організацій, який узгіднював би працю багатьох молодечих організацій, унапрямував її, служив досвідом і методикою.

Молодечі організації, якщо ще цього собі не усвідомили, то мусять хоч тепер зрозуміти, що сьогодні не йде вже про партійні впливи, про партійну індоктринацію молоді, а сьогодні, коли поза рамками молодечих організацій знаходяться не сотні, а тисячі української молоді, і коли навіть зорганізовану молодь охоплює все більше оспалість, незаінтересованість і відхід від організацій — то конкуренція повинна йти по лінії якнайбільшого приєднання членів з-поміж молоді, що стоять осторонь, а не з-поміж тієї, що вже зорганізована. Для української справи не важно, чи більше молоді буде в СУМ-і, МУН-і, ОДУМ-і, чи в Пласті, але для цієї справи є важно, чи та молодь в тих організаціях буде виховуватись на корисних для визволення України одиниць, чи ні.

Досвід багатьох років і праці виказав, що окремі організації, самостійно і сепаратно не є спроможні розв'язати ряду проблем, які для них є питання «бути, чи не бути» і що сепаратно — вони ніколи не зможуть їх розв'язати. Тому скликання СКВУ є прекрасною нагодою до відбуття подібного конгресу молодечих організацій. Ми хочемо вірити, що вони не знехтують цієї нагоди і що вирвуться зі своїх вузьких гет, піднесуться понад дрібні справи ворогування і пристастей та зуміють сісти за спільний сіл та спільно працювати.

Дещо інакше мають ся справи зі студентськи-

ми проблемами. У нас дуже часто пересічний громадянин не бачить основної різниці між молодечою і студентською організацією. Поняття це є дуже часто здеформоване і навіть спотворене (коли напр. членами молодечих організацій є дорослі громадяни, які вже мають дітей шкільного віку!). У нашій уяві в молодечих організаціях повинна бути справжня молодь, в основному шкільна (передшкільна, початкові і середні школи), а до студентських організацій повинна приходити молодь, яка пройшла добре національне виховання в молодечих організаціях, чи організаціях середньошкільників і яка принайменше має за собою повний курс українознавства. На такому членстві повинні базувати свою працю студентські організації, з цього повинна й випливати специфічність праці студентства, з недвозначним усвідомленням, що період членства в молодечій чи студентській організації — є і мусить бути періодом переходовим, а не вічним.

Тому, коли праця молодечої організації повинна мати виховний характер, то праця студентської — має мати характер академічний і зовсім відмінний. Тому й поле діяльності (основне) студентства повинно бути інше від поля діяльності молоді. Молодеча організація має готувати національно свідомих одиниць, а студентська — одиниць з основним підложжям праці для української справи серед чужинецьких академічних, професійних і політичних кругів.

Сьогодні, як ми вже нераз підкреслювали, серед українського еміграційного студентства запанував не лише майже тотальний спокій, але й майже тотальний застій. Його працю знаменують дрібні, здебільша льокальні справи, ми б назвали це адмініструванням студентських організацій. І це не лише в ЗДА, але й по всіх інших континентах. Це явище є надзвичайно загрозливе, і якщо воно не зміниться то є загроза, що вкортці, коли теперішнє студентство перебере провід суспільно-громадського й політичного життя — воно буде таке саме оспале. Тому українському сучасному студентству треба насамперед усвідомлення, яку велику роль воно могло б відіграти, коли б воно зуміло підвестись дещо вище над пересічність, коли б у нього була хоч крихітка бажання працювати для чогось більшого, як пересічне, для чогось великого. Великого бажаного — хтось кинув клич. І чи не було б це ВЕЛИКИМ, коли б наше студентство, наприклад, спромоглося видавати центральний студентський журнал в англійській і українській мовах? Чи не було б це великим, коли б не відбувалась ані одна міжнародна студентська конференція чи семінар без української участі?

Чи не було б це великим, коли б МСК засудила російський колоніалізм і це було б завдяки нашому студентству? А далі — чи не могли б окремі студенти, з різних осередків, удержувати персональний контакт з різними студентськими діячами в азійських, чи африканських, чи навіть європейських і американських країнах? І чи не варто б робити багато іншого, що може є й дрібною роботою, але рівночасно ВЕЛИКОЮ річчю. Але всього цього і багато іншого ми ніколи не зможемо досягнути, ми ніколи не зможемо зробити, поки не будуть упорядковані внутрішні студентські справи, як довго різні студентські справи й поняття не будуть поставлені на властиві їм місця, коли тягар за цілість студентської діяльності буде лежати не на групі українського студентства, а

на цілості, в усіх країнах вільного світу, де б воно не було.

Зближається величня нагода — відбуття СКВУ і цю нагоду українському студентству треба використати для відбуття Світового Конгресу Українського Вільного Студентства, що не лише заманіфестувало б своє студентське «я», але й розв'язало б ряд практичних справ і в першу чергу переорганізацію ЦЕСУС-у, щоб він знову став активною і авторитетною централею української студіюючої молоді.

Таких нагод багато напевно не буде. Часу залишається мало. Тому українським студентським відповідальним організаціям слід братись за діло негайно в свідомості, що цим ми зробимо велике діло не лише для українського студентського руху, але також для української визвольної справи.

Наука на рівень держави чи колонії?

ЯК ПІДНЕСТИ В УКРАЇНІ НАУКУ НА ДЕРЖАВНИЙ РІВЕНЬ?

На такий заголовок цієї статті може виринути оправданий запит в читача: як можна з еміграції давати рецепти в такій важливій справі? Може зродиться також багато й інших питань. Але нашою ціллю не є давати будьякі рецепти, а глянути на ряд пропозицій, які ставлять і підносять самі вчені в Україні. І це є цікаве для нас, зокрема після двох останніх статей в «Смолоскипі», де ми порушували питання науки і наукових кадрів в нашій батьківщині.

Ставимо їх і цікавимося ними, бо вважаємо, що вони не маловажні як для сучасного, так і, зокрема, для майбутнього української держави.

На підставі даних самих українських вчених, взятих з української підсоветської преси, нам доводиться щераз підкреслити, що стан росту наукових кадрів в Україні є наскрізь незадовільний і він значно відстав і залишається позаду готування кадрів в советській Росії. Беручи під увагу величезні спроможності й ресурси України, коли б вона була незалежною від Росії, стає ясно, що такого відставання ніколи не могло б бути. Підготовка наукових і технічних кадрів в Україні є незаперечним доказом, що Україна в формі УРСР, не є державою у повному розумінні цього слова, а звичайною колонією Росії. З цього ясний висновок, що й наука в Україні не може бути на державному рівні, а була й залишається на рівні колоніальної і вповні залежної країни.

Відрадным явищем являється широка дискусія українських вчених в цій справі в минулому році. Зокрема відрядне те, що в Україні є ще люди, є ще вчені, які дбають про ріст УКРАЇНСЬКИХ наукових кадрів. Вони аналізують сучасний стан, викривають багато хиб і стараються цей стан змінити.

Щоб змінити існуючий стан, проф. О. З. Жмудський, проректор по науковій роботі Київського університету, вносить такі пропозиції («Літ. Газета», № 55, 1960 р.):

а) Обладнати ВУЗ-и і зокрема університети сучасним, модерним устаткуванням і забезпечити потрібним науково-допоміжним персоналом;

б) Упорядкувати номенклатуру спеціальностей і спеціалізацій. Узаконити спеціалізації з таким розрахунком, щоб життєві потреби підготовки кадрів різноманітних напрямків науки не викликали перевантаження викладачів (через що погіршується якість);

в) Дати деяку кількість місць членів-кореспондентів та академіків для працівників ВУЗ-ів, що заохочуватиме спеціалістів до роботи у ВУЗ-ах і підвищуватиме їхній науковий рівень;

г) Підтримувати і розвивати важливі перспективні напрямки науки у ВУЗ-ах шляхом виділення штатів науковців для кафедр та дослідних інститутів.

Проф. О. Жмудський, крім з'ясування і обґрунтування своїх пропозицій, згадує, що в останньому часі введено деякі зміни в праці механіко-математичного факультету Київського університету, модернізуючи його та пристосовую-

чи до вимог сучасної науки і техніки. Переорганізовано і читається тепер такі нові курси — «Теорія імовірностей і статистика», «Обчислювальні машини і програмування», «Теорія коливань», «Автоматика і регулювання», «Керовані машини», «Теорія інформацій», «Економетрика і питання лінійного програмування». В університеті створено обчислювальний центр, в якого посіданні є диференціальний аналізатор електро-інтегратор (сконструйований проф. В. Дяченком).

Коли говорити напр. про обчислювальну математику, то треба відмітити, що вона в кількох останніх роках стала цілком новою, а при тому й дуже складною спеціальністю. Математик-обчислювач не лише мусить знати всі основи математики, фізики і механіки, але мусить пройти курс програмування, математичної логіки і теорії логаритмів, а крім цього, в залежності від галузі, в якій він працює, (напр. обчислення орбіти даної планети, прогнозу погоди і тд.) ряд інших дисциплін.

В. Остапенко і В. Іванов, старші наукові співробітники Обчислювального центра АН УРСР («Літ. Газета», № 57, 1960 р.) кажуть, що математик-обчислювач мусить мати спеціальні знання з таких дисциплін, як автоматичне регулювання, математична статистика, теорія випадкових процесів, лінійне і динамічне програмування, теорія ігор і оптимальних рішень.

Останні новості з України вказують на те, що в минулому році вивезено з України ряд висококваліфікованих фахівців, зокрема з викладацького складу українських університетів і ВУЗ-ів. Тому, натякаючи на це, проф. О. Жмудський каже, що «цей рік є особливим роком», що «будуть деякі тимчасові труднощі» і що кінцець-кінцем немає іншого виходу, як готувати наново своїх власних спеціалістів, які б залишились при високих школах. Все це ускладнює цілий процес спеціалістів.

Не зважаючи на ряд труднощів, проф. О. Жмудський з повним оптимізмом заявляє, що в 1960 р., співробітники Київського університету, захистили аж... 6 (!) докторських дисертацій, стверджуючи рівночасно що «науковими працівниками, особливо вищої кваліфікації, повністю не забезпечені ні Академія (АН УРСР), ні ВУЗ-и. Тому, — вимагає він, — наше спільне завдання полягає в тому, щоб створити всі умовини для розв'язання в найкоротші строки проблеми забезпечення науковими кадрами всіх галузей і напрямків сучасної науки».

Відомо, що в багатьох технічних ВУЗ-ах України в минулому році впроваджено ряд нових дисциплін (зокрема — основи промислової електроніки, обчислювальні машини і програ-

мування, застосування атомної енергії), але рівночасно з цим вирінає питання, як можна успішно вести роботу і готувати наукові кадри, коли в тих же технічних ВУЗ-ах, як заявляють проф. д-р О. Большаков і проф. д-р М. Варламов з Одеського Політехнічного Інституту («Рад. Освіта» з 14 грудня 1960 р.), немає навчальних фільмів, моделей машин, нових сучасних апаратів і механізмів, довідників, атласів креслень і зокрема посібників. Вони обидва роблять важливе ствердження: державним бюджетом України на потреби дослідів передбачується багато менше грошей, як їх дійсно потрібно. Цей брак фінансів, в такій багатій країні і паралізує багато починань. Вони стверджують, що навіть є великі труднощі одержати гроші на закуп приладів і обладнань. Але таких закидів в цьому самому часі ніде не зустріється у ВУЗ-ах РСФСР! Це ще є одним доказом колонійної залежності України—від Росії. Про це говорить також доц. ц. Соболевський заст. директора Дніпропетровського Металургійного Інституту, який каже, що «фінансування наукових творчих пошуків зустрічає труднощі» і що нестача у ВУЗ-ах таких елементарних речей, як контрольно-вимірна апаратура, органічне скло, «на довгий час затримує закінчення експериментів» («Рад. Осв.», 14 груд., 1960 р.).

Багато учасників великої дискусії в Україні в справі наукових кадрів підкреслюють ряд хиб, які й не дозволяють поставити підготовку кадрів на рівень вимог держави. Часто на перешкоді стоять цілком дрібні справи. Наприклад проф. д-р В. Попов («Рад. Осв.», № 87, 1960 р.) пропонує: 1) Наладнати постачання ВУЗ-ів лабораторним устаткуванням, бо... «в централізованому порядку ми майже нічим не забезпечуємося»; 2) Створити експериментальну базу України для комплексних наукових робіт, бо «нинішній стан організації науково-дослідної роботи аж ніяк не може нас задовольнити».

Проф. д-р М. Комаров, декан мех. фак. Львівського Політехнічного Інституту («Рад. Осв.», № 93, 1960 р.), вказуючи, що Паскаль написав свою першу наукову працю в шістнадцять років, а М. Є. Жуковський у двадцять один рік закінчив університет і через два роки викладав фізику і математику, — підкреслює, що згідно з новими шкільними реформами в СРСР, науковець, ЩОЙНО В 40 РОКІВ може стати кандидатом наук! Тому він пропонує зревідувати ці реформи, бо є загроза, що ніхто не зможе добитись до науково-дослідницької праці.

Ціла ця дискусія в Україні, яка щойно закінчилась, є на нашу думку здоровим проявом і нам слід до неї прислухатись. Вона є ознакою

нових процесів в українських академічних кругах. Порівнюючи давніші часи, треба ствердити, що в ній ми знайшли багато цікавих і важливих не лише стверджень, але й конструктивних пропозицій. Чи учасники дискусії, ставлячи ряд проблем, мали на увазі справу колоніальної залежності України, чи ні — це й не важ-

не. Важне, що вони не втратили почуття відповідальності за долю великого українського народу. Вони знають, як говорив акд. Б. В. Гнеденко, що «кожний день нашого життя приносить багато нового, і в цьому новому виникають паростки ще новішого».

Осип Зінкевич

“ПОЛІТИЧНА ВІЙНА СОВЕТІВ”

Нижче публікована стаття появляється на сторінках нашого журналу дещо спізнено. Але питання порушувати в ній є так великої ваги, що ними повинен познайомитися загал української молоді і студентства на чужині. Стаття нашого паризького кореспондента В. Михальчука буде довгий час актуальна в нашій протибольшевицькій праці.

Редакція.

Париж, січень 1961 р. «Політична війна советів» — назва, під якою проходила Міжнародна Конференція, що відбулася в Парижі в перших трьох днях грудня м. р.. В ній взяли участь представники численних держав усіх континентів світу, крім Австралії. Це були політики, члени парламентів, журналісти, лідери профспілок, військовики і ін. На окрему увагу заслуговує участь в Конференції, як повнопраних її учасників, представників еміграцій Грузії, України, Росії і всіх сателітів крім Східної Німеччини.

Конференція являється чи не першою спробою вільного світу розглянути справу комунізму в його дійсній істоті. Вона, не зважаючи на те, що тягнулася три дні, зуміла тільки дещо піднести кінчик великої завіси, яка прикриває перед широкими народними масами цілого світу всю жажливість величезної советської машинерії в політичній війні проти вільного світу. Ця війна носить характер тотальної і тому українська молодь повинна про неї знати, щоб уключитись в протиатаку. Бо саме про це сьогодні йде справа.

Яка була мета Конференції?

Згідно з пляном, опрацьованим організаторами Конференції і предложеним всім її учасникам, вона мала розглянути всі методи советської політичної боротьби проти вільного світу, її слабкі й міцні сторони та осяги, щоб опрацювати плян побудови політичної греблі проти політичного наступу советів. Чи дійсно йшло про опрацювання конкретного пляну, чи тільки про перегляд евентуальних сил — важко сказати. В кожному разі Конференція не зробила того всього, що могла зробити, хоча б

тільки в ділянці самої пропаганди.

Ініціативний комітет організації і скликання Конференції складала видні, якщо не найвидніші, постаті ряду держав, членів Атлантийського Пакту. Але душею всієї організації праці була Сюзан Лабін, авторка шости книг, з них остання — «За п'ять дванадцять» і була, так би мовити, основною передмовою до праці Конференції.

Конференція могла бути незвичайно важливою подією в політичному світі, коли б була підготовлена і переведена з повною свідомістю її ваги, з дбайливим придержанням порядку програми, а головне — із свідомим бажанням прийти до позитивних висновків. А власне цього останнього не помічалось. При кінці праці Конференції виглядало, немов би її хтось зааранжував, щоб мати опісля чисте сумління: — «дивіться, — мовляв, — ми робили все що змогли, щоб здержати проникання комунізму».

Програма Конференції передбачувала першого дня загальникові справи, як: відкриття, промова Голови французького уряду, Генерального Секретаря ОНАН-у і інших видних особистостей політичного світу. Другого і третього дня мали провадитись властиві праці Конференції. В першу чергу вона мала розглянути апарат політичної війни советів і їхні осяги, опісля застановитися над методами оборони в ділянці пропаганди і міжнародної політики. Кожна з цих чотирьох тем мала забрати пів дня з тим, що двох визначних доповідачів давали короткі експозе на дану тему, а до них мали дискусанти займатися становище. Це так виглядало теоретично. В дійсності ніхто, або дуже мало хто, держався пляну і це вийшло тільки на шкоду Конференції і її мети.

Між промовцями, а їх було чимало, були знавці всього, що носить назву «советського» в політичній площині, як теж недомагань вільного світу в спротиві комунізму. Але тільки нечисельні й несміливі прозвучали голоси за найкращу оборону в формі атаки. Були й такі і то не з пересічної еліти, бо аж з Палати Лордів, які вважали найкращою метою оборони перед політичним наступом советів переконування широких народних мас у вищій якості

західніх холодильників і пральних машин в порівнянні до советських. Так, є ще й такі методи!

Участь в дискусії французького міністра справедливості Мішле і люксембурзького міністра внутрішніх справ Бека вказує на їхню інтелектуальну витонченість (Бек є автором ряду філософічно-політичних творів) і силу аргументації. Вони обидва твердять, що нещастя людини спочиває в різній інтерпретації поняття свободи. Не можна сказати, що вони не знають істини совето-комунізму. Але можемо твердити, що їхні висновки не дають протипаги висновкам Леніна чи Хрущова. У тому й трагедія вільного світу.

Ясніші позиції зайняв бельгійський професор Підерс, коли глумливо підкреслив, що коли б комуністи влаштували подібну конференцію для політ-війни із Заходом, то вони не вимагали б від учасників 1000 фр. на покриття коштів. На його думку Захід сам себе розбрює, політично, коли устами своїх найчільніших представників дає дуже часто незвичайно прихильні оцінки всьому, що є советське. Чому тоді дивуватися, коли народні маси не розуміють закликів до політичної боротьби із советами.

Подібні позиції зайняли представники африканських і зокрема делегат Південного В'єтнаму К. Туонг Конг, місто-голова парламенту. Він особливий натиск зробив на західню пресу. Саме вона підриває, свідомо чи не свідомо, чи не найбільше престиж і політичну силу вільного світу, тобто самої структури, на якій вона спирається. Найбільш протикомуністичні щоденники доказали, що вони мають здібності грати в комуністичну дудку, повторюючи гучні теми за скритою комуністичною пропагандою. Політичний фронт різниться від воєнного тим, що він не має точного географічного означення і тому кожна наша дія може його зміцнювати або знесилювати в нашу нскористь.

Є. Ляйонс, директор американського «Рідерс Дайджест», пішов ще далі, і його участь в дискусії була, на нашу думку, найбільш зближена до позиції тих народів, що вже сорок років борються проти совето-комунізму. Дискутант побудував свою мову на таких трьох пунктах: 1. Якщо ми повинні зробити протинаступ проти совето-комунізму в політичній площині, то для цього найкраще надаються території за залізною заслоною; 2. Пропагандивні статті української і російської преси советського режиму, призначені для внутрішнього вжитку, не вказують на силу режиму; 3. Страх наших слабих сторінок перешкодає нам побачити слабкі сторони советського режиму.

До останнього виступу нема що додати із стратегічного боку, можна тільки внести деякі корективи тактичного характеру. Його мова це був своєрідний білий крук на Конференції. Всі інші промови були скоріше подібні до перших, вище поданих. Між ними були деякі високі якості, але вони зводились до льокальних справ. Правда, що великі справи складаються із льокальних проблем, але в нас було враження, слухаючи цих всіх достойних дискутантів, що окремі дерева перешкоджають їм всі бачити справжній ліс.

Становище представників поневолених народів

Який же був у цьому вклад поневолених народів, найбільше «зацікавлених» в подібному фронті? Знов же не будемо задержуватись на всіх, але подамо найбільш характерні, а вони дадуть читачеві змогу зробити собі уяву про цілість виступу.

Найбільш типовим того, чого б не повинен робити представник поневоленого народу був виступ представника Естонії, К. Р. Пуста, б. міністра закордонних справ. Для нього — поневоленими народами є сателіти Советського Союзу плюс балтійські народи, що тепер входять в склад ССРСР. На подібну заувагу заслуговує виступ Поремського, представника російських солідаристів (НТС), але в іншому сенсі. Йому важко було сказати щось конкретне щодо політичної боротьби проти советів. Бо, відкинувши комунізм, чим різниться політика НТС від політики советів?

Мадярський представник дуже влучно повторив повні болю заклики мадярського радіа, коли воно зверталося до Заходу з проханням допомогти малярському повстанню. Захід був тоді глухий.

Участь українського представника була настільки успішна, що деякі її постулати знайшлися в кінцевих резолюціях Конференції. Тут можна б додати, що українська делегація була одною з найбільш чисельних делегацій поневолених народів. Українців запрошено двома шляхами: Український Європейський Рух запрошено від централі Європейського Руху і АБН — від його контактів із чужинецькими колами. Але попри силу численности української делегації виникло і її безсилля: воно заключилось в тому, що чомусь не прийшло до узгоджень позицій і виступів. А шкода, бо молодий «порт-пароль» АБН міг був мати можливо більш успішний виступ і його співтовариш може не був би самотнім противником проекту резолюції, представленій іншим членом української делегації. Це не має очевидно більшого значення, але подібне явище було несприятливо хоча б перед тими чужинцями, що нас

знають. Не було це позитивом і для АБН.

Підсумки українського спостерігача

Одним з позитивів Конференції, на нашу думку, це — саме подія її скликання та поставлення під розгляд політичної доктрини совето-комуністичного проникання у вільний світ. Бо окремі протикомуністичні виступи, статті чи навіть більші твори не мають тої ваги, що її може мати перед широкими масами добре переведений з'їзд із вміло поставленою проблематикою і постановами.

Дальшою додатною рисою Конференції були ясні і недвозначні виступи деяких учасників, наслідком чого була та частина резолюцій, де говориться про слушність боротьби поневолених комунізмом народів і про необхідність подати їм допомогу. Ще більшим її успіхом було б названня цих народів по-іменню. Це повинна зробити найближча Конференція, якщо вільний світ хоче справді прийняти виступи і перейти до успішної боротьби.

Але чому аж тепер, коли «за п'ять дванадцять», вільний світ раптом побачив потребу ставити спротив політичному наступові советів? Чи дійсно комунізм часів Е. Енріо був більше миролюбним від комунізму наших днів? Ні, всі свідомі того, що комунізм на протязі всієї своєї історії нічого не змінив в своїй істо-

ті. Але всі ці, що це стверджують, промовчують одне: тоді комунізм закріплювався на одній шостій земної кулі і його небезпека для світу була потенційальною, але не динамічною! Сьогодні ситуація змінилася і небезпека стала динамічною, а звідси і метушня.

Український спостерігач, слухаючи виступів чужинців, прийшов до такого переконання: всі наші і інших поневолених народів твердження про нашу майже ексклюзивність в знаннях всього того, що є совето-комунізм — є безпідставні. Безпідставні є тому і твердження про необхідність давати чужинцям нашу аргументацію в їхніх протисовєтських виступах. Іншою справою є питання, чому представники вільного світу не говорять виразніше і не займають яснішого становища у своїх виступах. Бо саме про це йдеться, а не про брак знань. Наш політичний актив повинен позбутись тепер комплексу, що нас не визнають, не допускають, не слухають і т. п., як теж і хибного переконання про свої вчительські покликання. Включатися в коло діяльних людей, як рівний з іншими, спонукувати цих інших займати виразні становища і висловлювати повні, а не половинчасті речення — ось роля українського активу на міжнародному відтинку.

В. Михальчук

З циклу: Сучасні українські композитори.

ІГОР СОНЕВИЦЬКИЙ

Ігор Соневицький належить до молодшої генерації українських композиторів.

Музична діяльність І. Соневицького — директора українського Музичного Інституту в Нью-Йорку (а також одного з основоположників його) дуже різноманітна. В Укр. Муз. Інституті він викладає ф-но, композицію, теоретичні предмети, диригентуру та історію музики.

І. Соневицький народився в культурній, інтелігентній родині на Галицькому Поділлі. З дитячих років цікавився музикою. Вчився в Інституті ім. Лисенка у Львові (в класі ф-но М. Байлової, теоретичні предмети — Ніжанківського та М. Колесси). На початку 1944 р. виїхав на дальші музичні студії до Відня. Нажаль воєнні події принесли покинути Відень. Переїхавши до Мюнхену, продовжує студії в Мюнхенському Держ. Університеті та одночасно в студії української музики в Укр. Вільному Університеті, звертаючи головну увагу на композицію і диригентуру. Вчився в диригента Мюн-

хенської Опері Айхгорна, композиції у проф. Гаєргаса, ф-но у проф. Пембовра. Закінчив студії в липні 1950 р., а місяць після цього, плив вже до Америки.

Першою композиційною спробою — була «Відродженецька Пісня» до слів Курдидика. надрукована в Львівському журналі «Дорога» за 1944 р.. Пізніше у Відні повстали «Літургійні пісні» для мішаного хору. Від закінчення студій, написав низку композицій для ф-но, сольно, співу, хору та оркестри. Крім цього музику до «Лісової Пісні» Л. Українки, якої прем'єра відбулася в грудні 1950 р. в Нью-Йорку в студіо-театрі під мистецьким кер. Й. Гірняка.

Як піяніст, виконував здебільшого власні твори та акомпанював на концертах і при, награванні платівок таким співакам як М. Скаля-Старицький, В. Тисяк, М. Лисогір-Полинек та іншим українським мистцям-солістам.

Часто робив доповіді на музичні теми на конференціях Музичної кураторії, читав допо-

віді в Літ.-Мист. клубі та Укр. Муз. Інституті в Нью-Йорку. З-молоду цікавився диригентурою. Диригував німецькою симфонічною оркестрою воєнних інвалідів у Мюнхені. Диригував мішаним хором в Нью-Йорку. В літі 1956 р. відзначився як симф. диригент в музичному центрі ЗДА на Беркширському Фестивалю.

І. Соневицький ще молодий, нещодавно одружився, має перед собою величезні можливості для дальшого використання і розвитку своїх талантів.

А. Кіпа

ЧУЄШ, ЧАРІВНА МАРІЧКО?

В Україні великою популярністю користується пісня «Марічка». Слова до пісні написав М. Ткач, а музику молодий буковинський композитор Степан Сабадаш. Нижче містимо розповідь В. Рудника («Молодь України») про зродження цієї пісні.

Редакція

За околицею Чернівців, де щовечора багряніє небокрай, здіймається гора Цецина, наче сторожовий дозор повитих серпанком Карпат. До душі Степанові бродити отут у вільну від роботи часинку. Вийдеш на височину — широкі обрії простеляться перед зором. Тихо навкруги, тільки шепіт смерек та кленів. А подих вітру неодмінно навіває якийсь наспів. Ще бо-соногої пори в рідному буковинському хуторі Ванчинці почали Степанові вчуватись мелодії. Чорнявий із синіми очима хлопчисько намагався передати їх голосом саморобної скрипки.

Односельчани диву дивувалися. Запрошували малого грати на всіх танцях та весіллях. Дядько радив батькові:

— Олексю, добре б ти діло зробив, коли б віддав сина в науку.

— А хто корову пастиме? — лише хмурився батько.

...Степан відігнав згадки. Озираючись довкола. Він сидів на краю схилу. За кілька кроків праворуч збігала ледь помітна крута стежина. Внизу — гору оперізував густий ліс, а далі сріблилась стрічка Прута. Розгорнув сувій аркушів з віршами, що подарував йому місцевий поет Михайло Ткач. Одна з поезій мала назву — «Марічка».

**В'ється наче змійка,
Неспокійна річка,
Тулиться близьенько
До підніжжя гір.
А на тому боці,
Там живе Марічка
В хаті, що сховалась
У зелений бір.**

Оце так збіг обставин! Степан глянув: унизу, біля самого берега Прута, — мальовниче село. І на тому боці теж хатки біліють. Звідусюди їх обступає гушавина. Чи не тут, часом, живе ота Марічка?

**Як із хати вийде,
На порозі стане...**

Принадні рядки про Марічку збудили в пам'яті інший, милий Степановому серцю образ...

І чого лише не скоїть з людиною справжнє велике почуття? Оте, що й звичайні будні на свято перетворює. Не до ладу якимось було: скільки літ шукав справжню любов, а не знаходив.

...Степан — завзятий керівник університетського самодіяльного хору. Багато душі вклав у свій співочий ансамбль. Наполегливо вивчав вокальні особливості кожного учасника, проникливо виконував музичний супровід. Колектив здобув визнання в університеті, а незабаром і в місті про нього добрим словом згадувати почали.

Приходить якимось на репетицію світловолоса струнка дівчина.

— Чи дозволите й мені повчитись? Я — першокурсниця.

Послухав її Степан. Голос хороший, задушевний.

— Чого ж, — каже, — приходьте.

Веде репетицію робить зауваження солістам. А ось ледве втримується, щоб не глянути знову й знову на яснооку Радю. От тобі й маєш! Усі слова, що уста вимовляють, мов би до неї одної звернені.

Новим змістом сповнилися для Степана вечори репетицій. Крізь розчинені вікна просилися до залу юнолисті гілки. Рада була поруч, дивилась на нього і ледь-ледь усміхалась.

Коли мелодію закінчують виконувати інструменти, вона продовжує лунати у звуках дощових крапель, у стукотінні коліс, у польовому

вітрі. Тільки-но лишається Степан наодинці, ним оволодівали радісно-тривожні роздуми. Ось і тепер, на крутому схилі. Як відшукати дорогу до серця Ради? Чи стріне його любов — відгук? За плечима у Степана стільки до-ріг...

Та нехай сміється
Неспокійна річка,
Все одно на той бік
Я путі знайду.
Чуєш, чи не чуєш,
Чарівна Марічко?
Я до твого серця
Кладку прокладу, —

прочитав він заключні рядки вірша.

Миттю в блокноті з'явилось п'ять довгих рисочок, а на них, мов галки на дротах, умостилися ноти. Швидко записав мелодійну основу. А коли прийшов до дому, сів за рояль. Спершу нерішуче, потім усе вільніше розгортав оцю основу в широкий багатогранний наспів. У нім забриніло зеленаве роздолля рідної буковинської сторони. Все, що заронило колись у душу радісний неспокій, поновилось в уяві. Малював звуками образ отої незнайомої Марічки, а бачив свою яснооку Радю.

Нову пісню Сабадаша з успіхом виконав студентський хор. Це була її перша путівка в життя.

Щасливе весілля справив незабаром Степан.

А «Марічку» співає тепер уся Україна. Вже й синок у них малий є.

В. Рудник

.....

3 поживклих сторінок студентського минулого

ВІДОЗВА ДО СЕРЕДНЬОШКІЛЬНИКІВ З 1910 РОКУ

В Українському Студентському Архіві-Музею зберігається відбитка відозви Товариства Студентської Української Громади в Києві з датою 10 жовтня 1910 р., яку знайшов Осип Гермайзе в Архівах Київськ. Жанд. Управління, «Київ. Охр. Отд. за 1911 р. (Но 17, т. 2 «Об аресте 3-го апреля, конференція представителів українського студентства»). Ця відозва була опублікована в праці О. Гермайзе: «З революційної минувшини Києва, Конференція Українського студентства у Києві в 1911 р.» на сторінках 402-403. ...

Відозва в багатьох своїх місцях не втратила на актуальності й сьогодні, тому варта, щоб з її змістом запізналось все українське студентство й організатори руху середньошкільників. У відозві зберігається оригінальний правопис. — Ред.

«Товариші! Якесь гірка іронія почувається в процесі нашого історичного життя. Героїчна

минулисть, постійне змагання за волю, інтенсивна невпинна боротьба релігійна, соціальна й політична, запорожжя, козацтво, гайдамачина і врешті повна пригніченість, неволя, повна національно-політична безправність. Сила ворожа подала героїв, звязала (тут пропущено одне слово — Ред.) і стала знищувати все, що витворив могутній дух народу, припинила вільний розвиток літератури, замість рідної освіти накинула вчення чужою незрозумілою мовою. А інтелігентні круги нації зрадили народ, відцурались від нього, з легким серцем кинули його в темряві та занепаді, найняли до послуг пануючої нації. Але не вся інтелігенція зрадила. Кращі її сини, що почували свій обов'язок оплатити довг народові, не зреклись його, не вважаючи на те, що на їх сипались репресії за репресіями, що заборонялось укра-

їнське слово, що нахабно заявлялось, ніби «українського народу нет, не было и быть не может». Кінець XVIII в. був початком народження нової української літератури, в 40-х роках XIX в. повстав на Україні рух громадсько-політичний. Національна свідомість ніколи не вмирала і в 40-ві роки вилилась в певні форми. В бажанні здобути правди і волі для свого народу злилися нащадок стародавньої старшини і пригнічений селянин, в Кирило-Методіївському братстві поруч Куліша, Костомарова, Білозерського працював і недавній кріпак, велетень нашого відродження, Т. Г. Шевченко. Рух останніх часів створив народню сільську інтелігенцію і тепер — в результаті важкої невпинної роботи діло національного відродження стоїть на певному шляху. Ми маємо тепер свої газети, журнали, просвітні інституції, а за кордоном в Галичині наші брати вже здобули право вчитися українською мовою в нижчих, вищих і середніх школах.

Товариші! Велике діло відродження народу вимагає як-найбільших сил. Ми кличемо вас ставати до праці. Добре пам'ятаючи слова Н.

К. Михайловського: «мы вечные должники народа», ми можемо віддати йому довг тільки, стоячи на національному шляху, несучи йому світло просвіти його рідною мовою і змагаючись за його національні права, які разом з тим стають і соціальними. Лозунгом нашої діяльності повинно бути: Україна.

Тому закликаємо вас, молодших товаришів своїх, до спільної роботи. Єднайтесь в гуртки, навчайтесь рідної мови, історії, готуйтеся до національної роботи. Хай не з пустими руками явитесь ви в Університет, де поруч з нами станете до більш активної праці. Чимало з вас прийшло до Університету зовсім не приготовані, навіть рідній мові гаразд не знаючи, важко було нам відчувати свою (пропущено слово — Ред.).

Хай же не спітка вас доля, — тому не гайте дорогого часу, вчіться і вчіть других, гуртуйтеся і приєднуйте до гуртків менш свідомих товаришів своїх, пам'ятайте, що в нашій справі дорога кожна жива душа.

Ми чекаємо вас!»

ГОТУЄТЬСЯ ПЕРШИЙ КОНГРЕС СЕРЕДНЬОШКІЛЬНИКІВ ЗДА

Балтімор (Вл. Кореспонденція). Гурток Середньошкільників при місцевій УСГ підготовляє I-у Середньошкільну Конференцію СУСТА, що відбудеться з кінцем квітня або на початку травня цього року в Балтімор. В Балтімор вже від кількох років існує Гурток Середньошкільників; він помітно реактивізувався після того, як його новим головою обрано Юрка Чапельського. Гурток відбуває постійно свої сходи, дебатуює ряд своїх проблем і живе ідеєю відбуття першої конференції-конгресу, яка б започаткувала організування середньошкільників в автономні гуртки по всіх студентських осередках ЗДА.

Для докладнішого обговорення питання цієї конференції, в понеділок 2 січня відбулась у

Балтімор спеціальна нарада; в ній взяли участь Управа місцевої УСГ, представники Управи Гуртка Середньошкільників, Президент СУСТА К. Савчук та кілька студентів з Нью-Йорку і Філадельфії. На нараді обговорено ряд практичних питань і докладніше звернено увагу на питання доцільності чи недоцільності творення автономної централі Середньошкільників при Управі СУСТА. Погляди присутніх розбігалися у цьому питанні, тому й рішено цю справу передати на розгляд конференції.

Сьогодні всім стало ясно, що поповнення і якості студентської праці в близькому майбутньому всеціло залежатиме від теперішніх середньошкільників. Тому й Студентські Громади повинні поставитись до питання їх організування з якнайбільшою відповідальністю.

ЗМАГАЙМО ЗА РЕАКТИВІЗАЦІЮ ЦЕСУС-у!

АНКЕТА „СМОЛОСКИПУ“ В СПРАВІ ЦЕСУС-у

В грудні 1960 р. Редакція «Смолоскипу» розіслала понад сто анкет в справі ЦЕСУС-у до колишніх і теперішніх студентських діячів, яких адреси були їй доступні. Уважаючи, що без існування ЦЕСУС-у, без його реактивізації, зокрема на міжнародному відтинку, де відкриваються великі можливості діяльності, буде за-

непадати діяльність локальних студентських організацій, а українське студентство розпорошене по різних країнах вільного світу втратить свою питому вагу та значення для визвольної української справи, яке колись мало організоване українське студентство в рямцях ЦЕСУС-у.

В своїй анкеті ми поставили ряд питань і найважливіше серед них: Чи є потреба дальшого існування ЦЕСУС-у? Нижче подаємо декілька відповідей на це питання, а результат і підсумки дамо в наступному числі нашого журналу. Тому просимо всіх ВШ. Осіб, які одержали нашу анкету, повернути її якнайскоріш.

Чи є потреба дальшого існування ЦЕСУС-у?
— Відповідають:

Д-р Василь Маркусь (ЗДА): «Так! Щоб зберегти скоро сорокарічну традицію студентської централі у вільному світі; бути моральним провідником розкиненого по світі українського студентства і його краєвих централей чи громад; по-можливості координувати, або хоч ідейно унапрямувати діяльність цих товариств; і, врешті, спільно використати невеликі можливості зовнішнього виступу».

Інж. Аркадій Жуковський (Франція): «Так, бо все будуть існувати українські студенти, які гуртуватимуться в Студентських Громадах, а ці останні слід координувати не тільки переходовими краєвими студентськими організаціями, але також Централєю, яка повинна надава-

ти українському студентському життю загальну, всеукраїнську форму і зміст, не зв'язану з партікуляризмами певної еміграційної країни поселення».

Інж. Василь Михальчук (Франція): «Організаційне життя студентства є немислиме без станової централі. Це тим більше важливе для українського студентства на чужині, завдання якого випливають вже із його назви і зводяться до міцної духової формації його членів і гідної репрезентації назовні. Його політика в цьому останньому не повинна зводитись лише до репрезентації, вона повинна опрацювати щось в роді штурмової дипломатії».

Віталій Візір (Англія): «Так. Вважаю, що українські студенти повинні мати центральне представництво, яке координувало б та допомагало б як у зовнішній, так і у внутрішній праці студентських громад. Необхідний вже з тих мотивів, що це повинно бути тіло, в якому наша молода еліта буде вчитись не лише дискутувати, але теж і толерувати».

Теодосій Онуферко (ЗДА): «Безперечно і категорично — так! З огляду на престиж українського студентства і рацію його нації».

МОЛОДЬ І СТУДЕНСТВО В УКРАЇНІ

Успіхи Бели Руденко. Недавно одна з найкращих українських співачок Б. Руденко здобула на міжнароднім конкурсі у Франції почесний диплом і золоту медаль міста Марсей. Це не перший успіх 22-річної співачки. Її з захопленням аплодував визначний італійський співак Тіто Скіпа, голова журі VI Всесвітнього Фестивалю Молоді (організованого комуністами в Москві).

Студенти будують літаки. Група студентів Харківського Авіаційного Інституту недавно сконструювала перший в Україні і СРСР літак найлегшої ваги (350 кг., 30 КС) — «ХАІ — 17». Цей спортивний літак може досягнути висоту 2500 м. і може пролетіти без приземлювання сотні кілометрів. Студенти побудували недавно також другий літак «ХАІ — 18» (500 кг., 50 КС), що може пролетіти 3000 км. без приземлення.

«Вулицями міста йдуть дружинники...». По всіх містах України здень і зокрема вечорами машерують з червоними пов'язками на рукаві: «дружинники». Це молоді люди, що стежать за порядком; їм призначено боротись зі злочинством, хуліганством ітд. Деморалізація стає все більшою загрозою для совєтської молоді, а молодеча злочинність перевищує таку ж злочинність в будь-якій іншій західній країні. Тому комуністична влада ангажує до по-

борювання цієї злочинності саму молодь, організовуючи т. зв. молодечі дружини.

Досягнення Київської Лябораторії Ядерних Досліджень. В цій лябораторії Київського університету, під керівництвом Г. С. Криштаба, розроблено і виготовлено компактний прискорювача заряджених частинок для одержання нейтронів з енергією 14,4 мільйона електровольт.

Ще про Донбаську «Молоду гвардію». Мабуть жодна комуністична підпільна організація не викликала стільки контroversій, як «Молода Гвардія», яку очолював український юнак Олег Кошовий. Ще кілька років тому назад в СРСР поширювались чутки, що Олег був українським націоналістом і зараз перебуває закордоном. До цієї справи не раз займала становище большевицька преса. Недавно большевики «реабілітували» члена МГ Віктора Третькевича, що то мав би був зрадити і видати всіх членів організації. На суді в справі Василя Підтичного, що служив в німецькій поліції, — (процес закінчився у червні минулого року), — виявлено, що буцімто не Третькевич зрадив своїх товаришів, а Геннадій Почепцов. Після цього реабілітовано також родину Третькевича, яка була переслідувана большевицькою владою цілих 15 років.

Новорічна програма Київської телевізії. Новорічна програма, яку мали підсоветські українці, така багатомовна, що не потребує жодних коментарів. Ось вона в комплеті: 12.35. «Кресадю». Художній фільм. 14.00. «Дитяче свято». Передача з Москви. 17.30. Новорічний мо-

лодіжний бал «Дружба». Передача з Москви. 19.30. Кіножарт. Передача з Москви. 20.00. Концерт з Ленінграда. 22.15. «Нехай двері будуть відчинені». Передача з Москви. 22.40. Новорічний випуск телевізійної хроніки «Новини дня». Це все. Ціла програма. Чи потрібні коментарі?

ЦІКАВЕ З УКРАЇНИ

В Київському тролейбусі роздягнули людину ... Студенти Київського автошляхового і політехнічного інститутів пишуть до редакції «Молодь України» (ч. 229, 1960 р.): «якось у тролейбус першого маршруту (машина №321) зайшла ревизор — огрядна жінка. Робітник одного з київських заводів поклав квиток у кишеню, де було кілька, взятих раніше в інших тролейбусах і трамваях. В натовпі не так вже й легко відшукати потрібний. А контролер відразу перейшла в наступ:

— Не брешіть. Ви квитка не брали!

Пасажир відірвав від стрічки ще один квиток, поклавши в касу карбованець, бо не мав дрібних грошей.

— Платіть штраф, — наказала ревизор.

— Немає у мене грошей на штраф, — відповів пасажир.

— Та що ти з ним возишся! — кинув водій, — роздягай!

У автоматичних дверях шофер затиснув людину, а ревизор тим часом зняла з нього головний убір. Хотіла ще й роззути, та ноги в пасажира виявились до той бік дверей».

Київські історичні скарби. Протягом XIX-XX століть під час будівляних робіт і археологічних розкопок в Києві було знайдено 52 скарбиці стародавніх ювелірних виробів; вони були заховані в більшості в часі навали Андрія Сుдальського і татарських орд в XII і XIII стол.

Близько двох п'ятих всіх речей знайдено між Велико-Житомирською вул. і Андріївською церквою. В 1842 р. біля Десятинної церкви було викопано два мішки золотих і срібних виробів. Серед цікавих знахідок слід згадати пречашу дочки князя Мономаха Євфимії, дружини угорського короля Коломана. Чаша зберіглась до сьогодні.

Старинна знахідка рукопису. В селі Комарівка біля Почаєва знайдено в старому церковному архіві книгу з XIV ст. — «Тріодь постная» (книга, яку читають у піст). Вона написана уставним письмом. На полях книги в XVI — XVII ст. позаписувано історичні події.

В Україні збудовано найпотужнішу в світі домну. В Кривому Розі пущено недавно найпотужнішу в світі домну, чавуноплавильний агрегат. Домна є висоти 80 м.. Щоб її обслужити треба було збудувати 200 складних механізмів, які вперше застосовано в доменному виробництві. Домну побудовано за проектом українських інженерів.

Найбільша в світі. Українські інженери з Харківського турбінованого заводу розробили технічний проект найбільшої в світі двовальної газотурбінної установки. Потужність унікального агрегата становитиме 100 тис. кіловат — майже в чотири рази більше, ніж у закордонних машин такого типу.

ВИКОРИСТАЙТЕ НЕБУДЕННУ НАГОДУ!

(В справі стипендій українознавства на Сиракюзькому університеті)

Сиракюз. — Сиракюзький університет проголосив в грудні 1960 р. набір студентів для студіювання ряду модерних мов, зокрема слов'янських — української, польської, сербсько-хорватської, чеської, російської, болгарської, і інших. Стипендії на студіювання однієї з цих мов дає американський уряд у висоті 2.750 дол. на рік, з повним оплаченням коштів навчання, побуту, подорожей ітд. Вимога для одержання цієї стипендії є: потреба бути американським громадянином і принайменше мати ступінь ба-

калавра та побажаним є знання однієї з названих мов та історії дотичного народу.

Це є нагода, яких не багато, аби взагалі не було в нас навіть не лише за останні повоєнні роки, але взагалі в історії української еміграції!

Тому кличемо до української молоді і студентства: використайте цю небуденну нагоду, з прекрасними умовами і з великими можливостями прислужитись для української справи! Редакція «Смолоскипу» радо служитиме в цій справі додатковими інформаціями.

П'ЯТИЙ КОНГРЕС СУСК-У

Дня 24 і 25 грудня 1960 р. відбувся в Торонто (Канада) П'ятий Конгрес СУСК-у. В Конгресі взяли участь 32 умандатовані делегати, як рівнож окремі студенти, громадяни та представники українських організацій. Зі звіту уступаючого президента Л. Винницького і делегатів стверджено, що на терені Канади зараз діють студентські товариства в таких осередках: Монреаль (140 членів), Оттава (34), Торонто (167), Гамільтон (12), Лондон (15), Вінніпег (150), Саскатун (169), Едмонтон (226), Ванкувер (69). Разом студентські товариства охоплюють 690 членів, з чого 286 охоплені католицькою студентською федерацією «Обнова».

Конгрес прийняв дві важливі зміни в своєму статуті: зрівняв права і обов'язки зичайних і надзвичайних членів СУСК-у та перетворив Дорадчу Раду СУСК-у на Академічний Сеньйорат СУСК-у. В програму Конгресу входила доповідь О. Підгайного «Українське студентство, як невід'ємна частина українського суспільства», яка викликала широку дискусію.

В часі Конгресу працювали Комісії: програмова, статутова, номінаційна, фінансова і резолюційна.

Конгрес прийняв ряд постанов та резолюцій і обрав нову Управу, до якої входять: Р. Осадчук — президент, Л. Винницький — уступаю-

чий президент, О. Бабій — віцепрезидент зовн. справ, О. Сагайдаківський — віцепрезидент внутрішніх справ та віцепрезиденти з окремих осередків — І. Гикавий (Монреаль), С. Харко (Оттава), І. Кузів (Торонто), А. Григорович (Гамільтон), А. Степанюк (Лондон), В. Лисий (Вінніпег), С. Підсосний (Саскатун), М. Заяць (Ванкувер), О. Вітошинська — секретар і архівар.

Вибрано теж Комісії, що входять в склад Управи: Фінансову — Ю. Борис (Голова), З. Бринявський, М. Цвіренко; Пресову — Т. Калимон (Голова), А. Григорович, Х. Навроцька; Культурно-освітню — Н. Тасюк (Голова), Л. Жук, Р. Мельник; Студійно-допомогову — В. Янішевський (Голова), Я. Ботюк, Р. Дастик; Контрольну — О. Джулинський, Я. Хоростіль, О. Даниляк, М. Держко, Я. Кіт.

До Академічного Сеньйорату вибрані: д-р Є. Росляк (Голова), д-р М. Антонович (секретар), д-р К. Біда, д-р В. Кисілевський, д-р Я. Рудницький, д-р К. Андрусишин, д-р О. Старчук, д-р Ю. Луцький.

Конгрес прийняв постанови і резолюції в таких справах, як створення Стипендійного Фонду, скликання Світового Конгресу Українського Студентства, міжнародної діяльності та інші.

Конгресом проводила Президія: Я. Ботюк (Предсідник), Я. Кіт і В. Вальків.

КОНФЕРЕНЦІЯ ВИДАВНИЧОЇ КОМІСІЇ «СМОЛОСКИПУ»

Дня 14 і 15 січня ц. р. відбулась в Нью Йорку Конференція Видавничої Комісії «Смолоскипу», в якій взяли участь Л. Винницький (голова), О. Зінкевич (голова Редколегії), Б. Гасюк (Голова Адміністраційної Комісії), П. Дорожинський і В. Бакум. Конференція розглянула цілий ряд питань, пов'язаних з дальшим існу-

ванням журналу. У висліді дводенних нарад переорганізовано Видавничу Комісію, Редакцію і Адміністрацію, яку перенесено до Монреалю (Канада). Всі зміни, — про це в наступному числі журналу — є спрямовані на розбудову «Смолоскипу» та піднесення його на ще вищий рівень.

ДЕСЯТИЛІТТЯ „ЗАРЕВА“

В КЛІВЛЕНДІ

Клівленд. Десять років праці й росту Товариства — це доволі довгий протяг часу, щоб вже можна занотувати всі його успіхи й невдачі.

З перспективи 10-ти років можемо ствердити, що Академічна Громада ім. Пилипа Орлика в

Клівленді вповні виправдала своє існування.

В її праці можна відмітити два аспекти: зовнішній, що його умовно можемо назвати загально-громадським і внутрішній — це студійна праця членства.

Історик українського життя у Клівленді не

зможє мовчанкою обійти «День Української Молоді», що відбувся 10-11 листопада 1951 р. за ініціативою Акад. Громади. Це був один з визначніших здвигів молоді в Клівленді з 1500 учасниками.

На окреме місце заслуговують Академічні Вечори Зарева. Продовж 9-ти років було їх 66. Своєю тематикою охоплювали вони різні ділянки української культури. Можна навіть сказати про спеціальну атмосферу академічних вечорів, доказом чого являється велика фреквенція громадян, зацікавлених проблемами українського життя. До успішности вечорів причинився цілий ряд старших громадян: проф. В. Радзикевиц, проф. М. Ждан, проф. Ю. Яремкевич, ред. І. Ставничий, інж. М. Курах, д-р Я. Сушків, д-р І. Гурко, проф. Л. Бачинський і інші. Д-р О. Наклович допоміг в популяризації Академічних Вечорів, як також в організації товариських зустрічей, забав, тощо.

В аспекті внутрішньої праці Громади — маємо на увазі діяльність студійних комісій Зарева: Історичної, Літературної і Перекладної. Чинність цих комісій вповні себе оправдала: її вислід — це поява «Розбудови Держави».

Одно з найосновніших завдань Зарева — це підготувати на зміну старших науковців молодші сили, які могли б згодом перебрати тягар наукової праці. В площині суспільно-громадської праці — підготувати людей до її провадження. Ідеться перш за все про провідний актив, який мав би всеукраїнську настанову й розуміння до співпраці всіх українців; а далі: про підготову думаючих людей, озброєних широкою освітою, а не «патріотичними» фразами.

На цьому місці місці належить відмітити жертвенну працю дотеперішніх голов Зарева: Б. Ковча, П. Лещина й інж. Д. Міська, що багато праці вложили в його ріст. На окрему згадку заслуговує Маруся Попович, що значно допомогла ростові Зарева в його початках і під сучасну пору.

Відзначення свого десятиліття Зарев'яни присвятили проблемам молоді. В осередку, 23-го листопада 1960 р. в залах Пластового Дому відбувся Академічний Вечір. Доповідали: інж. Д. Андрієвський, «Проблеми української молоді»; проф. д-р М. Пап, «Українські студенти в американських університетах — завдання і можливості».

В програму вечора входила теж виставка студентських видань за час 1900-196- рр. і вечірका-зустріч членів Зарева з гостями. Пресова виставка була зорганізована при співпраці з Українським Музеєм у Клівленді. Завдяки директорові Музею Л. Бачинському, д-рові М. Тимкову і п. З. Квітові, які на виставку пере-

дали експонати, вдалося зібрати біля 200 різних студентських видань та інших експонатів.

Вечір відкрив теперішній голова Академічної Громади д-р Л. Винар, коротко з'ясувавши працю Зарева в Клівленді.

Інж. Д. Андрієвський в обширній доповіді порушив цілу низку надзвичайно важливих і актуальних проблем молоді. Він проаналізував вплив родини, школи й церкви на виховання молодого покоління, ілюструючи свої думки численними прикладами з нашого життя в ЗДА, Канаді та Європі. Питання вивчення української мови в суботніх і парафіяльних школах, проблеми двох батьківщин і вкінці діяльність різних молодечих організацій — знайшли докладне обговорення у цій доповіді. В дальшому доповідач відмітив українські студентські й академічні організації, підкреслюючи зокрема позитивну роль Зарева в студентському й молодоакадемічному русі. Він прийшов до висновку, що й нам українцям питома гіпертрофія ідеологізму, який часом заогнює суспільно-громадське життя. Дуже часто старше покоління не розуміє молодшого, і замість йому допомогти, своєю поведінкою зражує до українського культурного й суспільно-політичного життя. Це велика наша аномалія, бо лише при гармонійному розумінні й співпраці «батьків і дітей» можна добитись триваліших досягів. На думку інж. Д. Андрієвського, саме тепер настав час до переоцінки і ревізії певних наших світоглядових настанов, включаючи сюди і український націоналізм.

Д-р М. Пап, в своїй доповіді з'ясував теперішній статус українських студентів на американських університетах. Він вказав на відрадний факт зростання українських викладачів у високих американських школах. Якщо в 1950 р. ми мали лише кількох професорів, активних в американських університетах, то сьогодні ми маємо понад 50 викладачів.

Замість витрачувати час, енергію і матеріальні засоби на внутрішню незгоду — краще уфундувати стипендії українським студентам гуманістичних наук, які згодом зможуть працювати в університетах. На думку д-ра Папа, перед студентами східно-європейської проблематики, — велике поле для діяльності, що набагато важливіше за нашу т. зв. «внутрішню діяльність», що проявляється в ролі гучних академій, просвітнянських імпрез, тощо. Ми мусимо брати до уваги, що на форумі високих шкіл, дослідних інститутів культури та історії Східної Європи йде боротьба за признание нам належного місця. Там формується публічна опінія американців, що буде одним з вирішних

чинників у майбутньому укладі політичних подій. Прикро, що в бібліотеках так мало українознавчих праць в англійській мові. Це відбивається негативно на нашій справі. Доповідач вказав на факт, що деякі докторанти дуже радо взяли б за тему до своїх дисертацій певні аспекти історії України, але через брак друкованих матеріалів не можуть їх опрацювати. В своїй доповіді прелегент вказав на всі можливості опановання катедр східно-європейської проблематики українськими силами. На його

думку, час працює в нашу користь.

По доповідях відбулася дуже жива дискусія з десятком учасників.

Відзначення десятиліття Клівлендської клітини Зарева пройшло дуже успішно. Віримо, що в наступних 10-тих роках Зарево здобуде нові тривалі позиції в культурно-громадському житті нашої громади в Америці.

Л. Винар

В ОБОРОНІ ПРАВДИ ПРО УКРАЇНУ

Є багато публікацій, енциклопедій і шкільних підручників, що фальшиво пишуть про Україну. Наша душа бунтується, коли довідуємось про це, але, звичайно, не реагуємо. А якщо є якась реакція з боку української спільноти, то вона є не систематична і не масова.

При філії УККА у Філядельфії існує Інформаційна Служба, яка позначила свою працю деякими успіхами у спростовуванні фальшивих вістей про Україну. На протест ІС і шкільних дітей української парохіяльної школи в Філядельфії, вдалося справити шкільний підручник п. н. «Нейборс ін Евразія». В новому виданні з 1959 р. під тою самою назвою, описано Україну окремо і досить правильно.

В половині минулого року ІС внесла знову

протест в справі шкільного підручника п. н. «Географія», що його вживають у середніх школах. В тій книжці автор назвав Україну — «Південна Росія», а на мапах тієї книжки немає цілковито згадки про Україну.

Просимо всі організації, батьків, студентів і молодь, не лише Філядельфії, але і всіх тих місцевостей, де тією книжкою користуються, вносити протест на руки автора:

Robert J. Laughlin, Girard Ave & Third Street
Philadelphia, Pa.

В потребі ближчих інформацій просимо звертатись на адресу: Інформаційна Служба при Філії УККА

2324 Poplar Street, Philadelphia 30, Pa.

Іван Струк

ОГЛЯД НОВИХ ВИДАНЬ

Сюзан Лабін: «За п'ять дванадцять» («Іль е муен сенк!»), книга у французькій мові. Вид. Бержер-Левро, Париж, 1960 р.

Книжка Сюзан Лабін, французьки жидівського походження, має вісім таких розділів: Пропаганда, Професійна армія, Базис зв'язок, Психологічні засоби, Інтелектуальні засоби, Маневри й засідки, Відповідь на закиди і Гребля.

Вони нагадують воєнну термінологію, бо і дійсно йдеться тут про війну, правда — в мирних, але може ще в більш небезпечних формах. Авторка подає дещо в згущеній формі, але в широкому діяпанозі, всі советські методи підбою вільного світу мирним шляхом. Її знання в цій ділянці неперевершені. Але є й певні нюанси, що розминаються з правдою. І це наносить і нанесе шкоду всім спробам Заходу в його політичній протидії.

«...Змаг за соціальну справедливість — пише авторка в книзі — повинен іти без перестан-

ку, але добачати в цьому головну зброю в боротьбі з комунізмом, обмежуватись на передмістях, залишаючи для нього вільне проникання в міністрства — є нічим іншим, як недобачування головного, як допомогою комуністичній політичній боротьбі... З організованих відвідин до цих чи до інших ними контрольованих країн, совети вміють витягати неограничені прислуги для своєї пропаганди... Американський амбасадор Дейвіс обороняв (перед світовою opinio — В. М.) процес в Москві і признав за слушні закиди маршалу Тухачевському про його зраду тоді, коли Хрущов на 20-му з'їзді КП ствердив, що ці закиди були оперті на брехні. Едуард Енріо (довголітній голова французького парламенту — В. М.) бачив в Києві населення в повному добробуті в тому самому році, коли голод скосив 6 мільйонів населення».

Це є твердження, з духом яких не можна не погодитися. Але є й інші, до яких треба поста-

витися з повною резервою.

«... Це, з чим ми маємо сьогодні діло, що визначатиме в дальшому слово «комунізм», це є советизм (в тексті: «ля шоз советік» — В. М.), це вияв макіявельської диктатури, яка стремить до опанування світу. Це, що приневолює нас будувати греблю, це не є ні політичний рух, ні соціальний, ні ідеологічний. Це тільки відкрита чи прикрита допомога закордонній політиці советської держави, допомога що може походити в однаковій мірі від банкірів, кардиналів, від професорів чи пролетарів... Певно, що світовий комунізм в цілому не походить від чогось іншого і не різниться від державного апарату наявного в сучасний мент в Ро

сії; ми безупинно це підкреслювали. В такому географічному сенсі він дійсно є російським. Ніщо не було б більше фальшивим, як намагання приписувати його російському народові, як явища в політичному сенсі. Безосновним є часто роблені паралелі між царським імперіялізмом і імперіялізмом советським. Цар не мав царських партій по всіх закутинах землі. Він споглядав на Дарданелі, але не на Урагвай. Під комуністичним ярмом — слов'ян масакрували также само, як і балтійців чи грузинів». В цих кількох цитатах і узагальнюється цілий зміст книги.

В. М.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТІВКА „САМОПОМІЧ”

Є ОДИНОКОЮ УКРАЇНСЬКОЮ ФІНАНСОВОЮ УСТАНОВОЮ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ,

ДЕ ВИ МОЖЕТЕ ОДЕРЖАТИ ПОЗИЧКУ НА:

купно авта, студії та всякі інші потреби.

ПОЗИЧКА В КРЕДИТІВЦІ КОШТУЄ ВАС МЕНШЕ ЧИМ

П'ЯТЬ І ПІВ ВІДСОТКА

Спеціальна процентова стопа на студії.

Користайте з услуг своєї власної фінансової установи

Адреса:

813 NORTH STREET PHILADELPHIA, PA.

ОДИНОКА НА МІСТО Й ОКОЛИЦЮ ФІЛЯДЕФІЇ УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ ВЗУТТЯ

Ф О Р Т У Н А

515 WEST GIRARD AVE.

Phone: CE 2-6342

PHILADELPHIA 22, PA.

має на складі взуття першої класи, американських, італійських, німецьких (*Salamander, Gallus, Manz, Rheinberger*) та інших фірм, для чоловіків, жінок і дітей. Дуже великий вибір, низькі ціни!

ВИСИЛКИ ПАЧОК ДО КРАЇН ЕВРОПИ Й АЗІЇ
Висилаємо пачки до 44 фунтів звичайною і летунською поштою, принесені до нас, або переслані до нас поштою.

Бюро відкрите кожного дня, крім неділь відгод. 9-ої рано до год. 8-ої вечора.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

530 W. GIRARD AVENUE

PHILADELPHIA 23, PA.

Phone: WA 2-4035

УКРАЇНСЬКА М'ЯСАРНЯ

„ВАТРА”

354 NORTH STREET

MA 7-7884

PHILADELPHIA 6, PA.

доставляє до всіх українських крамниць та має на складі різні м'ясні вироби, шинки, ковбаси та інше.

ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

НАЙКРАЩИЙ І ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МОЛОДЕЧИЙ ЖУРНАЛ
В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

TRIDENT-ТРИЗУБ

«ТРИЗУБ» ІНФОРМУЄ ЗНАЙОМИТЬ ВАС ТА ВАШИХ ДРУЗІВ З АНГЛОМОВНОГО СВІТУ

- про українське класичне і модерне мистецтво;
- про українську історію, культуру, літературу;
- про події в українському молодечому житті;
- дає огляд важливіших новин з підсоветської України;
- знайомить з осягами українських спортсменів в Україні й на чужині;
- коментує актуальні питання, пов'язані з українськими проблемами.

«ТРИЗУБ» ДАЄ ВСІМ НАМ ТЕ, ЧОГО МИ ЧЕКАЛИ ДОВГІ РОКИ, ЧОГО НАМ БУЛО ПОТРІБНО, БЕЗ ЧОГО МАЙЖЕ НЕМОЖЛИВА ЗОВНІШНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ НА МОЛОДЕЧОМУ І СТУДЕНТСЬКОМУ ВІДТИНКАХ!

ТОМУ НЕ ГАЙТЕСЬ: ПЕРЕДПЛАТИТЬ «ТРИЗУБ» ДЛЯ СЕБЕ І ДЛЯ СВОГО ПРИЯТЕЛЯ — ЧУЖИНЦЯ. ЦЕ БУДЕ ОДНА З НАЙКРАЩИХ ВАШИХ ПРИСЛУГ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ СПРАВИ.

Ціна одного числа — 1 дол. Річна попередплата — 3 долари.

Всі передплати, листування, дописи, завваги шліть на адресу:

“ THE TRIDENT”, 2315 W. CHICAGO AVENUE
CHICAGO 22, ILLINOIS, USA.

SMOLO
405 FAIRMO
MONTREAL, QUEE

KYP
T WEST
C. CANADA

СМОЛОСКЫД
»SMOLOSKYP«
ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ І СТУДЕНТІВ
MAGAZINE OF THE UKRAINIAN YOUTH AND STUDENTS

1861

1961

Рік 13

БЕРЕЗЕНЬ-КВИТЕНЬ

MARCH-APRIL

17(87) 1961

VOL. 13

„СМОЛОСКИП“

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видавництво СМОЛОСКИП

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Видавнича Комісія:

Голова: Лев Винницький

Члени: Марко Антонович, Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип Зінкевич,
Анна Процик

Головний Редактор:

Осип Зінкевич

P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 24, Maryland, USA

Редактор застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. Підписані статті не завжди відзеркалюють погляди Редактора чи Видавничої Комісії. Передрук окремих статей дозволяється тільки за виразним подання джерела.

Адміністрація:

Оксана Винницька, Іван Гикавий, Рома Квасовська

Передплати:

1.50 дол. на рік; 3.00 дол. для роки; 4.50 дол. три роки. Поодинокі число 30 цент.

Чеки виставляти на:

S M O L O S K Y P
405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada

Співробітники «СМОЛОСКИПУ»:

Марко Антонович (Монреаль), Любомир Бачинський (Брюселя), Любомир Винар (Клівленд), Богдан Гасюк (Філадельфія), Альберт Кіпа (Нью Йорк), Богдан Коваль (Буенос Айрес), Василь Михальчук (Париж), Анна Процик (Нью Йорк), Ростислав Хом'як (Нью Йорк), Олексій Шевченко (Нью Йорк).

„S m o l o s k y p“

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

Smoloskyp Publishers

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk, Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewytsch, Anna Procyk.

Editor-In-Chief

Osyp Zinkewytsch

P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 24, Maryland, USA

The Editor reserves the right to condense and correct manuscripts. Signed articles do not necessarily reflect the views of the Editor or the Publishing Board. Reprints are permitted only with the express indication of source.

Administrative Officers

John Hykawy, Roma Kwasowska, Oksana Wynnycka

Subscriptions

\$1.50 one year; \$3.00 two years;
\$4.50 three years; Single copy 30 cents

Make cheques payable to:

S M O L O S K Y P
405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada

З М І С Т

М. А.

У сторіччя Тараса Шевченка
Шевченкове дитинство

В. Судак

Тарас Шевченко — Академік

Платон Білецький

Тарас Шевченко і музика

Юрій Петренко

Кобзареві

Н. Прокопенко

Рембрандт і Шевченко

Володимир Перепелюк

Слава Кобзареві

Олексій Шевченко

Донцов і ідея націоналізму

Ростислав Хом'як

Активна політична діяльність — це наш обов'язок

Василь Маркусь

Суспільна роль студента

Богдан Гасюк

За максималістичне наставлення нашої думки і дії

Б. Любомирський

Систематичний наступ на українську еміграцію

К. Дмитрик

Натхнення

Наталія Глоба

З гірського настрою

За реактивізацію ЦЕСУС-у

МУН — корпус свободи України в ЗДА

Рік 13

БЕРЕЗЕНЬ-КВІТЕНЬ

MARCH-APRIL

17(87) 1961

VOL. 13

М.А.

У СТОРІЧЧЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Цього року українське життя у всьому світі стоїть під знаком сторіччя з дня смерті Т. Г. Шевченка. У цьому ювілейному році українські вчені по обидва боки залізної зависи виявлять не один новий факт з його життя і дадуть не один влучний коментар на його життя і творчість. Адже ж скарб, який нам відкрив Шевченко і лишив у спадок ще довгі століття не вичерпається. По обидва боки залізної зависи появляються нові наукові і популярні праці присвячені Т. Г. Шевченкові та його творчості.

На жаль і цей великий ювілей «на нашій не своїй землі» використовують вже і використовуватимуть ще не раз з наказу Москви для дешевої пропаганди. Ось, наприклад «Комітет за повернення на батьківщину» видав циклоstileве звернення з нагоди Шевченкового року, в якому закликає згадувати «злим гнівним словом поодиноких недругів краю рідного, які тиняються по чужинецьким смітникам». Такі негідні зловживання пам'яті найбільшого сина українського народу і дешеві парафразування його геніальних слів викличуть обурення між усіма чесними українцями, де б вони не жили. Для кожного справжнього українця пам'ять Шевченка надто свята, щоб її використовувати для таких нікчемних цілей, а такими справами може займатися лише Москва, яка завжди — явно чи скрито — ненавиділа і переслідувала нашого борця за волю України. Переслідує вона його пам'ять і дотепер, хоч і змінила тактику.

Але всупереч бажанням Москви в цей ювілейний рік об'єднуються серця всього українського народу у спільній безмежній любові до

Великого Шевченка. І звичайний колгоспник якоїсь Іванівки, чи Семенівки, і фермер степових провінцій Канади чи поселенець у Куритибі, чи робітник Криворізької домни, чи шахтар Донбасу, чи службовець дітройських заводів Форда, чи якийсь відрядчик у далекій Австралії, чи нарешті наша інтелігенція включаючи членів наших наукових товариств чи академій обабіч залізної зависи — всі вони матимуть одне горде відчуття спільної приналежності до великої нації, з надер якої вийшов Пророк нашого дотепер ще не здійсненого визволення.

І як бувало не раз у минулому, так і в цьому році всупереч бажанням Москви Шевченко знищить всякі штучні кордони між українською еміграцією і українцями по той бік греблі і переможе чергові замаху на душу українського народу. І коли десь далеко на Україні боса дівчина вийде до колодязя по воду і у глибокій задумі затягне «Кохайтесь чорнобриві», то її душевний настрій буде *mutatis mutandis* подібний до настрою того соліста, який може в той самий момент співати на концерті у одному з західних міст «Мені однаково». Та ж пісня, може не раз зірветься з уст наших братів насильно засланих на Сибір за те, що їм не було однаково, що «Україну злії люди» хотіли приспати й окрасти. З'єднаймо ж наші серця з серцями всіх щирих українців, що в цей самий час як можуть і як уміють шанують пам'ять нашого Шевченка, коли безсиле московське спотворювання його творчості гине як «роса на сонці».

ШЕВЧЕНКОВЕ ДИТИНСТВО

За новими матеріалами

У хаті діда Якіма Бойка 9 березня (25 лютого) 1814 р. четвертою дитиною народився Тарас. Метрична книжка церкви села Моринці,

на 90-ій сторінці повідомляє: «У жителя села Моринець Григорія Шевченка и жени его Екатерини родилась син Тарас. Молитвовал и крес-

тил нерей Алексей Базаринский».

Перші два роки дитинства Тарас провів у Копійовому дворі. Копій — кріпак пана Енгельгардта — був засланий на Сибір. За дозволом управителя маєтками, Григорій Шевченко з родиною оселився на вільному ґрунті. Проте не довго жила родина Шевченків у Моринцях, бо з Сибіру Копій втік і ховався у будянських та моринських лісах. Григорій непокоївся тим, що жив у його хаті. За допомогою батька та тестя в кінці 1815 р. він переїхав назад у Кирилівку, на подвір'я Івана Шевченка. У 1816 р. в с. Кирилівці був перепис усіх кріпаків. Сини Григорія Микита і Тарас записані у дворі діда Івана.

Згодом було куплено ґрунт у кирилівського селянина Тетерюка, де й оселилася багатодітна родина. Гірке й безрадісне дитинство було у Тараса. Шевченки жили бідно. Батько і мати робили на панщині, а вдома господарювала та доглядала дітей сестричка Катря, «няня незабутня, терпелива і ніжна».

Хату батьків було переобладнано в другій половині XIX сторіччя, і в ній жив племінник поета Прокіп Шевченко. У 90-их роках минулого століття вона згоріла. Племінники поета — Прокіп і Петро поставили на цьому місці камінь з млина і зробили напис: «Тут була хата Т. Г. Шевченка».

Як відомо, змалку у Тараса пробудилася пристрасть до малювання. Настінний розпис був тоді поширений у Кирилівці. Отже хлопчак бачив не лише вдома, а й у сусідів різні барвисті візерунки. Дуже добре малювали мати поета та сестра Катерина.

29 лютого 1823 р. у с. Зелену Діброву за Антона Красицького вийшла заміж старша сестра — Катерина. Умови життя в родині Шевченків погіршали. Батько змушений був відбувати панщину за себе і за хвору матір. Брати і сестри майбутнього поета були ще малі і допо-

могти не були спроможні. Крім Катерини, у Тараса була ще сестра Марія, народжена в 1808 р. (померла у 1810 р.), Микита (народився у Моринцях 1811 р.). Меншим за Тараса були: Ярина (нар. 1816 р.), Марія, сліпа (нар. 1819 р.), Йосип (нар. 1821 р.).

Ледве минуло Тарасові дев'ять років, як 20 серпня 1823 р. померла мати, лишивши п'ятеро сиріт. Тяжко було Григорію Івановичу з дрібними дітьми без господині. Того ж року 7 жовтня він одружився у с. Моринцях на вдові Оксані Терещенко. Мачуха привела з собою трьох дітей: Степана, Явдоху, Оксану, а через рік народилася ще одна дочка Марія. У хаті стояло справжнє пекло, бо сувора сварлива мачуха не принесла в родину спокою, втіхи, не замінила рідної неньки. «Хто хоч здалека, — казав поет, — бачив мачуху і зведенят, той, значить, бачив пекло в його торжестві найогиднішому».

Григорій Шевченко чумакував, їздив з хурою до Києва, Єлисаветграда. Пізньої осені 1824 р. у непогоду він застудився в дорозі, занедужав. Коли його привезли в Кирилівку, зовсім зліл. Перед смертю батько доручив господарювання в домі старшому синові Микиті. Глянувши на Тараса, в його розумне обличчя, Григорій Іванович, як це згадає сестра Ярина, промовив:

«Синові Тарасу із мого хазяйства нічого не треба; він не буде аби-яким чоловіком; із його буде або щось дуже добре, або велике ледащо, для його моє наслідство або нічого не буде значить, або нічого не допоможе».

Віщими виявилися слова змученого кріпачиною трударя: широченні, величні обрії відкрила перед Тарасом його поетична доля.

Д. Красицький
старший науковий співробітник
Київського державного музею
Т. Г. Шевченка

ТАРАС ШЕВЧЕНКО - АКАДЕМІК

4 вересня 1860 р. на річних урочистих зборах Петербурзької Академії художеств було оголошено імена новообраних академіків. Серед них назвали і ім'я геніального українського поета і художника Т. Г. Шевченка. Це високе звання йому було надане за визначні успіхи в галузі гравюри-офорта.

В умовах жорстокого політичного гніту, коли передове мистецтво було майже недоступне широким народним масам, Шевченко як художник прагнув докласти своїх сил і вміння в таких видах образотворчого мистецтва, які по-

винні були йти в народ, служити, за висловом Шевченка, розповсюджувачами прекрасного і повчального в суспільстві.

Першими кроками його в цій галузі була ілюстраторська діяльність. В 40-х рр. XIX ст. Т. Шевченко, який в той час ще вчився в Академії художеств, брав участь в ілюструванні ряду книжкових видань.

В цей період Шевченко виявляв великий інтерес до репродукування малярських творів. Він опанував техніку літографування, офорта та один з найновіших на той час способів ре-

продукційної техніки — гальванокаустіку, яка за виконанням була близько до офорта. Цією технікою Шевченко виконав у 1843 р. рисунок «Король Лір».

Першими відомими нам роботами Шевченка в галузі офорта є його малюнки з альбома «Живописна Україна», виконані в 1844 р.

Підготовчі малюнки для «Живописної України» Шевченко виконав під час своєї подорожі на Україну в 1843-1844 рр. Вони були присвячені природі, історії, побуту народу України. В альбомі «Живописна Україна» було вміщено 6 офортів Шевченка: «У Києві», «Видубецький монастир», «Судня рада», «Старости», «Казка», «Дари в Чигирині 1649 р.».

«Живописна Україна» за своїм змістом та ідейним спрямуванням була цілком новим явищем у тогочасному образотворчому мистецтві. Реалістичне зображення пейзажів України, картин народного побуту, історичних подій, було розраховане автором на широкого глядача, на народні маси.

Після закінчення Академії художеств, переїхавши на Україну, Шевченко не залишив намірів працювати в галузі масових видів образотворчого мистецтва. Звертаючись до Київського університету з проханням призначити його на посаду викладача малювання, він вказував у заяві, що має намір зайнятися літографуванням і зобов'язується виконувати безкоштовно всі доручення в університетському літографському закладі.

Здійснити ці наміри Шевченкові перешкодив арешт і заслання.

Перебуваючи в Новопетровську, Шевченко був позбавлений практичної можливості гравірувати. Повернувшись з заслання, він знайомиться з найновішими досягненнями в техніці офорта. Для першої самостійної роботи в офорті Шевченко обирає ескіз роботи Муре-

льо «Свята родина». Далі переходить до гравірування власної композиції «Дві дівчини». Вправи в офортній техніці тривали недовго. На кінець 1858 р. була вже готова визначна робота Шевченка в офорті «Притча про виноградаря» з ескіза Рембрандта.

12 травня 1859 р. в Академії художеств в Петербурзі відкрилась виставка, де були експоновані три офорти Шевченка: «Старець на кладовищі», «Притча про виноградаря», та «Приятелі». За експоновані два останні твори Шевченка було призначено в академіки Петербурзької Академії художеств.

Протягом короткого часу Шевченко виконує ще цілий ряд блискучих офортів з робіт визначних художників, кілька автопортретів та портретів своїх сучасників.

На черговій виставці в Академії художеств, у вересні 1860 р., вже експонувалось п'ять його офортів «Вірсавія», «Автопортрет», «Етюд», «Дуб» та «Ліс». За офорт «Вірсавія» (з картини К. Брюллова) було надано Шерченкові звання академіка гравірування.

Офортами Шевченка захоплювалися сучасники. За блискучу філігранну вільну техніку, майстерну передачу світло-тіні, лаконізм і виразність кожної лінії, різноманітність творчих прийомів в офортах — Шевченка називали новим Рембрандтом. До останніх днів життя він не залишав цього мистецтва. Шевченко виконав понад 30 офортів. Своїми високомайстерними роботами він підніс мистецтво офорта на новий, вищий ступінь.

Праця Шевченка-офортиса є взірцем цілеспрямованої натхненої творчості художника, який ніколи не поривав свого глибокого духового зв'язку зі своїм народом і покликання мистця бачив насамперед в його корисній суспільній діяльності.

В. Судак

ТАРАС ШЕВЧЕНКО І МУЗИКА

Тарас Шевченко був всебічно обдарованою людиною. Геніальний поет і мислитель, великий художник, прекрасний знавець історії, археології і фольклору, він був також видатним музиком свого часу. Т. Шевченко не тільки добре знав і розумів таємниці чару українських народних пісень, а й, маючи гарний голос (тенор), чудово їх виконував. Ось чому й вірші його мають надзвичайно гнучку, музикальновитончену інструментовку. Такі ж музичні перлини розсіпані в його прозі, листах.

Надихала співця вічна і неповторна муза народу, думами і прагненнями якого він жив.

Шевченко брав від народу його чудові пісні-перли і повертав йому їх ще кращими, ідейно і художньо збагаченими.

Озвучений музикою голос полум'яного борця пробуджував у слухачів і виконавців почуття любові до українського народу, презирства і ненависті до ворогів України. Був час коли на слова «Реве та стогне Дніпр широкий» співались і співаються сповнені ненависті до московського поневолення слова революційних пісень.

У роки Визвольних Змагань полум'яна поезія Шевченка піднімала народ до боротьби за во-

лю України. Теплі слова співчуття, з якими звертався в своїх поезіях Шевченко до свого народу, сповнювали серця вірою в прийдешню перемогу.

Одним із перших музичних записів на текст Т. Шевченка дослідники вважають «Думку» (Тяжко, важко в світі жити»), вміщену в збірнику пісень та романсів українського співака С. Д. Паливоди-Карпенка, що був виданий у Петербурзі 1858 р. Трохи пізніше опублікував свій вокальний твір на текст вірша «Думи мої, думи мої» відомий український фольклорист і композитор О. Рубець. Ряд текстів Шевченка було покладено на музику в перші роки після смерті поета невідомими авторами. Ранні наспіви до віршів «Кобзаря» не відзначаються великою різноманітністю. Відчувши у поезіях любимого поета щось особливо близьке і рідне, народ перш за все звертався до звичних інтонацій популярних пісень («Чи ти, милий пилом припав», «За Сибіром сонце сходить»).

Поряд з цими мелодіями створюються й оригінальні, які широко розповсюджувались серед населення. Так, напр., всенародне визнання здобула мелодія «Заповіту», написана у 80-их роках учителем із Полтавщини Г. Гладким, мелодія «Рече та стогне Дніпр широкий» Д. Крижановського та інші.

На тексти Т. Шевченка композитори написали сотні творів у різноманітних жанрах. У 1875 р. П. Ніщинський поклав на музику «Вечор-

ниці» до драми «Назар Стодоля». Музику для сольних співів на шевченківські теми створювали також П. Сокальський, В. Заремба.

Микола Аркас написав першу оперу на сюжет «Катерини». До текстів Шевченка зверталися дуже часто композитори — М. Вербицький, І. Воробкевич, Н. Вахнянин, Г. Топольницький. Велике місце посіли твори Шевченка в композиціях К. Стеценка (ряд його хорів та музика до «Гайдамаків») і Я. Степового (співи з циклу «Барвінки»).

Під ідейно-художнім впливом Шевченка формувалася таланти основоположника української музики М. Лисенка. Його мелодії до «Кобзаря» є одним з найцінніших художніх надбань української музичної культури. Вони охоплюють понад 90 творів різноманітних жанрів, починаючи з пісень, дуетів, тріо, квартетів до хороших поем і кантат. У великих полотнах з цього циклу — «Іван Гус», кантата «Б'ють пороги», «На вічну пам'ять І. Котляревському», п'ятичастинна кантата «Радуйся ниво непоплита!».

З новіших музичних творів на слова Шевченка слід відмітити поему Л. Ревуцького «Хустина», М. Вериківського — «Наймичка» і «Сотник», Г. Жуковського — «Марина», К. Данькевича — балет «Лілея», опера «Назар Стодоля», симфонічна поема «Тарас Шевченко».

За Н. Прокопенком

КОБЗАРЕВІ

Дальнім небосхилом котиться зоря.
Може, на могилу батька-кобзаря?
Може, на Чернечу гору упаде,
Рутою пахучою зелено зійде?
А дівчата йтимуть і зірвуть її,
Зашумлять розвеснені молоді гаї.
Серце Кобзареве в зелені дібров
Пісню буревісну заспіває знов.
Хлопці-подніпровці з канівських степів
Залюбки підхоплять невмирущий спів.

І до зір немеркнучих пісня полетить,
І упавши долу, буде знову жить:
В краплях кришталевої ранньої роси,
В хвилях золотавих милої коси,
У садів цвітінні, в гомоні дібров
Пісня Кобзарева залунає знов.
Шлях цвіте чумацький — солов'їна путь...
І хрущі над вишнями мрійливо гудуть.

Юрій Петренко

РЕМБРАНДТ І ШЕВЧЕНКО

Справжні твори мистецтва завжди мають щось спільне, в якій би країні вони не були здійснені. Віковична боротьба людства за своє щастя висуває великих діячів, які ніби передають естафету творчості один одному, минаючи століття й долаючи відстань. Так, справу, що її розпочав голландець Рембрандт, продовжував на іншому ґрунті українець Шевченко.

Обидва митці вийшли з народу, були обізнані з його долею, присвятили йому свою творчість.

Одним з мистецьких засобів Рембрандта була вишукана, своєрідна, як її прозвали, «рембрандтівська», світлотінь. Завдяки їй великий художник не тільки досягав надзвичайної опуклості й реальності зображеного, але й мав

змогу виділяти саме те, що він вважав у композиції за найголовніше. Шевченко слідом за Рембрандтом захопився цим мистецьким засобом. Так, дія багатьох картин Тараса Шевченка відбувається при освітленні свічкою, коли всі навколишні предмети ніби тануть у темряві. Це дає великі можливості для майстра. Рельєфно виступають тоді обличчя людей, вони здаються ніби осяяними чарівним променем, різкі тіні надають їм особливої виразності. До речі, саме так зобразив художник себе самого із свічкою в руці. Подібний композицією автопортрет є і у Рембрандта, але той працював, мабуть, при денному світлі, яке падало через невелике вікно.

Широко відомий твір «Служниця Катря» теж вражає незвичайним ефектом освітлення. Незабутнє враження справляє постать гарної дівчини, вбраної у киргизський одяг з пишною пов'язкою на голові, що нагадує екзотичний тюрбан деяких рембрандтівських героїв. Тримачи каганець, Катря рукою прикриває вогонь, і світло падає на неї та на кам'яну плиту, оздоблену східним візерунком, пробивається крізь пальці.

В картині «Судна рада» (офорт) — перед нами живі люди переконливо окреслені характерами, хоч на гравюрі десять людських постатей, кожна виконує відведену їй роль, допов-

нює дію, не заважає головному. І все це завдяки контрастному освітленню, якого навчився Шевченко у Рембрандта. Цей твір стоїть на рівні тогочасного мистецтва і вартий того, щоб віднести його до рембрандтівського напрямку в кращому розумінні слова.

Творчість Шевченка-художника така ж багатогранна, як і творість Рембрандта. За винятком характерних для останнього численних картин на сюжети з біблії і міфології, Шевченко малював все те, що й Рембрандт. Обидва вони були і жанристами, і видатними портретистами, і пейзажистами, звертались вони також до історичної тематики.

І так Шевченко став найвидатнішим гравюром свого часу, як колись великий Рембрандт. Шевченко створює цілу низку цілком оригінальних гравюр, іноді використовуючи в них свої враження від творів Рембрандта. Так, наприклад, його відомий офорт «Сама собі господиня в хаті» (1859 р.) своєю композицією в деякій мірі нагадує офорт Рембрандта «Юпітер і Даная».

Ряд гравюр Шевченка доказують, що він аж ніяк не був імітатором Рембрандта, — мистецької техніки він вчився у нього, як у великого майстра, завжди залишаючись самостійним в своїх сюжетах, в їх трактуванні.

Платон Білецький

СЛАВА КОБЗАРЕВІ

Слова уложив народний співець-кобзар Володимир Перепелюк

Слава, слава кобзареві
По всім світі гучна,
Слава ж тобі, співець любий,
Слава невмируща!
Не зазнав ти ізмалечку
Ні щастя, ні долі,
Відцвіли літа найкращі
У панській неволі.
Там і сестрам твоїм рідним
Коси побіліли,
Там слова твої найперші
Гроном прогрімали.

Як почули про ту пісню
Царі петербурзькі.
Тай загнали співця правди
В степи оренбурзькі.
Замучили трикляті,
Його вже немає.
Алеж пісня залишилась,
Пташкою літає.
Що дійшла всім аж до серця
Старого й малого.
Світ шанує в думках своїх
Тебе дорогого.

ІВАН ФРАНКО ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

«Він був сином мужика, а став володарем у царстві духа. Він був кріпаком, а став велетнем у царстві людської культури... Десять літ він томився під вагою російської солдатської му-

штри, а для волі Русі зробив більше, ніж десять переможних армій. Доля переслідувала його в житті скільки лиш могла, та вона не зміла перетворити золота його душі у ржу, ані

його любові до людей в ненависть і погорду... Доля не шкодувала йому страждань, але й не поскупилася на радості, що б'ють із здорового джерела життя. Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті — нев-

мирущу славу і все розквітаючу радість, яку в мільйонів людських сердець все наново розбуджуватимуть його твори».

«Посвята»

ВІДЗНАЧУВАННЯ СТОРІЧЧЯ З ДНЯ СМЕРТІ Т. ШЕВЧЕНКА

Сторіччя з дня смерті Т. Шевченка відзначається в підсоветській Україні, між іншим і виданням біля семидесяти назв різних книжок — творів великого поета, наукових досліджень, документальних та літературно-художніх праць про його життя і діяльність. Появились такі книжки: Д. Красицький «Великий Кобзар у пам'яті народній», В. Касіян — «Т. Г. Шевченко» (літературний портрет), О. Білецький і О. Дейч — «Драматургія Т. Шевченка», В. Шубравський — «Канів» (фотонарис).

Понад сто майстрів образотворчого мистецтва працює над творами про Т. Шевченка, які експонується на шевченківській виставці в Києві.

Рівночасно з цим по всіх містах України висвітлюється кінофільми «Тарас Шевченко», «Лілея», «Назар Стодоля», «Шевченко художник», в Києві, Львові, Харкові і Одесі ставиться оперу М. Аркаса «Катерина» і балет К. Данькевича «Лілея». В деяких містах ставиться спектаклі «Гайдамаки» і «Невольник». В ряді місцевостей ставлено п'єси «Пророк» І. Кочерги,

«Петербурзька осінь» О. Ільченка, «Тарасова юність» В. Суходольського, «Поєтова доля» С. Голованівського, «Закутий Прометей» А. Макаренка.

Всі ці твори наскрізь фальшують не лише творчість великого Поета, але й його життєвий шлях, зображуючи його, як «полум'яного поборника» дружби українського і російського народів. Хоч в них багато фальшу і неправди, все ж вони приносять також багато нового і цікавого.

В країнах вільного світу сторіччя великого Шевченка найбільш імпозантно відмічається в Канаді і ЗДА, в столицях яких буде споруджено йому пам'ятники. В Нью Йорку відбулась спеціальна спільна сесія НТШ і УВАН присвячена Шевченкові. Появляється декілька творів та композицій. В інших країнах і по всіх місцевостях перебування українців відбулись величаві урочистості з численною участю громадянства, чужинецьких представників та з багатими місцевими програмами.

ДО ПИТАНЬ НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЇ

ДОНЦОВ І ІДЕЯ НАЦІОНАЛІЗМУ

Ідея націоналізму, а спеціально українського деякими колами громадянства активно поборюється й негативно наświetлюється.

Вважаємо, що цей факт, в українському світі, це наслідок утотожнювання ідеї націоналізму з донцовським націоналізмом. В цій статті, будемо намагатися доказати, що ідея націоналізму, яку оформив Донцов у своїх працях не є фактичним відображенням правдивої ідеї націоналізму.

Абсолютно не маємо на меті понижувати чи «розбивати» Донцова, який у своєму часі своїми писаннями відіграв позитивну роль.

Робимо це з глибокою вірою, що лише і тільки ІДЕЯ НАЦІОНАЛІЗМУ, в правдивому світлі, є самотнім і найсильнішим засобом до великої мети — виборення незалежної української держави. Форма ж державного устрою може бути така, яку народ уважатиме за найвідповіднішу: чи це буде трудова монархія,

чи демократія чи націократія чи може якась інша — це для нас менше всього важливе. Будьте ви демократом, монархістом чи іншим «істом» по формі, але в ПЕРШУ ЧЕРГУ будьте НАЦІОНАЛІСТОМ ПО ІДЕЇ, як підставою й засобом боротьби за незалежність своєї нації.

1. Демократія і націократія

Мабуть найголовнішою причиною невдачі й непопулярності ідей Донцова (спеціально сьогодні) є звичайно його помилковий підхід до формулювання теорії ідеї націоналізму, зокрема українського. Читайте, навіть поверховно твори Донцова й ви напевно не зможете проминути факту, що приблизно 50% однієї чи другої праці присвячено безглуздій полеміці з демократією, т. зв. провансальством, хуторянським універсалізмом, і т. д.

Підкреслюю безглузду полеміку, бо як же ж можна порівнювати дві цілком протилежні речі, які нічого не мають спільного одна з од-

ною, лише для того, щоб підтвердити — оправдати свою теорію-ідеологію.

В нашій випадку демократія — це ніщо інше, як лише **ФОРМА** державного, чи взагалі якого завгодно суспільно-громадського устрою, правління. З другого ж боку націоналізм (не донцовський) це не є **ФОРМА** управління чи устрою — це ідеологія. Ідею ж цю оформлює в державний устрій — **НАЦІОКРАТІЯ**, як форма його вияву.

Різниця між цими двома поняттями — демократією і націократією — є не лише гра слів, але щось глибше.

Демократія бере людину як відокремленого індивідуума за основу **ТВОРЦЯ** форми устрою; тому на основі цієї теорії є можливість існування єдиної світової розміру держави.

Націократія ж бере за основу націю, як передумову основного творця форми державного устрою.

В своїй теорії Донцов не застановляється над джерелами цих двох понять. Фактично у своїх писаннях чи виводах теорії націоналізму він не брав **НАЦІЮ**, як основу окремого суспільства — відокремлену від інших суспільств світу своїм духом творчості.

2. Нація чи каста?

Поняття нації у Донцова дуже неясне і у своїй суті матеріалістичне. Націю за Донцовим можна окреслити як сукупність **фізичних** одиниць - типів, яких можна змінювати по своїй уподобі, з яких можна творити **нових** типів, **нових** людей. Це «**нова каста нових** людей з **новою думкою**» яка мала б бути «**іншої породи**». Доказуючи свою теорію Донцов забуває взагалі про націю, як таку: для нього **каста**, поділ суспільства, це основа існування, ба що більше цієї кастою можуть бути навіть «чужі — варяги чи хто інший, аби нові». За Донцовим ми не є нація, бо не маємо своєї державності (?). Отже не буде помилкою, коли на основі вище і пізніше сказаного, стверджу, що Донцов в своїй теорії свідомо чи підсвідомо, намагався доказувати що таке поняття, як **нація** не існує хоч сам ним (ім'ям) в деяких місцях послуговувався. Для нього **нація** це є **сукупність фізичних одиниць**, яких в'яже щось «**творче**» поза всім іншим, як територія чи політичні інтереси. Його розуміння су-

спільства в своїй суті є дуже зближене до понять висловлених у теоріях Маркса чи Леніна: це **КЛАСОВІСТЬ** — пан і підвладний, де є вічна непримиренна боротьба між ними, що виявляється в такому донцовському твердженні: «войовник згори глядить на селянина як на **підрядне ество**».

А даліше Донцов навіть відважується покликатися на Шевченка стверджуючи, що «такий певно є глибокий підклад того чисто козацького погляду згори **додолу на селянина**, який знаходимо й у Шевченка», однак де знаходимо — не подано. І даліше — «селянська культура може бути по своєму багата і стародавня, але тим не менше лишилась вона селянською цебто культурою **нижчої верстви**, яка сама звичайно шукає взірців у культурі панській».

Така теорія, в якій фігурує з одного боку **правляча група-каста**, а з другого «смердофіли» (улюблений вираз Донцова!) є нічим іншим, як лише намаганням знищити, розложити націю з середини.

Це не є той гнів Шевченка на його земляків за їхні помилки — це є ненависть до української нації, це є т. зв. «**ДОНЦОВСЬКИЙ** націоналізм»...

Донцов абсолютно відкидає націю-народ як цілість, як творчий елемент. «Хто впроваджує, — запитує Донцов, — в світі і здійснює якусь ідею? Провансальці, демократи і прочі народлюбці відповідали — **завше народ**. Ми відповідаємо — **ніколи народ**».

Згідно з Донцовим лише і тільки ініціативна меншість, як окрема група є творцем ідеї, причому він забуває закон **природи**, що та ініціативна меншість є природно-нерозривною частиною нації, з якої вона походить і лише завдяки існуванню якої той творчий індивідум чи ініціативна меншість існує.

НАЦІЯ, а не каста в болях і конвульсіях народжує **пророків** — творчих індивідумів; тому неможливо уявити собі Шевченка без української нації, чи Пушкіна без московської, чи Гете без німецької.

Олексій Шевченко

Читайте в наступному числі: «**Український чи Донцовський націоналізм?**».

АКТИВНА ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕ НАШ ОВОВ'ЯЗОК

Нераз приходитьс'я чути жалі з приводу того, що, мовляв, в Америці з нами не рахуються, нас не шанують, ані не звертають на нас уваги. Знову ж у відповідь, чи радше як по-

яснення такого стану звичайно кажеється, що українців в Америці дуже мало, а тому й не можуть вони до чого будь добитися. Загальне враження з того всього таке, ніби людина

стоїть з опущеними руками і нарікає, що йому кривда діється.

Це враження особливо відноситься до З'єднаних Держав Америки, бо тут аж надто замітним є цей факт, що на 2.000.000 українців про яких часто згадується в пресових випусках і публікаціях Українського Конгресового Комітету Америки (УККА), тут немає ні одного члена кабінету, ані посла до федерального конгресу українського походження. Бодай у цій ділянці канадійська українська громада має чим похвалитися (що вона й нерідко робить).

Всім відоме є те, що політичний пост ніхто не дістає за ніщо. Тільки ті, що є активні в політичних колах, точніше партіях, мають шанси вибитися нагору. І тут зараз пригадуються такі слова, підкреслені ще й помахом руки, «Пане, та де вони нас допустять. Тут все є наперед домовлене, а вибори то звичайна формальність». Ці «вони» — це звичайно будь-яка група людей, ворожа «до нашої справи», при тому хіба й не треба згадувати, що ворогів у нас не бракує.

Та на нашу думку так воно не є, радше існує інша причина, чому українська спільнота ЗДА, скажемо, «не має голосу».

В першій мірі чи не найбільшим прогріхом української спільноти є те, що вона добровільно збудувавши довкруги себе невидимі стіни гетта, і зосередивши всю свою енергію на внутрішньо-українську політику, не має охоти, чи часу, чи змоги цікавитися політикою своєї прибраної держави. Тут виразно кажемо «цікавитися», бо без зацікавлення і розуміння відносин нема що й мріяти про якийсь пост в партії, а згодом в муніципальному, стейтовому чи федеральному уряді.

В цьому місці треба сказати що є одиниці, які є активні в політичних партіях ЗДА, але узагальнювання робиться на підставі голого факту, а саме що на відповідальних позиціях людей українського походження не видно.

Та не у всьому вина виключно по стороні української спільноти. Є й інші чинники, які до загального стану спричиняються. От хочби взяти те явище, яке відрізняє ЗДА від інших країн, що вибори відбуваються в регулярних періодах часу, що два, чотири і шість років. Раз виборча кампанія закінчилася, вислід виборів проголошений, тоді вибрані послы, а з ними й партійна машина відпочивають спокійно аж доки знову не надійде їх час політично заворушитись. Очевидно — це не зовсім негативне явище, бо без турбот над новою кампанією, послы та члени адміністрації можуть присвятити більше уваги керуванню державою. Та на жаль такий стан справи має не-

гативний вплив на загаль суспільства.

Тоді коли, наприклад, у Великій Британії чи Канаді парламент може бути розв'язаний кожного дня і нові вибори проголошені, то це спонукує і політиків і голосуючих бути в сталому курсі справи. Інакшими словами, це примушує загаль бути політично свідомим.

Зате в ЗДА помічається тенденцію політичними справами не цікавитися між виборами, а передати це одиницям. З того й вийшла влучна американська приповідка: «лет Джордж ду ит». Ті «Джорджі» займаються все більше і більше справами, а пересічному громадянину нові лишається один вихід нарікати і говорити: «та де вони нас допустять».

Політична діяльність українців в такому стані справи має ще менші шанси, хоч так зовсім бути не мусить.

Останні великі вибори ЗДА, коли обирали президента цієї країни, були дуже замітні для українців і їх можна було добре використати. Десять літ після повоєнної еміграції великий відсоток нових емігрантів вже є громадянами ЗДА, а тим самим мають право голосу. Сполучивши це число з давнішими емігрантами та американськими уродженцями українського походження, ми маємо неабияку силу, з якою обі головні партії ЗДА мусіли б рахуватися.

І дійсно, в останніх виборах серед українців зроблено немалий рух. Були віча, політичні наради, оголошення в пресі і на летючках, але вибори відбулися, послы виїхали до столиці, а політична діяльність як солом'яний вогонь погасла. Як і більшість американської спільноти, українці пішли спати і ждатимуть поки «Джорджі» при кермах знову збудять їх, що жертвували фонди на передвиборчу кампанію і кинули свій голос до урни.

Щоб з українською спільнотою числилися, треба бути готовим до наступних виборів; треба діяти між виборами. До цього треба закладати партійні клюби в «дистриктах» де є українські скупчення, бо так тут водиться. Та це не є завжди такою легкою справою, хоч не є вона і неможливою. Партійні машини не радо дають дозволи на нові клюби. В крайньому разі завжди можна включитися до активної праці в існуючому англomовному клубі, демократичної чи республіканської партії.

До того не вільно забувати, що даний посол є виключно нашим представником в законодавчій палаті чи конгресі а не якимсь урядовцем-наставником. Тому виборці завжди мають право і обов'язок покликати до себе свого представника і домагатися вияснення політики, яку він обороняв або проти якої він ставився. Очевидно це вимагає орієнтації в

надій політиці — треба бути в курсі справи. Та прямо противно робиться коли бачимо того чи іншого конгресмена на громадському святі, якого запрошують тільки на те, щоб він похвалив нас за нашу культуру, народні танки і співи, і на тому кінець. З громадою, яка тільки танцює і співає, та яка вміє вишивати гарні народні вбрання, з громадою, яка не представляє жодної політичної сили, за винятком голосу в виборах, якого можна в останній хвилині заманити якоюсь обіцянкою, — з такою громадою очевидно ніхто не рахується.

Василь Маркусь

СУСПІЛЬНА РОЛЯ СТУДЕНТА

В останніх двох роках українське студентство на чужині відмічувало кілька студентських річниць, зокрема 50-річчя Всеукраїнського Студентського З'їзду в 1909 р. і річницю смерті Адама Коцка. Застановляючись над діяльністю українського студентства з-перед п'ятидесяти років, нам доводиться ствердити, що воно не становило тільки професійний прошарок, а його організації не були лише студентськими профспілковими чи розваговими клубами, а передовими ланками вияву української національно-політичної ідеї.

Основна характерна риса українського студентського руху, українського студентства в цілому, а українського студента, як суспільного типу зокрема, — є глибоке розуміння суспільної функції студентства і студента. Можна сказати, що суспільна роль українського студентства виняткова, і вона знаходить собі подібності хіба лише у народів, що проходять подібний як ми культурно-політичний процес.

Українська новочасна нація почала процес свого формування в минулому столітті. Тому годі порівнювати студентство державних націй, нормальних і завершених суспільств із нашим студентством. Ми не можемо сказати, що якийсь французький, німецький чи американський студент у свій час, як може і сьогодні, не мав певного ідеалізму, захоплення політичними чи світоглядними ідеями. Напевно були і є такі серед чужих студентів (хоч в релятивно меншій пропорції). Але суспільна роль українського студента куди більша. Він зв'язаний цілим своїм еством з буттям нації, з її «бути чи не бути». Його життя і праця великою мірою зливаються із життям, творчістю і боротьбою нації. Його роллю найкраще прирівняти до ролі того студентства, що в запалі революції йшло на барикади (угорське,

Завданням поліпшити політичну діяльність лежить в першій мірі за молодими, тут вихованими і освіченими українцями, бо хто як не вони найкраще можуть передати цю орієнтацію своїм батькам? На жаль ця справа і молодим людям чомусь байдужа, але коли заставитися бодай трохи над цим всім, то стає ясным що це справа пекуча, а заразом і найкраще підходить до здійснення всеукраїнської справи. До того зацікавлення політикою це ж обов'язок всіх громадян держави.

Ростилав Хом'як

польське чи італійське). Тільки що революція і барикади українського студентства були, і в певному сенсі ще є, постійним явищем. Бо боротьба за істотні права на існування, на повноцінне виявлення нашої спільноти, як нації, є ще надалі тривалим явищем.

Елан змагання, боротьби, здобування був притаманний не одиницям, а більшості, не одному студентському поколінню, а всім, на протязі останніх десятиріч минулого і в нашому столітті. Цей елан був властивий студенові-учителіві «недільних шкіл», що йшов у народ, організаторові «Просвіти», молодому дослідникові українського фолклору, політичному трибунові чи й тому, що виконував революційний вчинок. Що-більше, самі студії, сама настанова вчитися і здобувати диктувалася цими суспільними імперативами: **бо це потрібно для народу!** В цьому, мабуть, засаднича різниця українського студентства від іншого. Наші попередники, ті з дальших і ближчих поколінь, значною мірою йшли вчитися на високі школи, часто вибирали такий чи інший фах тому, що вважали це потрібним для громади, для своєї нації. Тому в їхніх студентських біографіях, тому і в історії українського студентства релятивно менше, ніж в інших — розваги, спорту, студентського розгулля і вибриків (хоч і цього не могло бракувати в молодих людей). Зате було абсолютно більше, як в інших — культурно-суспільної праці, сходин, доповідей, віч, дискусій і полемік, а навіть бійок з ворогами, більше, як в інших — арештів, усувань з університету і фізичних жертв.

Така була доля цілої нації і студентство — її найактивніший загін не могло не ділити цієї долі. В різних етапах під різними займанцями були деякі відмінності в студентській діяльності. Але скрізь і завжди було одне спільне

і постійне: це — суспільна активність і суспільницька орієнтація студентської молоді.

Говорячи про це, в нас вириває питання: чи мають сенс ремінісценції і культ того часу, обставин і атмосфери сьогодні для студентів університетів чи каледжів, де немає словесної, а вже й поготів рукопашної боротьби з ворогами, коли не робиться сецесії, не організується бойкоту україножерного професора, коли немає підпільних гуртків, потреби ходження в народ? Думаю, що так! І то не лише тому, щоб згадати «не злим тихим словом» минуле, а щоб з того витягнути щось корисне і цінне для нинішнього часу.

Не про відтворювання засобів і форм діяльності, боротьби, зараз думаємо. Вони були інші тоді, й іншими мають бути сьогодні, в цілковито змінених умовах. Ми маємо на увазі суспільну настанову і тільки її, бо все інше — похідне. Якщо буде в студентській молоді оте розуміння й переконання, що кожен молодий український студент і всі, цебто — цілість українського студентства поза батьківщиною, мають щось корисного зробити для народу, якщо існують це переконання, що на сучасному молодому поколінню також лежать певні суспільні обов'язки, то форми вияву і засоби реалізації цих суспільних завдань напевно знайдуться.

Саме про поглиблення цього розуміння і йдеться нам усім, які його маємо і бажали б, щоб ним перейнялися й наші молодші товариші, вся українська студентська молодь на еміграції.

Не про суспільні студентські завдання хочемо тут говорити. Ми б хотіли порушити думку українського студента іншим, а саме основним питанням: **чому і для чого та суспільна функція якраз українського студента**, чому саме він має бути отим винятком, що багато чого особистого має собі відмовити для суспільства? Чому він не може бути таким, як його колеги-американські, чи інші студенти, які мають менше суспільних турбот, зате більше особистих приємностей?

Служити і працювати для людей взагалі є шляхотною справою, а служити і працювати для ближніх, родини, народу є також дуже природною і людською справою. Наша нація, потреби Батьківщини є нам дуже близькими справами. Їх вдовolenня є рівночасно нашим вдовolenням, ріст нашої спільноти є водночас нашим особистим ростом! Але не тільки якийсь груповий егоїзм повинен нам диктувати таку заповідь життя. Він існує у всіх, його ще найконкретніше відчувається! То ж потрібно нам також розуміння і усвідомлення того, що здійс-

нення наших нац. ідеалів має вартість в собі, незалежно від наших особистих чи групових інтересів. Що вони лежать в природному порядку речей, що вони є здійсненням вищої волі, реалізацією високих шляхотних ідеалів, поставлених Творцем у підвалини життя народів і людей. Служити ідеалам свободи, справедливості і миру в Україні і для української нації є високим ідеалом, який повинен стимулювати свідомість навіть тих людей, що не мають кровно егоїстичного заінтересування в цьому. Тільки тому, що ці ідеали є шляхотними, загально-людськими, Богом даними і призначеними для людей!

А вже куди більше повинен їх розуміти і з ними задушевно пов'язатися той, хто особистими переживаннями, спогадами або тільки походженням зв'язаний з цим народом і землею. Цілком свідомо говоримо про це, бо боїмося, що серед деякої частини еміграції готова прийнятися з легкої руки пущана думка чи опінія, мовляв, молодше покоління виховується і житиме в цій країні і тому нікуди йому до української суспільної чи політичної праці!... Воно, мовляв, найкраще зробить, коли чим скорше забуде про своє українство! Можливо для декого буде образливим згадувати про такі погляди. Нажаль, не є таємницею, що такі погляди існують і їх треба мати на увазі. На них треба мати відповідь не лише з національного пункту бачення, який вже може не багато вартує для таких людей, але із загально-людського, етичного.

Навіть якщо багато із нас, не буде колись в майбутньому особисто користуватися плодами української волі і незалежності, але й тоді ж варто принести свій вклад енергії, праці і знання для її здійснення. Бо в українській волі і державності здійсниться ідеал, притаманний кожній національній спільноті — її повноцінне і всестороннє виявлення, розвиток. Самостійність народу є рамками і підвалиною його нормального життя. Перестає бути собою той народ, що не прагне до самостійності — казав колись визволитель чеського народу Т. Масарик. Всіляко прагнути до того, щоб цей народ міг виявити всебічно свої потенційні сили і вартості духа і не перестав бути собою — є справді більше, як завданням чи обов'язком, є місією нашого покоління, не зважаючи на те, де його учасники перебувають — на Сибірі, в Україні чи на американському континенті.

Українська визвольна справа є дійсно нелегкою проблемою. Для неї мало сил і енергії. якими можна б визволити Гану, Судан.

Кіпр чи навіть Словаччину. Для цього треба далеко більше жертв і вкладу праці — дрібної, послідовної, збірної й поодинокі, що разом творять визвольну боротьбу. Потрібно праці й енергії тих, що на Рідних Землях, але також багато праці й енергії тих, що у вільному світі. Потрібно тому, що вкладу боротьби перших, який би він великий не був, не достає!

Суспільна праця студентських товариств —

З думок молодого українця

ЗА МАКСИМАЛІСТИЧНЕ НАСТАВЛЕННЯ НАШОЇ ДУМКИ І ІДЕЇ

(Стаття дискусійна)

Історія нашого недавнього минулого вчить, що майже кожна українська еміграція, більшого чи меншого масштабу, в цілості, або в подавляючій своїй більшості денаціоналізувалась, асимілювалась і топилась в чужому морі, пропадаючи навіки для України. Маючи перед собою жорстокі факти минулого, пересічний український емігрант мимоволі попадає в розпуку, бачучи перед собою безвиглядність ситуації.

Для нього всі українські здобутки на еміграції — політичні, культурні, чи загально-суспільні, являються останньою судорогою умираючого, останнім зусиллям тяжко раненої людини.

Щоб не попадати в розпуку, пересічний українець на еміграції поступово перетворюється в мінімаліста. Тоді коли в 1947 р. він жив надією на повернення (чим скоріше) на рідні землі то вже в 1955 р. він вважав це абсурдом (хоч запевнював, що його діти вернуться). В 1960 р. натомість ані він не має охоти повертатися, ані не радить своїм дітям повертатися, якщоб для цього створились відповідні умови. Мовляв «наше призначення — бути речником поневоленої України, ширити серед народів, в державах яких ми перебуваємо, правду про неї» — і більше нічого!

І тоді коли в 1947 - 49 рр. пересічний українець уважав, що «Україна є закордоном» (це ж були роки УГВР, УНР, ітд.) і що доля і майбутність України буде рішатись поза Україною, то вже при кінці 1950-их років його думання перейшло абсолютну метаморфозу. В 1960-их роках цей самий українець вважає, що «еміграція нічого не варта, вона не буде мати ніякого голосу, коли прийде час творити українську державу, що їй фактично лишиться в рішальний час вернутись (якщо можливо, і то лиш в малій кількості) на рідні землі і слухняно виконувати найгірші заняття, покутуючи

зустрічі, сходини, дискусії, поширювання публікацій, виставки тощо і є скромним, але почесним вкладом в українську працю, у справу визволення України. Від неї відмовитись немає права сучасна молодь. Навпаки, вона повинна ще поглибити й збагатити цю працю. Вона до цього має всі дані, дані, яких не мали їх батьки і її попередники в американських високих школах.

таким способом за свої гріхи».

Назверх: це ж гарні думки, та ж покора — це християнська чеснота, та ж найбільшу любов проявляється через покору і посвяту. Але пригляньмося ближче до способу думання емігранта 60-их років і ми впізнаємо в ньому найгіршу властивість українця — СТРАШНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ГРІХ НЕПОВНОЦІННОСТІ.

Ми (говорить український емігрант) нічого не варті, ми партійні, ми поганці, ми ліниві, ми нездари, ми не вожді, ми сваримося, ми подвійні свята влаштуємо, ми два календарі маємо, у нас є більше організацій, як нас самих.

В такому випадку, спитається читач, що нам робити, яке наше майбутнє, як нам правильно поступати?

Насамперед треба ствердити, що всі попередні УКРАЇНСЬКІ еміграції пропали або майже пропали для України, але не всі ЕМІГРАЦІЇ пропадали для своїх народів. Бертранд Рассел в своїй історії Західної філософії, цитуючи різних дослідників античних часів, згадує м.і., таке: жиди, коли повернулись, під проводом НЕГЕМІЯ І ЄЗРИ, з Вавилонської неволі, були обурені маловірством, космополітизмом і взагалі секуляризмом і браком жидівського «я» їхніх братів, жителів Ізраїля. Поворотці не тільки не зробили себе погноєм тубільців, а що більше перебрали керму держави, а їхні пророки (Єремія і Єзекіїль) безнастанно підбурювали владу до погромів непрактикуючих і на їхню думку, грішних жидів.

Це лиш один приклад в історії, коли на еміграцію вийшли спокійні, апатріотичні люди, а повернулись ортодоксально наставлені не лише у вірі, але й в націоналізмі.

Нам отже треба раз на завжди позбутись цього почуття неповноцінності, як по відношенню до себе самих, так і по відношенню до поневоленої нашої Батьківщини, і переродитись з «мінімалістів» у «максималістів».

Одна ділянка нашого життя, де можна застосувати цю максималістичну течію думання — це початкові школи.

Чи не є можливо, щоб кожне більше місто, де є поважне число українців, заснувало початкову, цілоденну школу, яка безпосередньо підлягала б певному батьківському комітетові і яка б мала призначення готувати дітей, які б в майбутньому стали українською національною елітою?

Очевидно — така можливість є!

Така школа строго дотримувалася б принципів державного чи провінційального шкільного кодексу, держави в якій вона б існувала. **Але не йшла б ні кроку далше поза принципи!** Хоч викладовою мовою в такій школі була б мова даної держави, але дух в ній **мав би бути і мусів би бути** суто український. В такій школі строго було б заборонено вживати чужої мови перед наукою, по науці, на перервах, на годині української мови та на інших українознавчих лекціях.

Така школа не виховувала б, наприклад, канадійських українців, канадійців українського

походження, чи ще там якоїсь неясної мішанини, —але виховувала б правдивих молодих українських патріотів. Вихованці таких шкіл вважали б себе українцями, а їхньою батьківщиною — Україну, а не Бразилію, Австралію, чи будь яку іншу країну, в якій вони мали щастя чи нещастя побачити світ, чи виростати.

Правда, таке творення шкіл коштувало б батьків даних дітей багато зусиль і грошей, але зате вони у висліді мали б задоволення, що та школа **нового типу** виховує їхніх дітей на справжніх українців. Різні жалі і безперервні скарги батьків, що «українік» школи (цебто парохіяльні), денаціоналізують їхніх дітей — в одному моменті зникли б. І хто зна, чи такі нові школи не витворили б нового покоління українських націоналістів, що гордо твердили б «нам Україна вища понад все!».

Творення таких шкіл — це було б те одне, з багатьох, наше максималістичне наставлення не лише думки, а й дії.

Богдан Гасюк

СИСТЕМАТИЧНИЙ НАСТУП НА УКРАЇНСЬКУ ЕМІГРАЦІЮ

З осінніх чисел минулорічної київської «Літературної Газети», я довідався, не без здивування, про створення «Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном». І не довго треба було очікувати, щоб це товариство взялося до праці. Вже в листопаді 1960 р. вийшло перше число пресового органу новоствореного товариства — «Вісті з України». З цього чотиристорінкового номера, надрукованого на тому самому папері що й колишнє «За повернення на батьківщину», можна довідатися чимало цікавого про товариство та про плян цієї інституції. В своїй передовій статті, яка ніби відзеркалює програмову частину новоствореної організації, Юрій Смолич, відомий український радянський письменник, говорячи про завдання товариства, пише: «Та за межами українського народу — в Канаді, США, Південній Америці, Австралії, Європі — переживає ще один мільйон українців і українок. ... Помогти їм розібратися в обставинах світового життя — це щире жадання і обов'язок української радянської громадськості, нашого великого українського народу». Вже сама заява приносить нам поміч в «розібранні в обставинах світового життя» може зразу нас насторожити до дійсних цілей товариства. Та ще дивнішою виглядає дальша заява Ю. Смолича. «Поміж українців за кордоном є лю-

ди різних поглядів на життя, ба й різних політичних настроїв. Є об'єднані в демократичні прогресивні організації, є й заблудлі на манівцях націоналізму, є самотні в своїй щоденній боротьбі за кусень хліба, є й просто інертні, байдужі до будь-яких громадських ідеалів. **Але всі вони — українці**, і до них промовляє наше товариство» (підкреслення наше). Іншими словами, товариство бере на увагу українських націоналістів і зачисляє їх до українців. Наскільки це ставлення до українського націоналізму з боку людини такої як Ю. Смолич є щире, не треба й коментувати. Але факт зачислення до української спільноти на еміграції також і українських націоналістів є справді новим.

І можна було б подумати, що настала в Україні доба нової оцінки українських некомуністичних еміграційних кругів. Але скоро ці припущення розвіялися. В першому числі з 3-го січня ц. р. київської «Літературної Газети» появилася довжезна стаття під заголовком «Розпадеться луда...» — Відповідь допитливому з-за океану — Олександра Мазуркевича. В ній дається дещо оцінку українській некомуністичній еміграції: «Інші, що зуть себе «українцями», а тимчасом вовулакують по уолстрітських задвірках...» або характеризуючи українських націоналістів як «буржуазно-на-

ціоналістичних брехунів і провокаторів, наклепників і політичних інтригантів», автор явно підкреслює, що радянська влада ніяк не бажає зачислити некомуністів в ряди української еміграції.

Ще й інший момент в оцінках націоналістів Ю. Смолича та О. Мазуркевича треба підкреслити. В своїй промові на перших сходинах товариства Юрій Смолич обраний головою правління цього ж товариства, сказав: «Навіть ряд помітних діячів з націоналістичного табору, так би мовити склали зброю, прийшли до свого народу, який їх породив, і попросили простити їм помилки і дозволити спокутувати провину чесною працею на Україні, на рідній землі. Діставши амністію....» Та протилежної думки автор статті в «Літературній Газеті», де він пише: «... та й од неї жодному брехуну й обманщику навіть після заклик Визволення ще не вдалось сховатись. Ні від правди, ні від

мсти правдивої!» (підкреслення наше).

Яке ж тоді значіння має створення «Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном»? В першу чергу треба підкреслити той факт, що берлінський комітет «За повернення на батьківщину» не мав жодних успіхів серед української еміграції. З того приводу советські керівні органи переставили свою пропагандистську машину на еластичні рейки і притягнули до неї ряд визначних культурних і наукових особистостей України. З другого боку є також можливим, що деякі українські діячі, що живуть в советській дійсності справді щиро привітали створення цього товариства як факт позитивний, який в деякій мірі міг би в майбутньому уможливити певний діалог між українськими еміграційними колами та українцями на рідних землях. Однак треба до нього ставитися з найбільшою обережністю.

Б. Любомирський

НОВІ УКРАЇНСЬКІ ПОЕЗИ

НАТХНЕННЯ

Любомиру Бачинському

Натхнення приходить в безмісячні ночі,
Коли між світами блукає земля.
Десь в чужих туманах замріяні очі
Розшуковують рідні поля.
Натхнення шаліє від злості і болю
І хоче, щоб в душу його хтось пустив.
Щоб потім навечно, як шелест тополі,
Як дитину грудьми годувать і нести.
Нести забутими шляхами
Де верби схилились мов відьми горбаті,

Де ниви батьківські цвітуть реп'яхами,
Де скиглить сова на солом'яній хаті.
Через мостів сталевий скрегіт,
Через ворожий світ чужинний,
Через зітхання, через регіт
Нести тягар цей благочинний.
Щоб в сонця первісній пожежі,
Мов корабель той після бурі,
Поставить курс на гострі вежі,
На поклик їх німий, похмурий.

К. Дмитрик

З ГІРСЬКОГО НАСТРОЮ

Це гірську тишину
Я так дуже люблю,
Де і гілка сосни не шелесне,
Де до м'якості трав
Відпочинок припав,
А струмок відбиває небесне.
В цій гірській тишині
Є чарівні пісні,
Що могутність й красу прославляють:
Це ж бо сосни сумні,
Це верхи кам'яні,
Це зелені підгір'я співають.
Ах пісні ці — то міць,

Що йде з коренів — криць!
Зі скалою вони не вітриють.
Ах пісні ці — краса,
Архангельська, ніжна, --
Що молитву в душі моїй сіють...
Понад все я люблю
Цю гірську тишину,
Де і гілка сосни не шелесне...
Де до м'якості трав,
Відпочинок припав, —
Де душа моя бачить небесне.

Наталія Глоба

ЗА РЕАКТИВІЗАЦІЮ ЦЕСУС-У

(Підсумки анкети «Смолоскипу» в справі ЦЕСУС-у)

В грудні 1960 р. редакція «Смолоскипу» розіслала на 118 адрес бувших і теперішніх студентських діячів анкету в справі ЦЕСУС-у. Дотепер повернулось 74 виповнені анкети, щобто відгукнулось 62.7% осіб. На поставлені питання багато осіб дало стандартні відповіді «так» або «ні». Зокрема це зробили студенти молодшого покоління, що можна пояснити малим знанням загальних студентських справ. Коли йдеться про країни, то відповіді, прийшли зі ЗДА — 42, Канади — 19, європейських країн 10 —, Австралії — 1, Південної Америки — 2.

В попередньому числі нашого журнаду ми дали відповіді на перше питання д-ра В. Маркуся, інж. А. Жуковського, інж. В. Михальчука, В. Візіра і Т. Онуферка. В цьому числі ми подаємо далші, лише важливіші відновіді на це основне питання:

Чи є потреба дальшого снування ЦЕСУС-у?

На це питання 62 особи відповіли позитивно, 11 — «не знають», 1 — «ні».

З цікавіших відповідей слід відмітити:

Дмитро Січ (Трентон, ЗДА): «Традиція і значні досягнення ЦЕСУС-у на міжнародному відтинку продовж останніх десятиліть переконують, що існування ЦЕСУС-у в нинішніх обставинах є не лише потрібне, але зобов'язуюче з таких причин: 1) Поява на міжнародній арені української підсоветської молоді і студентства та поживавлення большевицької пропаганди, 2) Поява на цій же арені представників студентства новостворених афро-азійських країн та у зв'язку з цим завдання ЦЕСУС-у зав'язати тісні контакти і подавати правдиві інформації про наші Визвольні Змагання та інформувати їх про справжнє обличчя советської політики у відношенні до цих країн, 3) Втримувати і посилювати контакти з провідними студентськими центрами у вільнім світі, 4) Посилити науково-видавничу діяльність у відношенні до української підсоветської молоді і студентства та у відношенні о молоді і студентства новостворених афро-азійських країн».

Д-р М. Антонович (Монтреал, Канада): «Дальше існування ЦЕСУС-у — необхідне, як координатора українського студентства у віль-

ному світі і як репрезентанта українського студентства перед іноземними студентськими союзами».

Павло Дорожинський (Нью Йорк): «Існування і справне діяння ЦЕСУС-у, як найвищого органу українського студентського руху поза межами України, треба — як до цього часу так і під сучасну пору — вважати потрібним і konieczним... ЦЕСУС повинен зберегти надалше загальну репрезентацію і стати справжнім речником та виразником волі всієї української студіюючої молоді еміграції і Батьківщини. Ця репрезентація повинна простягатися на внутрішній, а зокрема на зовнішній — міжнародний відтинок. Одним із дальших головних завдань ЦЕСУС-у і координування всіх дій існуючих студентських краєвих союзів - СУСТА, СУСК-у, ЦУСА та інших студентських організацій».

Богдан Коваль (Буенос Айрес, Аргентина): «... нинішні еміграційні умови не заперечують існування ЦЕСУС-у. Він дальше має існувати, він є централею наших студентських Союзів і такою має залишитись».

Михайло Герець (Нью Йорк): «Ні. ЦЕСУС який протягом 40-ка років репрезентував українське студентство на еміграції, в теперішню пору майже нікого не репрезентує, бо нового допливу студентів на еміграцію немає, а українське студентство, яке перебуває поза межами України майже поголовно є громадянами держав свого поселення і себе емігрантами не вважає».

Богдан Гасюк (Філадельфія, ЗДА): «Так! Я вважаю, що українські студенти, розсіяні по майже всіх закутках землі повинні мати якусь Централь, щоб їх репрезентувати перед зовнішнім світом».

♦♦

Над наступним питанням ми також зупинимось детальніше, бо воно є важливе, коли брати під увагу евентуальну структуральну перебудову ЦЕСУС-у.

В якій формі вважаєте дальше існування ЦЕСУС-у?

Інж. А. Жуковський: «ЦЕСУС може існувати тільки як відбитка сучасного студентства. Значить, нав'язуючи до традицій, але відповідаю-

чи «духові» часу та сучасних спроможностей, ЦЕСУС повинен знаходитися в країні, де знаходиться найбільше число українських студентів та де є реальні можливості його формального існування. ЦЕСУС повинен далі сповняти попередні функції, а насамперед бути дійсним репрезентантом назовні та духовим і моральним осередком всього українського студентства. Ділові відтинки (референтури) перекинути на краєві організації. Провід ЦЕСУС-у зменшити до 5-ох осіб — Президії».

М. Герець: «Потрібний координаційний комітет, який координував би діяльність на міжнародному студентському відтинку, а не внутрішні справи краєвих Союзів».

Б. Коваль: «За працю ЦЕСУС-у мають бути відповідальні всі Союзи».

Д-р В. Маркусь: «Найкраще було б зберегти ЦЕСУС, як діючу управу європейських організацій на європейському континенті із характером емігрантської централі, що має право говорити в імені студентства поневоленої України. Але свідомий того, що в Європі важко підібрати дієздатну і репрезентативну управу і тому радше слід подумати про федерацію теперішніх централей з управою в ЗДА і Європі».

П. Дорожинський: «ЦЕСУС повинен бути перебудований на Раду, Президію чи Секретаріат (на зразок ПАУК, СФУЖО чи плянованого ССВУ — (Світового Союзу Вільних Українців), куди входили б представники всіх студентських Союзів. Сама назва ЦЕСУС-у і його традиції повинні бути nadalше збережені».

Др. М. Антонович: «ЦЕСУС мав би творити центр, членом якого були б кожночасні представники або керманічі різних краєвих студентських Союзів».

Д. Січ: «Існування і праця ЦЕСУС-у повинна концентруватися виключно у формі міжнародних зв'язків, координації репрезентації і видавничо-інформативної діяльності. Всі інші справи, як фінанси, архів, стипендійна ділянка то що, повинні перебрати на себе краєві Союзи».

Інж. В. Михальчук: «...Станову студентську централю повинно б тягнути українське, чи українського походження студентство. І тут не важно де воно знаходиться. Але важною є його сила. Про таку силу українського студентства в Європі — важко говорити. Тому відповідаль-

ність за успіхи чи неуспіхи станової централі українського студентства повинна спочити на українському студентстві в Новому Світі. Хоче воно цього чи не хоче, але такий, а не інший є стан зараз і я іншого виходу із ситуації не бачу. Іншою є справа, що може не підхожою є назва централі. Але мені здається, що нам повинно розходитись не про назву централі, а про напрямок її праці. Українське студентство в Америці не має найменшого морального права прикриватись неспівмісністю обов'язків американського студентства українського походження перед своєю державою і перед всеукраїнською становою організацією українського студентства. Чи ж не в такому стані є наше студентство в Європі і воно також може відмовитись від всього, прикрившись своїм статусом. Статуси, які висуває тепер українське студентство Америки, не були на перешкоді українським діячам основоположникам ПАУК-у!»

В. Візір: «Найдоцільніше перебудувати ЦЕСУС на Головну Управу Федеративних Громад».

Т. Онуферко: «ЦЕСУС повинен бути федерацією краєвих союзів і мати підтримку всіх студентських середовищ: ідеологічних і конфесійних».

О. Пісецька-Винницька: «Не думаю, що є можлива попередня форма праці, тому що немає змоги фінансувати і підтримувати тіло, створене на федераційній базі. Координація думок — є одинока можливість».

Інші відповіді зводились більш-менш до вищеподаних думок. Зате у 18 відповідях казалося «не знаю».

На наступне питання «Чи праця ЦЕСУС-у мусить зобов'язувати тільки українське студентство в Європі?» були такі відповіді:

«ЦЕСУС має залишитися в Європі» — 6, «тягар праці повинен бути пропорційно розподілений на все українське студентство, на всі країни» — 47, «перенести до ЗДА або Канади» — 19. На це питання цікаву відповідь дав **д-р В. Маркусь:** «Тягар праці повинно перейняти заокеанське студентство, найчисленніше і з найкращими організаційними можливостями. Проте частину управи, зокрема ж зовнішні зв'язки вартувало б залишити в Ев-

ропі. Осідок управи від конгресу, чи конференції до конференції (не частіше трьох років) можна б на зміну мати в ЗДА або Канаді». Інж. А. Жуковський пропонує таке: «Перенести Централю до ЗДА чи Канади. Президент і секретар повинні знаходитися в осередку Централі (напр. в ЗДА) тоді коли в Канаді й Європі мати по одному віцепрезидентів. П'ятий член Управи — це своєрідний організаційний референт зі спеціальними завданнями. Всі члени Управи повинні дбати про всі відтинки студентської праці».

♦♦

Наступне питання, яке свого часу викликало стільки дискусій і полемік в студентському середовищі звучало так: «Чи статус американського, канадського, чи іншої національності громадянина, заперечує українському студентові працювати в ЦЕСУС-і?».

«Ні» — 67, «в деяких випадках» — 4, «так» — 3.

♦♦

«На яких відтинках і яким способом треба би посилити активність ЦЕСУС-у?».

На це питання одержано такі відповіді:

«На міжнародньому» — 52 відповіді, «на організаційному» — 6, решта відповідей зводилася до таких думок: «Діяльність ЦЕСУС-у мала б появлятися в трьох аспектах: видання єдиного студентського журналу (квартальника), зовнішня діяльність і студійна політика, в тому і допомога» (В. Маркусь). «Новоперебудований ЦЕСУС мав би охоплювати дві ділянки діяльності — міжнародню і фінансову» (Б. Коваль). «Студійній, культ-освітній та мистецькій. Заохочування до студій, літні та зимові курси» (В. Візір). «Насамперед активізувати Управу. Сучасна Управа крім ВЛКУ, багато не зробила, а кожну інституцію цінять на підставі роботи. Вибрати до нової Управи активних студентів із охотою до роботи, людей, що мають зв'язки зі студентським життям. Надалі дбати про зовнішню репрезентацію та координацію внутрішнього відтинку» (А. Жуковський). Б. Гасюк пропонує перенести осідок ЦЕСУС-у і реактивізувати його почерез відбуття Світового Конгресу Українських Студентів.

♦♦

На питання «Яким способом можна б закизувати міжнародній відтинку ЦЕСУ-у?» відповіді були включені в попередньому. Найцікавішу відповідь дав Д. Січ, який вважає, що для цієї цілі треба поставити «1. Фінансову базу, 2. добирати чи вибирати відповідних і кваліфікованих людей для контакту з національними студентськими представниками, 3. налагодити співпрацю всіх українських студентських організацій у вільному світі. Д-р В. Маркусь пише: «Розглядати цей відтинку реальноше, як досі: практичні контакти й інформації, а не обдурювання себе членством і репрезентацію в міжнародніх організаціях».

♦♦

На питання: «Чи вважаєте структуральну перебудову ЦЕСУС-у за потрібну і що Ви в цій справі могли б запропонувати?» впали такі відповіді:

«Так» — 69, «Ні» — 2. Вцій справі пишуть: Д. Січ: «Структуральна перебудова ЦЕСУС-у є на часі і невідкладна в теперішній міжнародній ситуації. Пропоную створення спеціальної Комісії для вивчення цього питання і підготовки перебудови. Комісія повинна складатися з представників українського студентства всіх країн вільного віту». А. Жуковський: «Треба доброї волі краєвих студентських організацій та студентських осередків, чи поодиноких діячів. Криза не в інституції, а в незацікавленості українських студентів внутрішньо-українським життям і минулим ЦЕСУС-у». Т. Онуферко: «Без основних засад національної солідарності: моралі й етики — шкода говорити про високі безособові дії «реорганізації». Солідаризму дії — нам потрібно».

В заключних заувагах А. Жуковський пропонує «видати історію ЦЕСУС-у, щоби познати молоду генерацію з минулим централі», В. Візір закликає «дійти до порозуміння і то якнайскоріше», а Т. Онуферко стверджує: «Відповідна праця для злагіднення терть та консолідації всіх сил — дасть вкінці спільно бажане. Треба широкої усвідомлюючої праці від основ на базі ідеї спільної відповідальності і за спільні діла, дії. Добра воля і ком-

проміс та етика — напевно приведуть до перемоги високих ідей над сірими!».

Ми докладніше зупинились над відповідями на анкету, уважаючи, що ці відповіді у багатьох випадках є оригінальні і цікаві та що

з ними повинен запізнатись та їх передумати кожний активно-думаючий студент.

Наш коментар до цієї анкети — читайте в наступному числі «Смолоскипу».

ІЗ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

Філядельфія (Б. Г.). «Київ — 1941 р.» — доповідь в клітині Зарева. 24. лютого місцева клітина Зарева влаштувала доповідь п. А. Шикерика про Київ 1941 р. Доповідь своєю притягаючою темою стягнула кількадесят слухачів, в більшості студентства. Доповідач в цікавій формі розказав про бурхливі події в Києві в 1941 р., що для молодшого покоління в більшості є мало відомі.

Після доповіді відбулась цікава дискусія, в якій брали участь О. Бак-Бойчук, інж. М. Нич, п. Хомин, А. Масюк, П. Дяченко, М. Царинник, Б. Гасюк та інші.

Сходини, якими проводив організаційний референт клітини Богдан Гасюк, виявили живе зацікавлення студентського активу проблемами українського громадського і політичного життя. Місцеве Зарево плянує цілу серію подібних вечорів з доповідями з нашого недавнього минулого.

Дітройт (Ю. С.). Чергова Конференція СУСТА. 18-19 лютого в Дітройті відбулась кон-

ференція СУСТА, в програмі якої виголошено такі доповіді: С. Хемич (президент ФКУ) — «Відношення студентського загалу до ФКУ», Ігор Іваницький (Дітройт) — «Політична ситуація на Сході Європи в часі побудови Української Держави», З. Голубець (Клівленд) — «Бій під Крутами, як акт самооборони української держави», Т. Матійців (Чікаго) — «Ідея і значення Крутів для нашого покоління», К. Савчук (Президент СУСТА) — «Сучасна Україна і політика визволення і «Студентство — частина українського суспільства в ЗДА», І. Вівчар (Комісія Зовнішніх Зв'язків СУСТА) — «Діяльність СУСТА на зовнішньому відтинку», Б. Федорак (Культурно-Освітня Комісія СУСТА) — «Культурно-освітня діяльність СУСТА».

Конференція пройшла з успіхом, а це є доказом, що наше студентство центральної Америки починає активізуватись. В Конференції взяло участь біля 90 учасників і нею проводив Б. Федорак.

МУН-КОРПУС СВОБОДИ УКРАЇНИ В ЗДА

(МУН після зміни своєї назви)

27 — 29 січня 1961 р. відбулась в Нью Йорку краєва Конференція МУН-у, на якій змінено назву цієї організації з «Молоді Українські Націоналісти» на — «Молодь Української Національності». Зміна назви цієї молодечої організації викликала широкий відгомін не лише в пресі, але зокрема серед націоналістичного активу і загалу української молоді на чужині.

«Свобода» (з 30 січня 1961 р.), коментуючи з'їзд МУН-у, писала: «статутново-правно ця

організація (МУН) буде тепер автономна і ОДВУ та УЗХ не матимуть до неї жадного надрядного чи опікунчого відношення».

Інж. Д. Андрієвський («Новий Шлях», 18. лютого 1961 р.) під вражінням змін в МУН-і писав: «Щось подібне і з націоналізмом. В часі між двома світовими війнами багато українців Канади і ЗДА уважали себе українськими націоналістами. Однак, як бачимо, їхні діти хочуть збутися в назві організації МУН визначення її як націоналістичної. Це

зовсім не значить, що ці діти ставляться ворожо до націоналізму, а зокрема до українського націоналізму. Навпаки, вони надалі прихильні цьому останньому і готові підтримувати націоналістичний рух і акцію в Україні та поза її межами. Але вони не включають себе в число українських націоналістів і вважають український націоналізм чимось для них стороннім, хоч і симпатичним».

Зміна назви МУН і його статуту в деяких кругах викликала різні спекуляції та припущення. В зв'язку з цим Редакція «Смолоскипу» звернулася з рядом питань до Президента МУН-у Мирона Куропаса і Діючого Голови ЦУ ОДВУ Володимира Різника, на які одержала вичерпні відповіді.

Президент МУН-у Мирон Куропас подав нам такі відповіді:

ПИТАННЯ: Що спонукало МУН змінити назву?

ВІДПОВІДЬ: На зміну нашої назви вплинули два основні моменти-факти:

а) Обставини, серед яких і в яких доводиться працювати;

б) Цілі, які ставить МУН перед собою.

До а). Обставини, в яких працюємо цілком відмінні від тих, в яких виростала і оформлювалася українська молодь взагалі, а націоналістична зокрема на українських землях. Там довгі десятиріччя був і є стан, як з формальної так і фактичної точки зору, — одної Батьківщини України окупованої ворожою нацією. Ясно, що ідеологічне, а в слід за тим і організаційне оформлення української молоді не могло бути інше, як націоналістичне. У висліді (тільки для прикладу) — брати участь у хоч би спортивних товариствах чи інших організаціях створених окупантом (на ЗУЗ), говорити мовою окупанта — було рівнозначне зі зрадою. Це ясно і самозрозуміло, бо ж і позиції були ясні: з одної сторони рідна нація, а з другої — ворог-окупант (хоч і в цьому при-

ходять насильні зміни в сучасній Україні, де хіба ж не можна uważати зрадниками тих, що вчаться російською мовою, чи говорять по-російськи в бюрах).

Тут же в ЗДА ми маємо до діла, в найкращому випадку, з проблемою двох батьківщин, чи властиво — ТІЛЬКИ одної батьківщини Америки. Це так з формальної, як, і чим далі все більше, з фактичної точки зору. Втікати від цього ствердження, негувати його, чи навіть боротися з ним і, врешті, не легалізувати цього стану — недоцільно і нерозумно. Зокрема, якщо йде мова про молодь тут народжену і виростаючу.

До б). Тому, беручи до уваги повище, МУН злегалізував на останній своїй Конференції цей стан зміною назви. Одна батьківщина — Америка, а МУН повинен бути і буде «Юкраїнен ют корпс фор тзе фрідом оф Юкраїн», корпусом молоді, який має здобувати приятелів для волі України, носієм правди про Україну серед членів своєї нації. І так, як Америка творить сьогодні «корпс оф піс» — корпус миру, так МУН хоче бути і буде корпусом свободи України в ЗДА, молодечим корпусом. Здобувати силою свого знання-науки суспільно-громадські і політичні позиції, письмом і словом якнайширше нести правду про Україну і її боротьбу, творити американсько-українські товариства сприяння Україні, тощо — ось завдання МУН-у.

ПИТАННЯ: Чи має МУН кращі перспективи у поширенні своєї діяльності і праці після зміни назви?

ВІДПОВІДЬ: Ми ніколи не uważали і не uważаємо, що назва може радикально рішати про добро чи зло. Важне є зміст, який виповняє форму та який врешті диктує і назву. Все ж ми бажали і бажаємо, щоби зміст і назва були реальними і згідними одне з одним.

ПИТАННЯ: Яке формальне відношення МУН до Братніх Організацій?

ВІДПОВІДЬ: Згідно з точкою ч. 3 нашого статуту — наше відношення до БО і ОДВУ залишилось незмінним, т. зн. об'єднані товариства на тих самих правах. Проблема тільки в тому, щоб фактичне відношення БО і ОДВУ, краще кажучи їхнього членства до МУН змінилося на більш активне. Ми вже не раз згадували, а то й дорікали членам ОДВУ за їхнє пасивне ставлення до МУН-у, зокрема до його видання «Тризуба» та організаційних починів. Залишаємо це патріотичному сумлінню кожного члена ОДВУ і БО — може колись воно відізветься в них.

ПИТАННЯ: Яке відношення МУН-у до ідеології українського націоналізму? Чи воно змінилось?

ВІДПОВІДЬ: Якщо йде про класичне розуміння — ні! Навпаки, ми уважаємо, що це потенційно одинокий формуючий фактор визвольних змагань українського народу. Але рівночасно з тим підкреслюємо, що організаційні форми і коженденні почини цієї життєтворчої ідеології револ. - визвольної боротьби, а вслід за цим і визволення України в останніх роках — диктує вимогу духово-морального оновлення та дальшого філософічно-програмового поглиблення та розвитку (якщо хочете — подекуди і змін) перед лицем швидкого розвитку життя, науки, тощо. Коли йдеться про відношення до організованих форм українського націоналізму в ЗДА, то ми з'ясували наше становище повище. При цьому для ясності хочемо підкреслити, що МУН ніколи не буде втягатися в деструктивні гризні і розбрат. Ми хочемо і будемо виховувати молодь на науці дітям князя Мономаха, на славі і перемогах, на всім тим, що українську націю будує і об'єднує.

**

Діючий Голова ЦУ ОДВУ, **Володимир Різник** на такі ж самі питання відповідає:

«Висловлювані на цьому місці мої думки в

справі зміни назви МУН-у є моїми власними міркуваннями й вони не мусять бути тотожні з думками чоловічих представників БО, в тому й МУН.

На мою думку зміна назви повинна була прийти вже давно. Треба було положити край замішанню, коли вживано кількох назв для одної й тої ж самої організації.

Треба признати, що хоч назва Молоді Українські Націоналісти має за собою вже довгу й світлу традицію та дорогою вона є для колишніх членів МУН і ОУН, але треба рахуватися з дійсністю, що українська молодь народжена в Злучених Державах — це льояльні громадяни ЗДА, а тому ледве чи вони зможуть стати де факто українськими націоналістами, без уваги на те, як гаряче цього бажали б собі їхні батьки. Українська спільнота в ЗДА повинна бути більш як вдоволена, коли наша, тут роджена молодь, буде гордою з приналежності до українського пня, буде активною в українському суспільно-громадському житті та коли буде допоміжною українській визвольній боротьбі.

Варто тут підкреслити, що Конференція МУН в Нью-Йорку не говорить про усамотінення, але автономію та не виломлюється зі системи Українського Націоналістичного Руху, бо в точці другій зміненого статуту МУН. виразно говориться, що ціллю МУН є «продовжувати традиції й ідеали Українського Націоналістичного Руху та вщепляти ті ж самі ідеали молоді українського походження».

Не виглядало серйозним, коли тут роджена молодь, що часто мала лише мряковинне поняття про український націоналізм, називала себе молодими українськими націоналістами. Тому краще, коли назва буде більш скромна й буде відповідати реальному стану.

МУН у системі Братніх Організацій ОДВУ мав давно вже повну автономію, чого найкращим доказом може бути це, що вони улаштували свої власні з'їзди й конференції, вибирали свою Головну Управу й Контрольну Ко-

місію, укладали свої власні пляни праці та діяли як цілком самостійна молодіжна організація. Братні Організації не старалися домінувати над МУН, але вони завжди їм радо допомагали своїми порадами, морально й фінансово.

Очевидно, що МУН, змінивши назву, має тепер доступ до всієї молоді української національності і може її гуртувати в організації МУН (Молодь Української Національності). Дотепер МУН вибирав із української молоді елемент, що тяготів до Українського Націоналістичного Руху й мав бажання стати повновартісним його членом. МУН тепер зможе поширити свою діяльність головню на тут роджену молодь, якої десятки тисяч, але яка не тяготить до молодіжних організацій перенесених з еміграції (європейської) чи Рідних Зе-

мель і чується в них чужою, але буде почуватись як вдома в МУН-і, бо більшість провідних членів МУН-у, як і рядового членства — це молодь народжена вже на цьому терені, а тому легко буде їм знайти спільну мову й заінтересування. На цю ділянку праці, що тепер таки заростає облогом, повинна звернути свою увагу нова Головна Управа нового МУН, а можливості тут — великі».

Уважаємо, що відповіді Мирона Куропаса і Володимира Різника вповні задовільняють всіх заінтересованих справами МУН-у осіб.

Вибраний шлях МУН-у — правильний. А кожна зміна і кожна реформа, якого б вона характеру не була, якщо вона є спрямована на якнайбільш корисну працю для української справи — завжди буде доцільна і оправдана.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В попередньому числі «Смолоскипу» (ч. 16/86), за січень-лютий 1961 р. (в статті О. З.: «За відбуття світового конгресу українського студентства і молоді» закралась друкарська помилка в реченню, яке починається в 9 рядку від гори. Це речення написано так: «З цього виходить, що такий конгрес мав би бути більш практичного, як маніфестаційного характеру, тобто він мав би розв'язати ряд практичних проблем, важливих для української еміграційної спільноти і для української визвольної справи». Це речення має звучати: «З цього виходить, що такий конгрес мав би бути більш маніфестаційного, як практичного характеру, цебто як того, який мав би розв'язати ряд практичних проблем, які пружливі для української еміграційної спільноти і для української визвольної справи».

DARMOPRAY REALTY COMPANY

517 WEST GIRARD AVENUE

PHILADELPHIA 23, PA.

REPRESENTED BY

PAUL PANAMARENKO AND BOHDAN ANNIUK

POplar 5-5190

Notary Public

EMIL KULCHYCKY

REAL ESTATE AND INSURANCE

2231 FAIRMOUNT AVENUE

PHILADELPHIA 30, PA.

HASYN FUNERAL HOME

4244-46-48 OLD YORK RD.

PHILADELPHIA 40, PA.

GL — 5-1400

І В А Н Г А С И Н

НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ І ОКОЛИЦЮ

METROPOLITAN PHILADELPHIA AREA

FOR CONSIDERATE PERSONAL SERVICE

AT ANY HOUR, CALL

NASEVICH FUNERAL HOME

NASEVICH FUNERAL HOME

FRANKLIN AND BROWN STS.

(CENTER CITY)

MA — 7-1320

109 E. TABOR ROAD

(5400 N. FRONT ST)

DA — 9-1844

SMOLOSKYP
405 FAIRMOU : W 31
MONTREAL, QUEBEC, CANADA

Miss Myrosia Fur
4398 W. 47th St.
Cleveland 9, Ohio

FB 2 1974

СМОЛОСКІД
»S M O L O S K Y P«
ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ І СТУДЕНТІВ
MAGAZINE OF THE UKRAINIAN YOUTH AND STUDENTS

Богдан Мухін: Проект пам'ятника Олегові Ольжичеві
на оселі його ж імені, Лігайтон, Пеннсилвенія.

„СМОЛОСКИП“

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видавництво СМОЛОСКИП

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Видавнича Комісія:

Голова: Лев Винницький

Члени: Марко Антонович, Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип Зінкевич,
Анна Процик

Головний Редактор:

Осип Зінкевич

P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 24, Maryland, USA

Редактор застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. Підписані статті не завжди відзеркаляють погляди Редактора чи Видавничої Комісії. Передрук окремих статей дозволяється тільки за виразним подання джерела.

Адміністрація:

Оксана Винницька, Іван Гикавий, Рома Квасовська

Передплати:

1.50 дол. на рік; 3.00 дол. два роки; 4.50 дол. три роки. Поодинокі число 30 цент.

Чеки виставляти на:

S M O L O S K Y P

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada

Співробітники «СМОЛОСКИПУ»:

Марко Антонович (Монреаль), Любомир Бачинський (Брюселя), Любомир Винар (Клівленд), Богдан Гасюк (Філадельфія), Альберт Кіпа (Нью Йорк), Богдан Коваль (Буенос Айрес), Василь Михальчук (Париж), Анна Процик (Нью Йорк), Ростислав Хом'як (Нью Йорк), Олексій Шевченко (Нью Йорк).

„S m o l o s k y p“

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

Smoloskyp Publishers

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnyckyj

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk, Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewytsch, Anna Procyk.

Editor-In-Chief

Osyp Zinkewytsch

P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 24, Maryland, USA

The Editor reserves the right to condense and correct manuscripts. Signed articles do not necessarily reflect the views of the Editor or the Publishing Board. Reprints are permitted only with the express indication of source.

Administrative Officers

John Hukawy, Roma Kwasowska, Oksana Wynnycka

Subscriptions

\$1.50 one year; \$3.00 two years;
\$4.50 three years; Single copy 30 cents

Make cheques payable to:

S M O L O S K Y P

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada

З М І С Т

О. Ольжич

Богдан Винар

Чому було потрібне «Зарево»

Петро Стерчо

Етапи організаційного розвитку «Зарева»

Аркадій Жуковський

До питання ідеологічних прямивань «Зарева»

Богдан Гасюк

«Зарево» — авангард молодого українства

Олексій Шевченко

Український чи донцовський націоналізм?
(Закінчення)

А. Кіпа

Микола Фоменко

Іван Бук

Дещо про молоді поезію в Україні

Дослідча праця студентів в Україні

Перша середньошкільна конференція в США

З діяльності клітини «Зарева» в Філадельфії

ПРИМІТКА РЕДАКЦІЇ «СМОЛОСКИПУ»

В зв'язку з тим, що більша частина цього числа нашого журналу присвячена справам «ЗАРЕВА», з нагоди його чергового з'їзду

— багато надіслано матеріалів не могли бути використані в цьому числі «СМОЛОСКИПУ».

О. ОЛЬЖИЧ

Нема сумніву, що в українській визвольній боротьбі 30-их років О. Ольжич займав одне з найпередовіших місць. Тому після смерті Його піднесено на п'єдестал національного героя, у якого на першому місці завжди стояла українська національна справа. Це природне явище; однак від цього потерпіла ціла ЛЮДИНА.

Сьогочасна молодь очевидно так само захоплюватиметься О. Ольжичем-націоналістом і прагнучим добитися тої самої мети — визволення поневоленої Батьківщини. Але ця молодь хоче бачити О. Ольжича таким, яким він був у житті: повнокровоною, непересічною людиною, яка вміла бути молодою, вміла. прагнути, здобувати найвищих вех духовости і досягати великих успіхів у різних галузях наук. Поряд з тим ця велика людина вміла бути жартівливою, веселою і ніжною, вміла любити й ненавидіти, вміла йти вперед, шукати, а інколи й помилятися. Тому О. Ольжича за життя любили й шанували не лише його прихильники та однодумці, але й політичні противники, тому він і міг досягнути таких вершин, яких лише дуже малій кількості вибраних дано досягнути.

Він вмів бути ніжним сином, добрим другом, солідним ученим, твердим революціонером.

Його непересічний поетичний талант вмів з однаковою майстерністю заторкати не лише бойові струни національно-визвольної боротьби, але й жартівливі струни сатири та найніжніші ліричні струни особистих душевних почувань. Коротко — він мав все те, що мусить мати великий поет, велика людина, великий революціонер, що палко любить свою рідну Україну і все українське. Крізь холод київської зими 1941-42 року йому ввижалось тепле українське небо з зорями, які ніде не вміють так мерехтіти як на нашому небі. В голодному Києві, де на кожному кроці чигала небезпека, він вмів у вільні хвилини насичуватися безтурботно веселими пригодами безсмертного Тартарена з Тараскону, героя повісті Альфонса Доде. Поряд з тим мало хто з українців умів так перетоплювати в своїй уяві героїчні картини Слова о Полку Ігоревім, Пісні про Нібелюнгів, Іліади. Свій запал він вмів передавати не лише молоді, яка так як він зростала в традиції боротьби, але й українській молоді, яка ніколи не бачила України. Мало до кого можна з такою виправданістю пристосувати біблійний вислів — ЕССЕ НОМО! ОСЬ ЧОЛОВІК!

.....

Богдан Винар

ЧОМУ БУЛО ПОТРІБНЕ „ЗАРЕВО“

Створення Академічного Об'єднання Студентських Товариств «ЗАРЕВО» має свою довгу історію і не є завданням цієї короткої статті подавати детальний розгляд тих, на сьогодні вже історичних подій. Пригадаємо тільки, що саме період другої половини 40-их рр., типовий повоєнний етап, відзначився в історії

українського студентства як незвичайно динамічний — з численними негативними і позитивними проявами.

З одного боку, відмічається швидке зростання кадрів студентства з рівнобіжним творенням нових організаційних клітин з осередком в Мюнхені та, з другого боку, вияви загостреної

боротьби за політичні впливи поодиноких політичних середовищ перекидаються також на студентський відтинок, що у висліді надає студентському життю нездорового забарвлення. В таких умовах твориться «ЗАРЕВО».

В ім'я історичної правди треба сказати, що в початках загальний профіль провідного активу «ЗАРЕВА» вміщає в собі молодих активних діячів ОУН, які вважають «ЗАРЕВО» потрібною організаційною клітиною для ширення впливів націоналістичної ідеології серед широких мас українського студентства. Одночасно цей молодий актив приносить до «ЗАРЕВА» поважний організаційний і суспільно-громадський досвід, набутий в ОУН під час бурхливих воєнних років.

Одночасно з тим в «Зарево» вступає також інша категорія молодих студентських діячів, які, маючи симпатії до націоналістичної ідеології, виступають рішуче проти проявів зайвого політиканства, що подекуди зводиться до примітивної боротьби «за впливи» в таких чи інших студентських станових організаціях та їх набудовах. Кадри «ЗАРЕВА» швидко зростають і організація набуває певної питомої ваги серед українського суспільства. В цих роках внутрі «ЗАРЕВА» ведеться доволі гостра і динамічна дискусія з приводу зовнішнього обличчя товариства — чи точніше з приводу того, чи стати політичною прибудівкою середовища ОУН з логічним організаційним пов'язанням — чи може радше, користаючи з багатого досвіду старшої генерації, шукати власних можливостей розв'язки для існуючої ситуації та внести щось нового і корисного для оздоровлення наявних обставин. Концепція створення діяльностей комісій саме й йде по цій лінії. Вичувається потреба глибших студій нашої української дійсності, в тому й окремих політичних інституцій та ідеологічних течій, щоб знайти ширшу базу для продуманої політичної діяльності.

В листопаді 1949 р. вийшло перше число Бюлетеня «ЗАРЕВА», що дало початки відомому нам всім журналові «Розбудова Держави». В редакційній статті з'ясовано програмові

завдання «ЗАРЕВА» і їх варто тут пригадати. «Дві проблеми кардинального порядку лягають в основу наших міркувань. Проблема краю з докладними студіями відносин на рідних землях та з особливими узглядненнями шляхів, що ними прямує сучасна українська молодь та проблема духового росту української молоді на еміграції, як тієї ланки, що повинна в свій час витримати тягар подій в ланцюзі всеукраїнського комплексу.

Беручи до уваги першу проблему, цілком усвідомлюємо собі вагу пізнання советської дійсності такою, якою вона є: напруженої експансії Москви, її політичного, економічного та національного імперіалізму. Це наше ключеве завдання — над ним повинен призадуматись не тільки той, хто в момент безпосередньої зустрічі з цією дійсністю готовий прийняти удар і платити ударом, а й кожен, хто не хоче бути принаймні заскочений, хто не хоче стати перед рідним порогом, як перед Багдадською брамою.

Порушуючи другу проблему, не можна минути дальшого ряду питань загального порядку, виходячи з того становища, що наше перебування поза межами краю оправдане лише під умовою, коли загальна нашої еміграції відчуває потреби краю і свідомий своїх найлементарніших завдань супроти нього, коли наші голосні слова і нераз такі далекосяжні рішення покриваються з нашою совістю й нашими ділами. І тут не можемо з заплученими очима поминати хаосу, що панує в духовій проблематиці сучасного українського життя. Не вистачає побиватися за самими його причинами. Засіб усунення його - це вперта праця, це об'єктивне пізнання. Цей шлях ми вибрали."

Наведені думки не втратили своєї актуальності і до сьогодні. Очевидно, ми сьогодні в іншій ситуації і нашим обов'язком знайти потрібну розв'язку для пов'язання традицій «ЗАРЕВА» з новими актуальними завданнями, що їх диктують нам нові обставини. Це завдання наших молодих товаришів-студентів, які, не сумніваємось, таку розв'язку знайдуть. Знайдуть її шукаючи — не наслідуючи.

ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ „ЗАРЕВА”

Колосальна більшість українського студентства, що опинилася по другій світовій війні за кордоном, визнавала ідеологічно - політичні основи українського націоналізму — за свої. Між прихильниками двох відламів організованих українських націоналістів ішла запекла бо-

ротьба за провідництво у студентському житті. В той спосіб прийшло не тільки до внутрішньої боротьби на терені кожного студентського товариства, але й до існування окремих студентських централей, а внаслідок того й до існування окремих студентських товариств на тере-

ні однієї місцевості, що визнавали зверхність двадцять-п'ять років існувавшого Центрального Союзу Українського Студентства (ЦеСУС) або підпорядкувалися новоствореному Центральному Еміграційному Союзові Українського Студентства (ЦЕСУС).

Внаслідок цього двоподілу, в найголовнішому скупченні українського студентського життя повоєнних років, Мюнхені, 13 грудня 1946 р. засновано Українське Студентське Товариство «СІЧ». Новозасноване товариство, на чолі з В. Сіяком, рішенням своїх Основуючих Зборів підпорядкувалося ЦеСУС-ові й постановило вести працю на таких принципах: «а) здорової християнської моралі, б) апартійності, в) академічного рівня та стилю, г) повної толеранції та взаємної пошани, та д) чесності та лицарськості». Товариство негайно увійшло в контакт із іншими студентськими осередками, які йшли по тій самій лінії. Наполеглива їх праця довела до привернення єдності організованого студентства в традиційному ЦеСУС-і, довершеної на спільному з'їзді в Мюнхені в 1947 р.

Привернення організаційної єдності українського студентства на становому відтинку життя не привернуло повної єдності його в ідеологічному відношенні. Навпаки, у цьому відношенні студентство стало ще раз більше розчленовуватися. Тому й УСТ «СІЧ» у Мюнхені не припинило своєї діяльності. Його членство влилося в Українську Студентську Громаду, але саме товариство, як таке, перетворилося влітку 1947 р. із станового в ідеологічне, прийнявши ідеологічні основи національного солідаризму. Першим головою цього ідеологічного товариства обрано М. Данилюка, а секретарем І. Жегуца. Вслід за цим, одноступі в Грацу, Ерлангені, а опісля у Лайпгаймі та Берхтесгадені об'єдналися в тотожні ідеологічні товариства. Між іншим, цей почин визнавав ідеології національного солідаризму започаткував творення подібних ідеологічних товариств інших напрямків, як от Групи Суспільного Гуманізму і Гуртка Гетьманського Руху в Мюнхені. Пожвавлено також працю католицької «Обнови» та створено подібне товариство православних студентів. Завершенням цієї диференціації на студентському форумі був Ідеологічний Студентський Конгрес в Мюнхені в 1949 р.

Окрім товариства національного солідаризму відчували потребу власної організаційної централі. У висліді підготовчої праці, очолюваної Б. Суховерським, М. Антоновичем, М. Данилюком, А. Романюком, І. Жегуцом, автором цих

рядків та ін. у приміщеннях Української Високої Економічної Школи в Мюнхені в днях 28 і 29 травня 1949 р. відбувався перший Конгрес Українських Студентських Товариств Національного Солідаризму, на якому покликано до життя централю під назвою «ЗАРЕВО». Для підкреслення тісної пов'язаності із іншими визнаннями українського націоналізму, Конгрес постановив, що щорічно Конгреси мають відбуватися в травні, щоб підкреслювати трагічні річниці смерті Симона Петлюри та Євгена Коновальця. Крім статуту, Конгрес прийняв також ідеологічну платформу мюнхенської «Січі», як ідеологічну базу всієї системи.

Центральний Провід «ЗАРЕВА», що його очолив М. Антонович, як провідник, а А. Жуковський, як секретар, розгорнув організаційну працю. У першому році діяльності створено 7 січня 1950 р. товариство національного солідаризму в Лайпгаймі на чолі з Е. Маркушевським, а в Берхтесгадені вперше згуртовано гімназистів вищих клас і таким чином зав'язано перші контакти з мододшим поколінням. Зокрема активним тут були О. Шевченко, Л. Винар і В. Дмитріюк.

Але це вже не був час на широке розгортання праці на терені Німеччини чи Австрії. Журнал мюнхенської «Січі» — «Студентські Обрії», що його редагував М. Прутич, перетворено на «Бюлетень ЗАРЕВА» під редакцією Колегії, очолюваної М. Антоновичем. Протягом 1-го року видано два цікаві числа, що в них зокрема поміщено матеріали основуючого Конгресу. Зараз по першому Конгресі «ЗАРЕВА» його члени — основоположники почали виїждати до США, Канади та ін. країни. Тому-то Другий Конгрес, що відбувся 21 травня 1950 р. в Мюнхені, проходив під знаком пожвавленого розселення членства по різних країнах світу, але й одночасно під знаком допливу в члени молодшого покоління. На цьому Конгресі не введено майже ніяких змін у керівних органах.

В міру виїзду численства з Німеччини та Австрії зменшилася питома вага «ЗАРЕВА» на цих теренах, а разом зростала вона на нових місцях поселення. Після побороення перших труднощів новопоселеного імігранта та після ознайомлення з місцевими можливостями, розселені члени стали себе взаємно відшукувати. І так вже 9 липня 1950 р. засновано перше на цьому континенті т-во академічної молоді на національного солідаризму «Січ», на чолі з М. Яшком.

Одночасно товариство склало перші датки на потреби Стипендійного Фонду ім. О. Ольжича, що його автор цих рядків у характері тимчасо-

вого Керівника Зарева в ЗДА покликав до життя.

Повідомлення в пресі про заснування першої клітини Зарева в ЗДА викликало дуже жвавий відгук серед переселених членів: 28 жовтня 1950 р. засновано т-во «Смолоскип» у Нью Йорку, на чолі з Н. Столярчуком, 16 грудня 1950 р. т-во ім. Гр. Орлика в Клівленді на чолі з Ю. Любінецьким, 19 листопада в Торонті, 1 січня 1951 року засновано т-во «Промінь» у Ст. Пол, на чолі з Р. Шраменком, 17 грудня 1950 р. створено товариство «Молода Громада» в Монреалі на чолі з Б. Дудю. Отже впродовж півроку організовано п'ять товариств на терені цього континенту, а крім того зав'язано контакти з окремими зарев'янами в Філадельфії, Ніагара Фолс, Дітройті, Вінніпегу та ін. З організаційної точки зору — це був період найбільшої активності. Для підтримки членського товариського контакту, заходами й за редакцією автора розпочато видавати циклостилем «Листок Дружби», в якому інформовано про діяльність окремих товариств, Стипендійного Фонду ім. Ольжича, як також обговорювано суттєві програмові питання.

З таким організаційним баянсом відбувся третій Конгрес «Зарева» в Торонті 30 червня — 1 липня 1951 р. Від липня 1950 до цього Конгресу на допомогу друзям-студентам у Європі зібрано Керівництвом Стипендійного Фонду ім. О. Ольжича понад 800 дол., з чого Фонд у Канаді під кермою М. Плав'юка зібрав біля 220. дол. Із правного боку, Зарево в США включено в організаційну структуру ОДВУ, що викликало спротив деяких членів, зокрема в Клівленді. На європейському терені створено ряд товариств і станиць. У Франції представництво очолив А. Жуковський, а в Німеччині П. Дорожинський. На третьому Конгресі в Торонті переобрано Марка Антоновича Головою Центрального Проводу.

Одночасно Керманичем Зарева в США став після автора цих рядків Б. Винар, який продовжував дотогочасну працю аж до З'їзду «ЗАРЕВА» США, що відбувся в Дітройті в липні 1956 р., коли то обрано В. Нагірняка Головою КП Зарева в США. Цінним здобутком у цьому часі була поява кількох чисел журналу «Розбудова Держави» під редакцією Б. Винара.

Черговим переломовим моментом в організаційному розвитку «ЗАРЕВА», зокрема на терені США, треба уважати Всеамериканський З'їзд, що відбувся 31 січня — 1 лютого 1959 р. в Нью Йорку, на якому не тільки розглянено існуючу ситуацію, але й вирішено передати керівництво в руки молодшої генерації. До цього ж бо часу члени-основоположники обіймали чолові пости не тільки в Централі, але також у поодиноких країнах. Головою КП в США обрано В. Бакума, а йому до поміч стали представники сучасної студіюючої молоді М. Герець, А. Стечик, Аня Процик, та ін. Зокрема заактивізовано від того часу зарев'ян Філадельфії та Нью Йорку. В Канаді Краєвий Провід очолив представник молодшої генерації Лев Винницький.

Ця молодша генерація «ЗАРЕВА» виробила дещо інший стиль праці, наголошуючи на студійну та товариську сторінку життя товариства. Зокрема поживавлено участь у загальному студентському русі.

За молодшою генерацією чергові завдання, за нею і дальше рішальне слово. «ЗАРЕВО» ж бо являється ідеологічною організацією студіюючої молоді в першу чергу, а щойно тоді місцем вияву молододоакадемічного середовища. Тому то відмододження рядів і керівних органів «ЗАРЕВА» буде й далі продовжуватися.

Петро Стерчо

Наші проблеми:

ДО ПИТАННЯ ІДЕОЛОГІЧНИХ ПРЯМУВАНЬ „ЗАРЕВА“

Перед черговим конгресом «ЗАРЕВА» уважаємо за доцільне застановитися над поодинокими відтинками й методами праці, як також взяти слово в дискусії про основні прямуювання нашої організації. Цього вимагає велика розпорошеність нашого членства, відсутність ближчого контакту та, вже доволі довгий час, дії «ЗАРЕВА».

Але ні час, ні простори, ні здобутий досвід, не внесли основних змін до визначеної тому 13 років ідеологічної платформи. Але не про це йдеться. Нам здається, що ми маємо вже за багато загальних визначень, стереотипних формулювань, готових рецептів. Студійна організація повинна піти далі. Нашу діяльність по-

винні характеризувати дослід і шукання, а не формула чи догма.

Не будучи зв'язаними з ніякою готовою і завершеною ідеологічною системою, наш націоналізм розуміємо в найширшому значенні цього слова. Ми повинні стати своєрідною духовою лабораторією, досліді якої зможуть використовувати всі ті, що прагнуть вдосконалювати свої «варстати праці».

Наш націоналізм повинен бути глибоко вкорінений в духові надра українського народу, бути есенцією всього того, що є найтипичнішим для української духовості й психіки, сумою здорових і характерних здобутків усіх визначних творців на найрізноманітніших відтинках. Нам чужі кастовість і декларативність, а наш націоналізм впливає з глибокого змісту нашої праці, а не з повторювання самої назви, покликування на авторитети, чи витворювання мітів.

На чому ми повинні в першу чергу зосередити наші заняття? Насамперед на всесторонній і глибокій студії української духової спадщини. На цьому відтинку особливу увагу треба звернути на постаті української літератури, на загально-культурних діячів та на суспільних мислителів, чи на поодинокі соціальні процеси. Молодь мусить сама дати оцінку нашому минулому, а не сприймати спрепаровані наші попередниками формули, що часто віддавали дань своїй «добі». Тільки таким чином класичне гасло «до джерел» стане для нас дійсністю.

Озброївшись духовими здобутками і провідними ідеями минулого, ми можемо переходити до вивчення ідейних прямувань та процесів в сучасній Україні. В поневоленій Батьківщині постійно треба просліджувати дві паралельні тенденції: з одного боку розкладову і антиукраїнську діяльність окупантської влади, та, з другого, в рямцях даної дійсності, здорові прояви бунтуючого українського спротиву. Правильне засвоєння цих двох компонентів кожної нації, яка веде визвольну боротьбу, не тільки допоможе нам зрозуміти процеси в сучасній Україні, виділити те, що є даниною режиму, від дійсного обличчя Батьківщини,

але також скромно спричинитися до викликання певних реакцій по другій стороні залізної завіси.

Вивчення процесів на батьківщині—це один з конструктивних стимулів, що його можемо мати на еміграції, а також поважний чинник перед асиміляційними заходами чужинного докільля.

Ми видвигнули два повищі відтинки з цілою гамою ідеологічних проблем саме тому, бо сьогодні окупант веде рішучу атаку проти духових надбань української нації, стараючись різними способами їх спотворити, сфальшувати, а вкінці позбавити нас тих елементів, без яких не існує окремої національно-психологічної одиниці. Дати відсіч наступаючому ворогові а разом стати на фронті оборони нашої цитаделі духа зуміє тільки той, хто опанує відповідну зброю.

Повищі моменти вказують на те, що основну увагу члени «ЗАРЕВА» повинні звернути на вивчення і обширне дослідження українознавчих дисциплін, а ідеологія у вужчому розумінні цього слова прийде як завершення первісних студій. Напрямок — від україністики до ідеології — допоможе також поставити тривалі підвалини для українського націоналізму і разом позбутися впливів зовнішнього світу.

Це однак, не є втечею від ідеології, а якраз навпаки, поставлення її на правильну дорогу. Це довший і трудніший шлях, тому і менш привабливий, але єдиний, який озброїть молоді генерації ґрунтовними і довготривалими ідеями, а нашої організації здобуде повноцінний і працездатний молодняк.

У нашій системі праці, поглибленої студії по вибраній спеціальності, яку ми практикуємо з 1949 р., нас заохочують наші брати із університетів України. Неначе перегукуючись із нами, українські студенти Києва і інших університетських міст урухомили Наукові Студентські Товариства (НСТ). Це ще один аргумент і заохота для продовження нашої спеціалізованої праці по комісіях.

Аркадій Жуковський

З думок молодого українця

„ЗАРЕВО“ — АВАНГАРД МОЛОДОГО УКРАЇНСТВА

Часто довідуємось, що українська молодь на чужині та, що кінчає середні школи і навіть та, що студіює на першому чи другому році високої школи, не завжди знає про студентсько-академічне товариство — «ЗАРЕВО».

«ЗАРЕВО» — це об'єднання української студентської і академічної молоді, яке дає змогу виявити себе духово й інтелектуально.

«ЗАРЕВО» — це ідеологічне товариство, яке

прийняло і яке поглиблює ідеологію українського націоналізму.

Ідеологія українського націоналізму — це система думок і ідей, що ставить її ієрархії вартостей українську націю на першому місці.

Існування «ЗАРЕВА» на чужині є більш як потрібне, бо лише тверда і непохитна віра в майбутність української нації може врятувати молодого українця від національної загибелі. Лише із невичерпного джерела українського націоналізму може кожний молодий українець набувати цієї внутрішньої сили, цієї духової стійкості, цього душевного гарту, що є так потрібні в умовах еміграційного життя, для збереження перед національним заломанням.

Чи може людина, яка вірить в майбутнє української держави убити свою совість і перейти на службу чужій нації? Авжеж, що ні!

Отже це ж і є ідеологія «ЗАРЕВА», ідеологія правдивого і неспотвореного українського націоналізму. Ідеологія, якого найкращим виразником був молодий націоналіст-революціонер, ідеолог О. Ольжич.

Це він звертає свої очі до молодого української людини і кличе:

О, вірте, всі мури земного впадуть,
Як серце обернеш у сурму.
Найвищі бо вежі духовості ждуть,
Твойого шаленого штурму.

Це О. Ольжич, сповнений любові до України, говорить:

О, Націє, дужа і вічна, як Бог, —
Не це покоління холопів, —
Хто злото знеславить твоїх перемог
При Корсуні і Конотопі.
О, Націє, що над добро і над зло,
Над долю і ласку і кару,
Поставила тих, що їх сотні лягло
У дні незабутні Базару.

Прочитавши ці рядки Великого Ольжича перед нами виринає питання: а що нам робити, щоб виявити нашу віру у вище сказані думки?

На нашу думку, насамперед треба якнайточніше ознайомитись з недавнім минулим нашого народу — з добою українського націоналізму. Ми повинні добре знати великі моменти історії української нації першої половини 20-го століття.

Пізнавши історію українського націоналістичного руху, нам треба студіювати його ідеологію, ознайомитись з писаннями його важливіших ідеологів.

Лише озброївшись в духові вартості української нації — ми зможемо активно працювати для неї, для її добра. Лише тоді ми зможемо виховувати молодших друзів і успішно виступати в обороні честі української нації перед чужинцями.

Богдан Гасюк

До питань націоналістичної ідеології

УКРАЇНСЬКИЙ ЧИ ДОНЦОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ?

(Закінчення)

Донцовському націоналізмові ми протиставимо націоналізм, як універсальну ідеологію. Іншими словами говоримо про націоналізм, як ідеологію, яка є спільна всім націям індивідуально, а прикметник «український», «російський», «англійський» і т. д. — є лише означення інших прикмет нації, як мова, територія, її культура, традиції, коротко сказавши — все те, що притаманне лише одній нації.

Націоналізм в нашому розумінні бере за основу свого існування духові заложення нації, що вчить про незмінність духа нації, її історичне формування, вдосконалення. Нація, в нашому розумінні, не знає нових людей, каст, гречкосіїв, свинопасів, панів і інших донцовського характеру типів чи груп. Нація є нероз-

ривна цілість, де панує не поділ, а єдність, дбання за свого ближнього. Нація — це безконечний ланцюг вічності «живих, мертвих і ненароджених». Нація — це суспільність, що творить цілість по крові. Розбивати її — це найвищий людський гріх. Тому краще не ділити, не розбивати нас на касты, а радше «Обніміте ж брати мої найменшого брата, Нехай мати усміхнеться, заплакана мати...»

Родина — це найближче порівняння до нації. Варварством і неморальним вчинком є коли в родині якусь дитину підвищують за рахунок іншої. Тому варварством і непростим гріхом є творити в українській суспільності — нації одну вищу касту-групу з голубою кров'ю, — другу підвладну, як рабів з ліново-плі-

вучою кров'ю степовика.

Тому всупереч такому Донцовському поділові скажемо, що кров українця не є ані тією лінивою ані голубою — вона напоена чаром степових пахощів буйної трави, чорнозему в процесі історичного буття нації — тому вона є, була й буде кров'ю не одиниць, а нації — тяжкоплиною як мед! Вона є однакова в селянина, робітника, інтелігента. І це є те, що означається прикетником — українським, французьким, англійським і т. д.. націоналізмом.

Психологія ідеї

Переважно за дуже малими винятками Д. Донцов виводить свою теорію націоналізму за джерелами чужих філософів. На першому місці — Ніцше, Шопенгауер, Фіхте, Ленін, Достоевський, Блок, Ботчев і інші.

Лише для декорації де-не-де Донцов покликається й на українців, велич яких і популярність неможливо заперечити навіть Донцову. Згадуються такі імена, як Шевченко, Сковорода, Франко, думки яких інтерпретуються так, щоб ішли впарі з власною теорією. Інші ж думки, як наприклад, цитовані нами вище, які дійсно окреслюють індивідуальність, облишається, бо вони звичайно йдуть врозріз з його теоріями.

Це джерела звичайно й характеризують ідеологію Донцова, яка є радше не ідеологією націоналізму, а радше варваризму, який так дуже притаманний російському й німецькому народам.

Найосновніша прикмета Донцовського націоналізму є імперіялізм. І в цьому якраз лежить суть його матеріялістичної ідеології, бо імперіялізм в своїй природі це матеріялістичне поняття, якого основною метою є матеріяльне збагачення шляхом фізичної сили підбиття інших націй і посідання їх земних благ.

Імперіялізм — це варварство, бо в своїй суті має безмежне бажання нищити духові вартості інших індивідумів — що зрештою переживала і переживає сама українська нація. За Донцовом право «самовизначення мають лише імперіялістичні нації».

Також т. зв. «творче насильство» — це чисто імперіялістичне поняття, бо зліт на вершини самому за рахунок знищення духовості ближнього немає в собі ідеалізму духа. Ідея Донцовського націоналізму є «непримирима, безкомпромісова, брутальна, фанатична аморальна — за свої приписи бере лише те, що в інтересі спеціес...»

Де ж тут ідеалізм, де ж тут творчий дух

або т. зв. «творче насильство»? Більше всього це «творче» руйнування.

Також місце в ідеології Донцова займають три прикмети індивідума, як також творця націоналізму: це шляхотність, мужність і відвага. На нашу думку ці поняття взаємно заперечують одна одну: шляхотність з одного боку, а мужність і відвага з другого. Треба мати лише мужність і відвагу, щоб убити в душі почувань індивідума — шляхотність.

І власне Донцов своїми писаннями намагався свідомо чи несвідомо вбити ту вроджену шляхотність в душі українця.

Найлегше це зробити звичайно в душах молодих. Тому теорія Донцова була виключно звернена до молодих «тридцятиників». Я вважаю, що теорія Донцовського націоналізму, це ніщо інше, як зручна полемічна гра на почуваннях людини, яка своє життя бажає присвятити для добра нації. Надіючися на те, що людина схильна сприймати речі поверховно, не вглиблюючися в суть, Донцов сподівався популярності для своєї ідеї. «Тридцятиники» стали певного роду жертвою «великих» слів.

Отже протиставляємо прикметам Донцовського націоналізму: могутність (внутрішню) української нації проти імперіялістичних мотивів. Ця могутність досягнеться в першу чергу безмежною любов'ю до свого краю, але разом з тим і пошану до чужого краю. За словами Канта «чого не хочеш, щоб тобі чинили, не чини того й іншому».

Іншими словами будь непримиримим до кожного, хто є на твоїй землі й намагається тебе використовувати, але разом з тим будь чемним гостем у чужій хаті, а не непрошеним господарем-імперіялістом.

Протиставляємо творчий дух нації, як цінсти, проти т. зв. «творчого насильства».

Шляхотності, мужності й відвазі протиставимо гордість, як основну підвалину здорової нації.

Гордість, з того, що ми є українці.

Гордість, яку мали наші предки: князі, козацтво, лицарі Базару і Крут.

Гордість Єфремових, Павлушкових, що відважно дивилися смерті в очі, в ім'я однієї спільної ідеї — ідеї незалежності української нації, а не касти.

Бо перевертень чи національний перекінчик може бути мужній і відважний, ба навіть шляхотний у боротьбі по боці ворога, але його душа ніколи не виповниться гордістю національної приналежності, бо він від нас відій-

шов, до них не прийшов і ніколи не прийде.

Наслідки

Д. Донцов дійсно має відвагу й мужність висловити нешляхотне твердження, що «України ще нема, але можемо створити її в нашій душі».

Іншими словами починаймо історію від себе. Однак якщо цього вимагатиме потреба доказуваної теорії — будемо покликатися на минуле з метою заплутання й затуманення властивої ідеї.

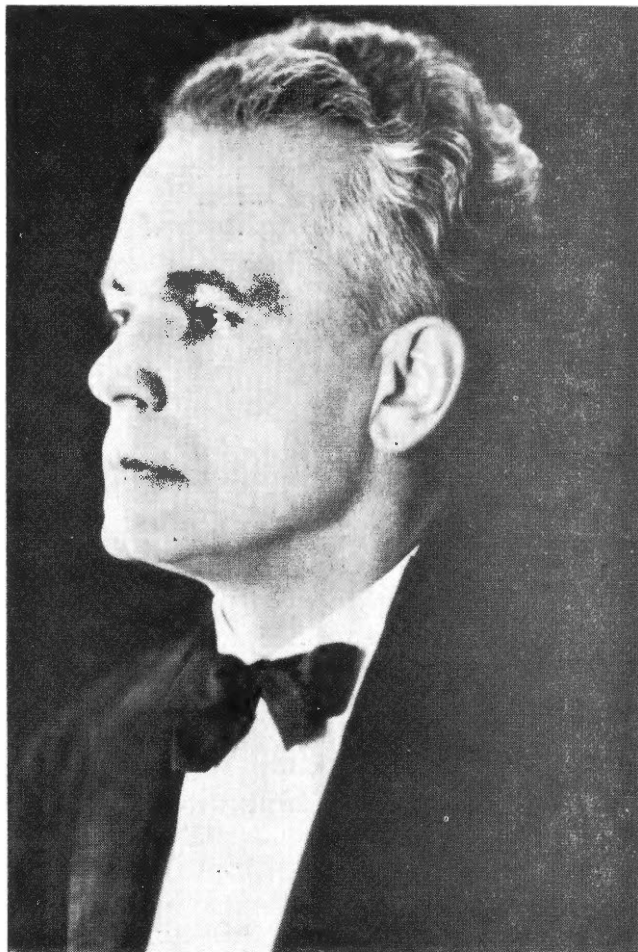
Донцовська теорія в 30-их роках була як заразна хвороба.

Тип Донцова (віруючий донцовець) входить у психіку душ тих людей, що приймають Донцова **безкритично**, за свого божка. Ось цей тип «донцовського націоналіста» спричинився до розкладу внутрішнього політичного й суспільно-громадського життя нашого народу. Тому не випадком є існування сьогодні кількох націоналістичних організацій.

Олексій Шевченко

З циклу: Сучасні українські композитори

МИКОЛА ФОМЕНКО

Ім'я проф. М. Фоменко широко відоме українському загалу. Його твори виконуються майже на всіх українських імпрезах. Їх виконують українські мистці, між якими перше місце займає його дружина, відома співачка Ізабелла Орловська-Фоменко; артисти Ганна

Шерей, Марія Лисогір та інші. Першим виконавцем його фортепіанових творів на терені Сполучених Штатів Америки і Канади був Вадим Кіпа. Твори М. Фоменка мають у своєму репертуарі також піаністи — Дарія Каранович, Люба Жук, скрипаль Володимир Цісик та ціла низка молодих виконавців-студентів.

Творчість М. Фоменка охоплює різні форми. До найголовніших творів належать 2 симфонії, 2 сюїти для оркестру, фортепіанний концерт, опера «Марія Богуславка» (невикінчена), Івасик Телесик та велика кількість фортепіанних, скрипкових, вокальних творів, а також багато пісень для молоді. Більша частина творів на жаль загинула під час війни і мандрювань по світу.

По характеру свого обдаровання Фоменко не належить до модерністів, не шукає нових гармоній. Його музична мова спирається в основному на традицією переданих засобах вислову. З неї пробиваються й риси української народної музики.

Колишня українська критика (Харків, Київ, Одеса) відносила Фоменка до композиторів ліриків. Це вірно, але не зовсім. Фоменко має стремління до ліричної музи, але діапазон його творчості ширший. Такі твори як «Баяда про Байду», фортепіанний концерт, музика до трагедії Франка «Мойсей» і деякі фортепіанні прелюди 1958-59 р., а також концертне фортепіанове «Рондо» і «12 варіацій» показують присутність драматичних хвиль, які ніби просякають цей Фоменковий ліризм, закрашуючи його в неоромантичні тони. За останні 2-3 роки композитор помітно змінив стиль своєї творчості — почав писати в більш модерному дусі, використовуючи більше дисонансів, септ-

акорди замість тризвуків, тощо. Це особливо помітно на його останніх прелюдах для фортепіано.

М. Фоменко народився в Ростові на Дону в 1895 році. Музичну освіту здобув в Харківській Державній Консерваторії: кляса фортепіано проф. Павла Луценка, теорії і композиції — кляса проф. Семена Богатирьова. По закінченні Консерваторії жив постійно в Харкові, де працював як піаніст, композитор, педагог, одночасно працюючи музичним редактором у видавництві «Мистецтво» і співпрацював в багатьох журналах для молоді. Перед самою війною 1940 р. Харківський Оперовий Театр замовив Фоменкові оперу на сюжет «Марусі Богуславки» та війна не дала можливості здійснити це замовлення. Опера не була викінчена, від неї залишились тільки декілька фрагментів; «Аріозо Марусі», «Дует Марусі і Софрона», декілька хорів та ансамблів. Прибувши до Нью Йорку, М. Фоменко продовжує

свою працю, як композитор, педагог.

Американська критика за цей час звернула увагу на творчість Фоменка. Проф. Гантер Коледжу в Нью Йорку Олександр Берник, рецензуючи збірку пісень для молоді Фоменка, зазначає:

«Коли композитор, що мав так багато успіху у великих формах, звернув свою увагу на мініатюрну пісенну форму, то наслідком цього ми маємо природню вимовність, глибоку та зрозумілу для всіх. У цих піснях Фоменко говорить з душі і серця. Його пісні плывуть просто і вільно. Вони не вигадані».

Твори М. Фоменка зрозумілі й близькі широким колам наших слухачів.

Не зважаючи на свою серцеву хворобу і по-важний вік, наш видатний композитор Микола Фоменко інтенсивно працює і знаходиться зараз в розквіті творчих сил.

А. Кіпа

ДЕЩО ПРО МОЛОДУ ПОЕЗІЮ В УКРАЇНІ

З ініціативи Спілки Письменників України відбувся в червні минулого року перший семінар-конференція українських молодих письменників в Одесі. З повідомлення Київської «Літературної Газети» від 24 червня 1960 р. дізнаємось, що в цьому семінарі взяли участь 20 молодих початкуючих літераторів України: 15 поетів і 5 прозаїків з різним рівнем освіти і з різними зацікавленнями в своєму щоденному житті. Одне їх тільки єднало — любов до української літератури. Приїхали вони до Одеси, щоб послухати викладів своїх старших товаришів, прочитати свої поезії, поговорити, порадитись, подискутувати. «...і зразу заговорила (молодь на семінарі) про організацію на Україні літературного інституту, подібного до Московського імені М. О. Горького... Ми не уважаємо на сьогодні цю пропозицію реальною,....» Так писав у своєму звідомленні один з викладачів цього семінару, поет і літературознавець, голова інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Академії Наук УРСР, Степан Крижанівський, отже джерело солідне; іншими словами: про вищезгаданий інститут навіть не можна мріяти.

Кілька місяців опісля, точніше в грудні минулого року, відбувся в Ірпені другий семінар, на який знову приїхали 5 прозаїків і 15 поетів. Між викладачами зустрічалися прізвища С.

Крижанівського, Леоніда Новиченка та ін. Крім того була організована зустріч з такими відомими поетами, як Павло Тичина та Максим Рильський. І знову справа вищезгаданого інституту була порушена. Письменник Платон Воронько в своїй статті «Плідно, корисно» вміщеній в «Літературній Газеті» з 6. січня ц.р. пише: «Вже не раз висловлювалися пропозиції про потребу відкриття на Україні, і саме в столиці республіки — Києві, філіалу всесоюзного літературного інституту. Мабуть над цим слід глибоко замислитися і Спілці письменників, і ЦК Комсомолу, і профорганізаціям». Чи той інститут побачить колись світ, чи ні, важко сказати, але після останніх подій в Україні, зокрема після побуту в Києві «самого» Хрущова та нової аграрної політики Москви в Україні — можна дуже сумніватись в реалізації цього задуму.

Щодо творчості молодих учасників цих двох семінарів, як виходить з різних звідомлень і також з тих кількох віршів, які були поміщені в «Літ. Газеті», то одна з найважливіших прогалин, що відчувається в молодих поетів, це є належний інтелектуальний рівень. І цей закид є слушний. Та вже ніяк не можна погодитися з вимогами, що ставить до молодших своїх товаришів письменник Валентин Речмедін, який побував на обидвох семінарах. Про пер-

ший він писав «...що Василь Крук оспівувати-ме не лише солов'їв та дитячі свої літа, а скаже ваговите слово й про свого сучасника»... «...що Кутряк окрилиться на нові твори про сьогоднішній день рідного краю»... «а Володимир Коваль з більшою схвильованістю писатиме про наших героїчних воїнів». А вже цілковито перетягнув він струну пишучи про другий семінар: «Так ви будете успішно творити, якщо не здасяте своїх чудових позицій активних будівників комунізму». Виходить що молодим літераторам немає вже що шукати, бо не тільки їм накидають форму, в якій вони повинні писати, але ще й наказують зміст.

Інша подія, що звернула нашу увагу на поетів та літераторів наймолодшого покоління, це поява при кінці 1960 р. в Києві, маленького збірника поезій та коротеньких оповідань під романтичною назвою «Світанок». Ця книжечка являється «Альманахом Літературної Студії ім. Василя Чумака», видана Київським Державним Університетом. В цьому альманасу вміщено праці 40 початкуючих авторів. Відповідальний редактор — С. А. Крижанівський. В ньому знову переважає поезія над прозою у відношенні 2 до 1, якщо брати кількість сторінок. Тематично можна б його поділити так: студентське життя, лірика, звеличання комуністичної партії і праці на «цілих землях». Щодо цієї останньої теми, то треба підкреслити, що тільки один автор — Валерій Кравець, розводить її в довжезній і нудній «поемі» — «Я снов приїду». Не знати чому відповідальний редактор помістив її цілістю: чи тому, що вона вказує на вислання української молоді в Казахстан, чи може тому, що вона написана російською мовою. Однак ані тематично, ані поетичними образами вона не захоплює.

Треба сказати, що в загальному ціла збірка

представляється досить блідо. Ніяких стилістичних розшуків у прозі, а в поезії переважає монотонність та вживання деяких стертих клішів. З цікавіших оповідань відмітимо «Його друзі» Івана Куштенка та «Фіялки» Анатолія Тетерського. Що ж до поезій, то є й між ними деякі справді наївні, до певної міри навіть дитинячі. Ось, наприклад, Володимир Михайленко говорячи про «Щастя Явдохи» закінчує поезію так:

І так Іллічу задивилась у очі,

Що зайву поставила миску на столик.

Один з моментів, що проникає зі збірки, є велика любов до рідної землі та велика пошана до матері. Так, наприклад, шість поезій вміщених в збірнику присвячені матері. З них найбільш вдалою є поезія Володимира Житника. В деяких поезіях помічається велика ліричність, ніжність, яка часто доходить до здрібнілості. Одне, що мене ще вразило зокрема в поемі «Між травною вітер шаста» Василя Діденка, є спонтанність почуття висказане в найзвичайніших словах що є доказом справжнього поетичного дару. Це зокрема вірне для В. Діденка, В. Житника, Наталі Кашук, Віталія Степаніва, який своєю поезією «Чому тривожно серце б'ється» нагадує деякі ліричні поезії О. Олеся та М. Рильського. Також зустрічаємо в поемах любовні теми, зокрема про розбиту любов, і поети трактують їх з великою природністю.

Але поруч цих кількох кращих поезій і поетів є також багато нудних. Брак нових пошуків в поетичному жанрі, явище так притаманне поетичній молоді на Заході, нас трохи бентежить. Але все ж таки треба сподіватись, що в найближчих роках краща частина з цієї початкуючої поетичної молоді в Україні знайде собі свій властивий і особистий творчий шлях.

Іван Бук

ДОСЛІДЧА ПРАЦЯ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ

(А. Ж.) Дуже часто ми ставимо собі питання: чим живе і який позашкільний зміст праці українських студентів на Батьківщині. Очевидно, — нас менше цікавить їхня участь у все-союзній Антифашистській Лізі Советських Студентів, примусові праці на шахтах, "вітчизняних" роботах, колгоспах, тощо. Назагал дотепер ми мали тільки дуже обмежені відомості про властиву студентську працю в Україні.

Дещо ближче про наукову діяльність українського студентства довідуємося з І-го випуску "Вісника Наукового Студентського Товари-

ства Київського Університету", що появився недавно.

Наукові Студентські Товариства (НСТ) — це об'єднання в основному старшокласників при університетах, які ставлять собі за мету підготувати спеціалістів з вищою освітою шляхом «зформування у студентів наукового методу пізнання, творчого підходу до опанування науками, відповідального ставлення до навчання, самостійності в роботі».

Структура і праця Наукових Студентських Товариств є аналогічною і паралельною до

побудови самих університетів, при яких існують. Товариство поділяється на секції (відповідник факультетам), а ці на гуртки (відповідник поодиноким дисциплінам. Науковими керівниками гуртків є викладачі (професори або доценти), дійсними членами гуртків — члени НСТ, а членами — решта студентів. Пляни праці гуртків є затверджені кожною катедрою університету. НСТ публікує кращі праці студентів в збірках "Студентські Наукові Праці". Офіціозом Наукового Студентського Товариства Київського Університету є "Вісник", що почав появлятися при кінці 1960 р.

На Київському Університеті НСТ нараховує понад 2000 членів, об'єднаних в 12 секціях і 8 підсекціях, в яких працювали 78 гуртків. Існують такі секції: 1. Історії і філософії, 2. економіки, 3. права, 4. філології, 5. журналістики 6. механіки і математики, 7. фізики, 8. радіофізики, 9. геології, 10. географії, 11. біології, 12. хемії.

Секція історії і філософії об'єднує 14 наукових студентських гуртків, в яких працювали 105 членів НСТ і 230 гуртківців із загальної кількості студентів факультету 640. Члени гуртка брали участь у наукових засіданнях Акаде-

мії Наук. Секція філології охоплює понад 100 студентів, які працюють в сімох наукових студентських гуртках. В новостворених гуртках української літератури та української мови студенти колективно працюють над словником синонімів Т. Шевченка, готують переклади творів Великого Кобзаря німецькою, французькою і англійською мовами. В секції географії працювали 6 гуртків із 190 членами. Найбільшу діяльність проявив гурток геоморфології, якого члени брали участь в складанні геоморфологічної карти УРСР. Серед інших гуртків слід згадати гурток фізичної географії (36 членів), гідрології (27 чл.), картографії (28 чл.), економічної географії та кліматології. В секції права працювало б. 100 студентів, в секції механіки і математики — 200 чл., радіофізики — 40 чл., біології 300 чл.

Наукову працю наших друзів в Україні вже з студентських часів можна тільки привітати. Однак вже із самої структури НСТ видно, що строгий контроль університетських і партійних чинників не дає змоги вільно працювати. Так само нас дивує, що офіціоз НСТ "Вісник" появилася тільки тиражем 700 примірників, з чого частину вислано закордон.

ПЕРША СЕРЕДНЬОШКІЛЬНА КОНФЕРЕНЦІЯ В США

Балтімор (Вл. кор.).

29 квітня 1961 р. відбулася в Балтіморі Перша Середньошкільна Конференція, яку влаштувала Управа СУСТА при співпраці місцевого Середньошкільного Гуртка і Укр. Студентської Громади. У Конференції взяло участь біля 50 студентів і середньошкільників. Серед присутніх були студенти з Клівленду, Ньюарку, Нью Йорку, а на заставі яка відбулася того самого дня увечері були також студенти і середньошкільники з Вашингтону, Філадельфії та інших студентських осередків.

На конференції виголошено три доповіді:

О. Зінкевич, Голова УСАМ:

«Українське студентство і початки середньошкільного руху в Україні». Доповідач дав огляд історії середньошкільного руху в Україні і його пов'язаності зі студентським рухом. Він вказав, що середньошкільний рух є старіший в нас за студентський, бо середньошкільні гуртки в Україні існували в Україні ще в XVI ст. Далше він зупинився над організацією середньошкільників в Галичині і докладніше на Наддніпрянщині, подаючи відомості про це з резолюцій Першого Всестудентського З'їзду в Києві в 1908 р. і згодом з відозви до середньо-

шкільників з 1910 р., як рівно про працю і роль зорганізованих середньошкільників в пізніших роках.

К. Савчук, Президент СУСТА:

Говорив н.т.: «Організоване студентство на еміграції». Доповідач дав огляд організованого студентського життя на чужині в теперішнього часу. Зокрема він докладніше зупинився над зорганізуванням і працею СУСТА. Найслабшою частиною його доповіді були інформації про ЦЕСУС, який він невлучно порівняв з теперішнім Віднем, вказуючи, що так само як Відень зі своєю світлою історією, блиском і славою відійшов сьогодні до історії і не відіграє жодної ролі — така сама доля зустрінула і ЦЕСУС, який вже віджив і в студентському житті не зможе вже відіграти майже жодної ролі.

Ю. Чапельський:

Голова Українського Середньошкільного Гуртка в Балтіморі говорив на тему: «Чому середньошкільники?». Молодий доповідач дав влучну характеристику причин, які викликають потребу організування середньошкільників в окремі гуртки при Студентських Громадах. Він

ознайомив присутніх з працею місцевого гуртка, як рівнож дав ряд пропозицій відносно дальшої організації середньошкільної молоді.

У дискусії брали участь К. Савчук, О. Зінке-

вич, А. Чорнодольський, М. П'сецька, А. Радь.

Конференція рішила справу дальшої організації середньошкільників предложити на наступний конгрес СУСТА.

З ДІЯЛЬНОСТІ КЛІТИНИ „ЗАРЕВА“ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Попередня Управа Клітини Зарева у Філядельфії (Голова — Т. Онуферко), не зважаючи на ряд труднощів, зуміла активно працювати протягом двох минулих років. (9 травня 1959 р. — 12 березня 1961 р.).

Головним питанням на сходах Управи було: чи важливіша для «ЗАРЕВА» якість чи кількість. Рішено приймати до клітини лише тих осіб, які дійсно зацікавлені в нашому товаристві. З важливішої праці слід відмітити: участь членів на посвяченні оселі ім. О. Ольжича (30 травня 1959 р.), зустріч з зарев'янами Сходу Америки на тій же оселі, прогулянка до Лонгвуд Гарденс, святочні сходи присвячені сл. п. О. Ольжичеві з доповіддю Т. Онуферка, участь членів клітини в Першому Ідеологічному Конгресі в США, який відбувся за ініціативою Т. Онуферка, допомога в адмініструванні «Смолоскипу» (гсл. адміністратор — Б. Гасюк), доповідь інж. Андрієвського н. т. «Український націоналізм на чужині», доповідь В. Бакума про подорож по Європі, доповіді А. Шекерика «Київ в 1941-2 роках».

Клітина крім того брала участь в збірній коледжі разом з іншими студентськими товариствами, влаштувала свою власну домівку, та тісно співпрацювала з Краєвим Проводом «Зарева».

Орися Мачук

(Б. Гасюк). Загальні Збори Клітини. 12 березня ц. р. відбулися в приміщенні «ЗАРЕВА» звичайні Заг. Збори клітини «ЗАРЕВА» ім. О. Ольжича в Філядельфії. Зборами проводив Олександр Лужницький (предсідник) і Орися Мачук та Віра Татунчак (секретарі). Після звітів з діяльності клітини, що їх складали О. Бак-Бойчук, О. Мачук і З. Шекерик, уділено абсолютній уступаючій Управі.

Нову управу клітини вибрано в такому складі: Б. Гасюк — голова, О. Бак-Бойчук — заст. голови, О. Мачук — секретар, З. Шекерик — скарбник, Я. Ласовський — прес. референт, Л. Домбчевський — орг. референт, Я. Караман — господарський реф., В. Татунчак, К. Шегінська, О. Кучеріява, Б. Куропась, Р. Андрійчук — вільні члени. Контрольна Комісія: Л. Люба, Р. Жилавий, А. Масюк. Товариський суд: О. Мазур, Б. Пастушак, І. Бак-Бойчук.

При кінці зборів відбулась гутірка членів Клітини з представниками Краєвого Проводу. В зборах взяло участь понад тридцять студенток і студентів.

Мистецький Гурток і Бібліотека. Наша клітина рішила заснувати Мистецький гурток В зв'язку з цим звертаємось до всіх членів «ЗАРЕВА» та до наших прихильників, щоб вони застановились над можливістю написати п'єсу на одну дію на якунебудь студентську тему. Твори просимо переслати на адресу:

Віра Татунчак

536 GATES STR. PHILADELPHIA 28, Pa.

При клітині рівнож założено бібліотеку з націоналістичними виданнями. Звертаємось до всіх членів Зарева, зокрема до наших старших прихильників, щоб вони пожертвували для нашої бібліотеки ті книжки з націоналістичною тематикою, якими вони не користуються, або які вони мають в дуплікатах. Книжки проситься слати на адресу: Зірка Шекерик

784 TANEY STR. PHILADELPHIA 30 Pa.

♦♦

□ 28 квітня клітина зорганізувала висвітлення двох фільмів: «Україна в огні», документальний фільм про воєнні події в Україні в останній світовій війні та «Українці у Великобританії».

□ 5 травня влаштовано доповідь інж. З. Кохановського про студентське життя в Данцігу в 1922-1932 рр., де доповідач перебував в тих часах. На доповіді було біля 40 студентів і середньошкільників.

□ 6 травня відбуто поїздку на оселю ім. Ольжича, куди прибуло 20 зарев'ян з Філядельфії і 10 з Нью Йорку. Всі учасники допомагали в упорядкуванні оселі та підготовці її до літнього сезону. Увечері того ж дня відбулась зустріч учасників, на якій П. Дорожинський інформував про підготовку Світового Конгресу Зарева, який відбудеться 17-18 червня ц. р. в Нью Йорку. На зустрічі забирали слово Аня і Вол. Процики, Лев Домбчевський і Б. Гасюк

Вітаємо ВОЛОДИМИРА ПРОЦИКА!

З нагоди щасливого видужання — найщиріше вітаємо активного діяча «ЗАРЕВА» та співробітника нашого журналу Володимира Процика, бажаючи багато сил та ще активнішої праці!

Друзі і Редакція «Смолоскипу»

ДАТКИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «СМОЛОСКИП-у»

Один Приятель	25.00
Б. Боцюрків	10.00
Д. Січ	5.00
М. Антонович	2.00
К. Гайвас	2.00
Б. Турченко	2.00
М. Яхчук	2.00
Т. Брикович	1.00
М. Белендюк	.50
Ю. Кушнір	.50
О. Лучишин	.50
Р. Завицький	.50

Всім жертводавцям щире спасибі!

C O M P L I M E N T S O F

A. B. C. PARCEL SERVICE

3894 ST. LAWRENCE BOULEVARD

MONTREAL, QUEBEC

VI 4-9098

METROPOLITAN PHILADELPHIA AREA

FOR CONSIDERATE PERSONAL SERVICE

AT ANY HOUR, CALL

NASEVICH FUNERAL HOME

FRANKLIN AND BROWN STS.

(CENTER CITY)

MA — 7-1320

NASEVICH FUNERAL HOME

109 E. TABOR ROAD

(5400 N. FRONT ST)

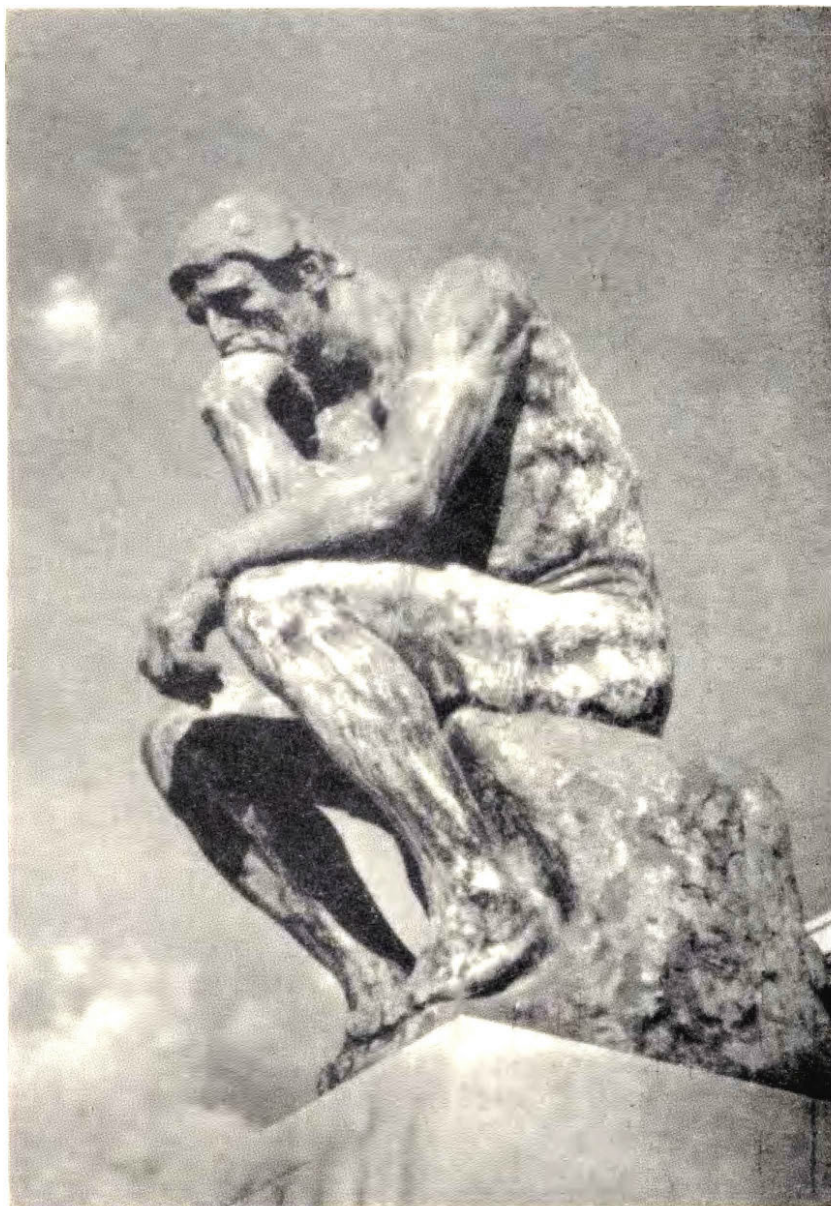
DA — 9-1844

SMOLOSKYP
405 FAIRMOUNT WEST
MONTREAL, QUEBEC, CANADA

Ukrainian Museum
3425 Broadview Rd.
Cleveland9, Ohio

СМОЛОСКІД
»SMOLOSKYR«
ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ І СТУДЕНТІВ
MAGAZINE OF THE UKRAINIAN YOUTH AND STUDENTS

Огюст Роден: «Мислитель», скульптура.

„СМОЛОСКИП“

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видавництво Смолоскип

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Видавнича Комісія:

Голова: Лев Винницький

Члени: Марко Антонович, Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип Зінкевич,

Анна Процик

Головний Редактор:

Осип Зінкевич

P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 24, Maryland, USA

Редактор застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. Підписані статті не завжди відзеркалюють погляди Редактора чи Видавничої Комісії. Передрук окремих статей дозволяється тільки за виразним подання джерела.

Адміністрація:

Оксана Винницька, Іван Гикавий, Рома Квасовська

Передплати:

1.50 дол. на рік; 3.00 дол. два роки; 4.50 дол. три роки. Поодинокі число 30 цент.

Чеки виставляти на:

S M O L O S K Y P

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada

Співробітники «Смолоскипу»:

Марко Антонович (Монреаль), Любомир Бачинський (Брюссель), Любомир Винар (Клівленд), Богдан Гасюк (Філадельфія), Альберт Кіпа (Нью Йорк), Богдан Коваль (Буенос Айрес), Василь Михальчук (Париж), Анна Процик (Нью Йорк), Ростислав Хом'як (Нью Йорк), Олексій Шевченко (Нью Йорк).

„S m o l o s k y p“

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

Smoloskyp Publishers

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnyckyj

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk, Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewytch, Anna Procyk.

Editor-In-Chief

Osyp Zinkewytch

P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 24, Maryland, USA

The Editor reserves the right to condense and correct manuscripts. Signed articles do not necessarily reflect the views of the Editor or the Publishing Board. Reprints are permitted only with the express indication of source.

Administrative Officers

John Hykawy, Roma Kwasowska, Oksana Wynnycka

Subscriptions

\$1.50 one year; \$3.00 two years;
\$4.50 three years; Single copy 30 cents

Make cheques payable to:

S M O L O S K Y P

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada

З М І С Т

О. З.

Кидаємо визов!

М. П.

«Проблеми українського націоналізму»

О. Зінкевич

Кафедри суспільних наук в Україні

В. Михальчук

Під знаком сьогоднішнього дня

7-ий Конгрес «Зарева»

Володимир Бакум

«Зарево» в ЗДА

Лев Винницький

«Зарево» в Канаді

П'ятий Конгрес СУСТА

І ще раз: А що даліше з ЦЕСУС-ом?

Союз Аргентинсько-Українського Студентства

КИДАЄМО ВИЗОВ!

(До питання співпраці між ТУСМ-ом і Заревом)

(О. З.) Конгрес Зарева в Нью Йорку, а два тижні згодом конгрес СУСТА в Дітройті були рідкісною нагодою, де могли зустрінутись знайомі, теперішні і бувші студентські працівники, люди різних середовищ і різних особистих поглядів.

Для багатьох конгрес Зарева був дійсно несподіванкою. Один мій старий друг відкрито сказав:

— Це для мене велика несподіванка. Я сподівався, що Зарево буде занепадати, а воно навпаки. Я тут бачу не лише десятки молоді, а також тих, які ще були активні в ньому в мюнхенському періоді.

Така заувага, яка безсумнівно була слушною, вказує лише на те, що Зарево є на правильному шляху, що воно не лише не розгублює свого членства, а навпаки його ряди, зокрема останньо, більшають.

Такий своєрідний ренесанс Зарева, де членство не знає якоїсь капральської дисципліни, якоїсь беззастережної підпорядкованості «вищій владі», дії по «директивам» і «інструкціями» — захоплює молодь і воно стає їй близьке, стає все більш авторитетним виразником її поглядів і прямувань.

І сьогодні тільки жаль стає, що з націоналістичної молоді, сьогодні лише середовище ТУСМ-у не визволилось з тих застарілих рямців, які може були колись притаманні нашим попередникам, але сьогодні годі з тим йти вперед і годі творити щось спільне, щось нове, мати критичний погляд не лише на минуле, але й на сучасне.

Тому й не дивно, коли член ТУСМ-у (впливовий) засипав мене рядом питань:

— Чи Ви були б за об'єднанням ТУСМ-у і Зарева? Чи на таке об'єднання дозволив би ПУН? — і ряд подібних питань.

При цьому співрозмовник з притиском за-

являє, що і в ТУСМ-і настають зміни, що він цілковито незалежний від ЗЧ ОУН, що в них є критичний погляд на Донцова, і т. д. і т. д.

Така і подібна розмова нас підбадьорює, навіває оптимізмом, в нашій уяві затираються ті рани, які нас ділили, ми їх забуваємо, залишаємо для історії, для минулого. Перед нами виростають великі перспективи і прямо вірити не хочеться, що два націоналісти з двох різних націоналістичних середовищ, можуть не лише спокійно говорити, можуть говорити не лише про співпрацю, але навіть про об'єднання націоналістів!

Але наш оптимізм, наша віра в думаючу молоді українську людину дуже скоро майже з мрії переходить до дійсності, реальної і тяжкої дійсності.

Ідучи в автобусі, переглядаючи цілу низку матеріалів з конгресу СУСТА, наш погляд падає на «Листок ТУСМ-івця» (ч. 2, рік 1, Дітройт, червень 1961 р.) з великим заголовним кличем «Привіт учасникам конгресу СУСТА».

Переглядаємо і в нас скоро зникає той оптимізм, з яким ми виїжджали з Дітройту. На сторінці 6, в статті про «відновлення української держави 30 червня 1941 р.» ми знаходимо рядки про матірню ОУН, які повертають коло історії знову на десять, а то й на двадцять років назад!

Ми знову повертаємось до тих джунглів, до того Конга, з якого хоч наша молодша генерація старається визволитись!

Як, тоді Друзі, можна говорити про співпрацю, а то й об'єднання? Як довго в нас буде панувати стан джунглів, як довго фальшуватиметься історія, і тою фальшивкою ідеологією ватиметься молоде студентське покоління, зокрема в самому середовищі ТУСМ-у, то тоді мова йде не про об'єднання, а про сіяння во-

рожнечі, поглиблювання тієї ворожнечі, про розбрат, який виходить з джунглів і веде до джунглів.

Тому ми кидаємо визов!

Очистьмо наші ряди з нездорових впливів,

даймо відсіч тим, які саме так представляють нам події останніх десятиліть.

Зуміймо підвестись, хоч на один щабель вище, тоді й видніше нам буде.

Визволімся раз на завжди з тих впливів, які несуть в наші ряди розбрат, які вчать нас українця не любити — а ненавидіти.

Тоді й співпраця буде приємною, а об'єднання прийде як природне завершення, не штучне, а як таке, яке виповнюватиме зміст наших душ і почувань.

До питань націоналістичної ідеології (1)

„ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ“

(Стаття дискусійна)

Як десять чи п'ятнадцять років тому, так і тепер, перед нами, що мають відношення до українського націоналізму різко стоїть питання: **ЩО І ЯК ДАЛЬШЕ?** Так як тоді, так і тепер ми переживаємо певний душевний неспокій, стрівоження, і ставимо перед собою питання: чи симптоми нашої сучасності є запорукою росту, чи може занепаду? Чи нашою працею ми здобуваємо осяги і посуваємося вперед, чи може тупцюємо на місці та боремося за збереження певного статусу кво? Чи врешті ми йдемо на чолі подій, що характеризують поступ, чи може як дехто нам закидає, ми творимо когортю останніх могіканів, призначених на гірку судьбу долі, яка не щадить нам ударів.

На роздоріжжі всіх цих питань стояв український студент в 1946/49 роках, але напевно не легше знайти правильний шлях в лабіринті перехресних доріг і для сучасного українського студента. Важко сказати чи наші міркування допоможуть кинути дещо світла на цю проблему, але хочемо почати їх двома ствердженнями:

(1). На наших очах розвиваються в світі події, які вказують на те, що націоналізм став рушійною силою, яка стимулює розвиток вже не лише поодиноких народів, але й цілих континентів до визволення та всесторонньої розбудови їхнього національного життя в рамках самостійних держав. Прийнято, що націоналізм — це зараз головна суспільно-політична сила нашого століття. Це так у світі, а у нас:

(2) Український націоналістичний світ переходить від трагічних 40-их років важкий період розпорошення своїх сил, а в парі з тим і зменшення свого впливу на розвиток українського політичного життя.

Беручи ці два моменти до уваги, нам треба приглянутись тим явищам та поспробувати знайти елементи сили чи слабости в них, з метою усвідомити собі їх, еліментувати зокрема в нас, як побачимо, все ще таки поважні недомагання.

Основною характеристичною прикметою всіх націоналістичних рухів є те, що вони визнали аксіомами —

(а) **національні спільноти**, як органічні форми вияву життя спільних собі елементами історії, культури, економіки, — чинників. Ця органічна форма національної спільноти, дає найкращу запоруку збереження прав і обов'язків здорових одиниць і суспільних верств чи станів, що творять ту національну спільноту.

(б) всі без виїмку націоналістичні рухи визнали **необхідністю творення власних національних держав**, бо тільки почерез власні суверенні держави можна знайти постійні сприємливі передумови для розвитку національних спільнот можливості співвідношення різних національних спільнот між собою. При цьому треба підкреслити, що націоналізм хоч не має патенту проти тенденції поневолення слабших народів сильнішими, то все ж таки являється найбільш успішною і реальною силою проти різних історичних і сучасних колоніалізмів і імперіалізмів.

Ось це є ті основні прикмети, які характеризують подібності різних націоналізмів. Але при цьому є також замітна серія також різних родних їхніх прикмет, що є самозрозумілим, коли узглянути факт наявності величезної кількості різnorodних націй.

Сьогодні світ, зокрема та його частина, яка схлонна була уважати політичну карту світу

на переломі XIX — XX століть за стабільну форму поділу сфер впливу, — з подивом обсервує, як щорічно на площі Об'єднаних Націй починають майорити все нові і нові прапори, які символізують народження, в деяких випадках нових націй, а згодом їхніх держав, а в деяких випадках — навіть держав, ще перед тим поки народились чи оформились там національні спільноти.

І треба признати, що ті, які ще вчора недобачували тих націоналістичних процесів, ігнорували чи навіть поборювали їх — сьогодні їх визнають, як існуючий стан, як дійсність наших днів. Це не виключає навіть СССР, який будучи найбільш послідовним ворогом націоналізмів, в останніх роках виключно з тактичних чи стратегічних міркувань, змінив своє від-

ношення до націоналізмів, зокрема в тих країнах, які віддалені від кордонів його доволі далеко. Націоналізм перестав бути явищем присудженим на загибель, націоналізм став найсильнішим мобілізуючим чинником наших днів.

І якщо так ми розглядаємо справи націоналізму, то напевно ми не можемо боятись, що ми вибрали поганий чи невлястивий шлях, який веде нас в супереч законам природнього розвитку життя народів сучасного світу. Іншими словами ми йдемо, якщо ми вважаємо себе націоналістами, в згоді з тією основною течією, що характеризує сьогодні поступ, а не занепад здорових сил світу.

М. П.

(Продовження в наступному числі)

.....

Питання комуністичної індоктринації

КАФЕДРИ СУСПІЛЬНИХ НАУК В УКРАЇНІ

Кафедри суспільних наук, які існують по всіх ВУЗ-ах України, виконують зараз одне, основне, завдання: виховати протягом найближчих шести років спеціалістів практичних ділянок так, щоби вони були всеціло віддані справі комунізму. Коли це питання підноситься і коли цього більшовики не зуміли досягнути протягом останніх сорока років, то стає ясно, що значення кафедр суспільних наук має дуже сумнівний вплив на студентство.

З усіх кафедр суспільних наук, найважливіше місце в підсоветських ВУЗ-ах відіграють т. зв. кафедри марксизму-ленізму, які стали зараз обов'язковими для всіх студентів. В програму таких кафедр входять курси з історії КПСС, діалектичного та історичного матеріалізму, основ наукового атеїзму, марксистсько-ленінської естетики й етики. Щоб дістати диплом з будьякої ділянки випусник високої школи має успішно скласти екзамени з цих знань.

Перед кожним викладачем цих ділянок поставлено завдання, щоби він так побудував свої виклади, щоби «кожний студент одержав не формальні знання, а осмислив, проінявся ідеями марксистсько-ленінського вчення, став носієм високих принципів комуністичної моралі» («Рад. освіта», ч. 16, 1961 р.). Викладачі в часі лекцій і семінарських занять мають не легке завдання доказати студентам перевагу більшовицького ладу і комуністичної ідеоло-

гії над західною, вщеплювати в них «повагу і любов» до російського народу, заступаючи ним національний патріотизм, — російським, советським.

В медичних інститутах і на медичних факультетах всі ділянки медицини представляється з точки погляду марксистської ідеології, з домінантним підкресленням «успіхів російської медицини».

Природничі науки, які читаються тут, хоч за своїм змістом і спрямованістю — атеїстичні, все ж студенти медицини не сприймають таке вчення, як єдино правильне, переконливе і науково обосноване. Для поширення боротьби з релігією і її впливами серед студіюючої молоді останньо впроваджено курс «Основи наукового атеїзму». На Львівському медичному інституті напр., і цих заходів замало. Тут зорганізовано атеїстичний семінар професорсько-викладацького складу, який очолює проф. О.І. Журбін, влаштовується індивідуальні бесіди і консультації з окремими студентами.

Подібні методи індоктринації по через кафедри суспільних наук і зокрема кафедру марксизму-ленізму практикується по всіх ВУЗ-ах України.

В Одеському політехнічному інституті до такої праці заставляється також кафедри політичної економії і філософії. Розподіл ведеться так, що викладачі і студенти філософії

розпрацьовують питання атеїзму, їздять з доповідями; студенти політичної економії розпрацьовують теми про «успіхи» советської економії. Але все це робиться дуже поверховно, заученими штампами («Рад. освіта», ч. 21, 1961 р.). Не дивно, що такі виклади, хоч мусять бути заучені, не пролазять в глибину душі, в свідомість студента.

Проти такого інтенсивного комуністичного виховання молоді по через кафедри суспільних наук виступають в Україні окремі викладачі і професори. До цього був примушений зайняти становище аж інспектор Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР О. Лапицький («Рад. Освіта», ч. 22, 1961 р.), який ствердивши, що для історії КПСС на перших чотирьох семестрах в Одеському і Київському політехнічних інститутах призначається всього 2 години на тиждень. Проти цього й так короткого часу були голоси щоби скоротити обсяг цієї програми до засвоєння лише «основних» положень курсу в «межах можливого».

Лібералізм деяких викладачів кафедр суспільних наук довів до того, що одних усунуто, а інших заставлено продискутовувати свої виклади на професорській раді перед тим, як вони будуть читані перед студентською аудиторією!.. Викладачів і кафедри, які мають лібералістичний підхід до цих справ безшадно критикується. «Є ще кафедри суспільних наук, — писала «Рад. освіта» (ч. 22, 1961 р.) в своїй передовій, — які продовжують працювати по старому. Не помітно творчих пошуків в роботі кафедри марксизму-ленізму Одеського технологічного інституту харчової та холодильної промисловості (завідуючий Г. С. Воблій). Викладачі цієї кафедри покищо не впливають на процес виховання студентської молоді. Тут ще читаються сірі лекції, семінарські заняття проходять шаблонно і нецікаво...».

Говорячи про студентів практичних фахів большевицька влада не хоче в них бачити лише професіоналістів, але й «будівників комунізму». «Справді, — писали Г. Трофімов і В. Жукова («Рад. Освіта», ч. 27, 1961 р.), — найперше чого ми вимагаємо від медика, — це

глибоких знань з свого фаху, віртуозні у техніці, практичного досвіду. А хіба цього досить? — запитують вони, — Хіба лікар повинен бути лише вузьким практиком на медичному фронті? Ні, його місце в трудових рядах мільйонних загонів будівників комуністичного суспільства. Він не тільки спеціаліст, але й громадський діяч».

З наведених цитат і фактів ясно до чого вже сорок років стремить советська влада і що залишається для неї недосягаєме. Всі ці безуспішні заходи большевиків (хоч вони і залишають своє п'ятно на душі молодого людини) скріпляють нашу віру в українську людину, в чистоту її душі і розпучливе безсилля цілої советської системи.

Перед Високими Школами большевики ставлять ясне і недвозначне завдання: «Вищі учбові заклади покликані готувати не лише хороших спеціалістів. Їх вихованці повинні бути комуністами по духу, за змістом і характером свого життя, своєї роботи, своєї поведінки. («Рад. освіта», ч. 22, 1961 р.).

Сказано ясно, не потрібні коментарі.

А що ми на це? Що нам робити?

І якраз тут в країнах Західного Світу, ми опинились перед загрозою духового роззброєння нашої студентської молоді. Подавляючу частину нашої молоді охоплює вузький професіоналізм, незацікавлення всім іншим, що переходить межі їхньої вузької спеціальності.

Тут у нас створюється своєрідна порожнеча, певна прогалина, яку треба заповнити за всяку ціну.

І саме тут слово за ІДЕОЛОГІЧНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ. З точки погляду української справи це не важно, хто цю прогалину заповнить ТУСМ, Зарево, чи може ще хтось інший. Важне, щоби ця прогалина була заповнена українським змістом.

Тому в обличчі загрози, яка існує в підбольшевицькій дійсності наш зворот повинен бути до ідеологічних організацій, зацікавлення ними і активної та творчої праці в них.

О. Зінкевич

ПІД ЗНАКОМ СЬОГОДНІШНЬОГО ДНЯ

(До проблем молоді)

У цих наших рядках не хочемо бути ні претенсійними ні намагатися дати якийсь готовий рецепт. Всі справи молоді є так само скомплі-

ковані, як є скомпліковані проблеми сучасної людини. Маємо на увазі проблеми духового життя. Відсутність духових потреб в молоді

чи її неспівмірну мілкість ми стрічаємо сьогодні щораз частіше і є хвилююче скидати відповідальність за подібне явище на батьків або ті чи інші організації. Не є рівнож виключним гріхом дітей, якщо вони не вдалися в батьків. На формацію сучасної людини має вплив ряд явищ, що являються поза сферою впливу як батьків так і тих чи інших, вчорашніх рямок суспільного життя. Метою цих рядків є викликати дискусію із участю як батьків так і тих, які скоро будуть батьками. Молодь повинна в першу чергу висловитись.

Арнольд Тойнбі, спиняючись в одній із своїх численних статей на роздумуваннях про долю теперішнього людства, підкреслює такі соціологічні моменти: Соціальні зміни набрали тепер такої швидкості, що сучасній людині годі пристосуватися до їхнього ритму. Коли в минулому до подій, що мали велике соціологічне значення приходило людство протягом кількох або кільканадцяти поколінь, то сьогодні такі явища назрівають протягом кількох років. Перший раз в своїй історії людство переживає грандіозну революцію, яка проходить із блискавичною швидкістю. Великий історик і філософ має на увазі техніку наших днів і приходиться до заключення, що сліди її будуть відчутні в найглибших закутинах цивілізації і духовості. Додаймо від себе, що вони вже починають відчуватися.

Чи, беручи в загальному, а не окремі відірвані випадки, українська молодь відрізняється (маємо, очевидно, на увазі нашу молодь, що живе у західному світі) від тієї, між якою або біля якої вона живе? На нашу думку, ні. Різняться хіба щодо явищ злочинно-кримінального характеру: такі явища нам невідомі між українською молоддю.

Всі французькі спостерігачі, що слідкують за проблемами молоді є однозгідні, що теперішня французька молодь цілковито різниться від своїх попередників не зперед 50 років, а зперед тільки 20 чи 30. Її не цікавить література, на якій виховувались і росли її попередники. Кут бачення, під яким вона розглядає життєві явища є цілковито інший. Чи не є щось подібне і у нас? Кого сьогодні з тих, що ми називаємо молоддю цікавлять українські клясики, чи дискусія над їхніми мистецькими вартостями? В нашій статті ми стараємось оминати обговорення наслідків, впливаючих з того чи іншого явища, а стараємось лише поставити питання або висловити нашу думку.

Ми мали нагоду стрінути групу молодих людей із Міжнародної Цивільної Служби (щось

подібне до американського «Корпусу миру»)-кличем яких було: менше слів, а більше діла. В міру своїх можливостей вони несли допомогу скрізь, де вона була потрібна. Ця служба відзначилась головним чином в розчищуванні залитого мин. року водою і болотом французького міста Фрежюс. Між названими молодими людьми були різні національності різного соціального походження, починаючи із простих робітників і кінчаючи молодими мистцями і студентами найкращих шкіл. Не думайте, що із лівими переконаннями! Ось які думки вони висловлювали:

«Мій батько вважає, що я в найкращому випадку можу дійти до того, що він вже знає». «Біля стола чи в світлиці — докидає другий — я ніколи не чув вдома цікавої розмови, обміну думками, ідеями. Правдою є, що батько читає часопис, але що він читає невідомо, бо він про це і словом не писне. Це мене вбиває». На питання, що він шукає у своїй безплатній роботі він кидає: «Друзів, які тебе зрозуміють, з якими можна вести розмови на цікаві теми. Почуття дійсного життя!».

Скільки подібних висловів, в дещо інших формах і підходах, ми мали нагоду чути від української молоді як студентської так і не студентської.

Фрази без надуми, скаже дехто із наших читачів. Ні, висловлене є глибоко продумане. Але саме думання є зовсім відмінне від того, яке ми привикли звичайно сприймати. Можна не погоджуватись, можна виступати проти певних форм вислову — бо ж таки батькам мусять їхні автори завдячувати той чи інший дорібок, добробут, розвиток — але не можна не визнати слушності в самому сенсі цього вислову. Але діло не в цьому. Стає питання, де є причина такої а не іншої постави молоді?

Для нормального розвитку і формації молоді людини потрібний контакт із подібними до неї, ширення своїх думок чи побирання чужих. Сьогодні на подібні явища немає часу.

Преса (і яка преса!), радіо, кіно, телевізія, заступають клясиків, товариську дискусію. Хіба нас не переконували, що твір «Ле Мандарін», автора Сімон де Бувар, приятельки Сартра, є високої мистецької вартості?

Все це не може не впливати на виховання, його методи і не може не лишати сліду на молодій людині.

Сьогодні в добу хаотичної швидкості, треба доосновно зробити перевірку кута, під яким ми привикли розглядати і явища і виміри. Не кажемо: вартості.

В. Михальчук

ЛИСТОК ДРУЖБИ

СТОРІНКА „ЗАРЕВА“

7-ий КОНГРЕС „ЗАРЕВА“

Нью Йорк. (Вл. кор.). 17 — 18 червня 1961 р. відбувся в Нью Йорку світовий і краєвий Конгреси Зарева. Ці дві імпрези, з великою кількістю делегатів і гостей, стали переломовою подією в житті цієї академічної організації і вони свідчать, що перед Заревом ще багато дечого до сказання. Є великі вигляди дальшого росту і піднесення.

Дані про Конгрес

В Конгресі взяло участь 68 делегатів і понад 60 представників різних організацій і гостей. Серед делегатів були представники зі США, Канади, Аргентини і Європи.

Конгресом вела президія в складі: Богдан Боцюрків (голова), Богдан Коваль і Любомир Бачинський (заступники), Оксана Бакум, Алла Герець і Ліда Стецик (секретарі).

Склад комісій: верифікаційна — Аня Процик, Михайло Герець, Андріян Стецик.

Номінаційна — Осип Врублівський, Володимир Бакум, Володимир Процик.

Резолюційна — Марко Антонович, Богдан Цюцюра, Павло Дорожинський, М. Герець, Богдан Винар.

Перед Конгресом були покликані Центральним Проводом і діяли комісії: ідеологічна, пресова, статутова, організаційно-діяльність.

В програму Конгресу входили три пленарні сесії і спільна вечерея з мистецькою програмою.

Головну доповідь виголосив Микола Плав'юк н. т. «Проблеми українського націоналізму і Зарево». З панелю на тему: «Аналіза ді-

яльності «Зарева» і перспективи на майбутнє» брали участь: Богдан Боцюрків і Анатоль Криворучко (світоглядно-ідеологічні питання), Осип Зінкевич і Богдан Гасюк (організаційно-діяльність), Лев Винницький і Богдан Винар (пресово-видавничі).

На Конгресі було зложено 11 усних привітів і наспіли 22 писемні.

До нових керівних органів обрано — до Центрального Проводу: П. Дорожинський — голова, Богдан Винар — заступник і координатор праці комісій, Анна Процик і Оксана Бакум — секретарі, Марко Антонович — пресовий референт, Любомир Бачинський — організаційний, Михайло Белендюк — фінансовий. Контрольна Комісія: Михайло Пап (голова), Богдан Боцюрків, Любомир Калинич (члени). Суд чести: Петро Стерчо, Олександр Самагальський, Дмитро Січ.

Краєвий Провід на США: Богдан Гасюк — голова, Володимир Процик — заступник, Зірка Шекерик — секретар, Осип Врублівський — організаційний, Тарас Хархаліс — фінансовий, Марійка Бендюк — пресовий, Маруся Попович — член. Контрольна Комісія: В. Бакум, Ліда Стецик, М. Герець. Суд чести: А. Стецик, А. Кіпа, Л. Люба.

Доповіді й дискусії на Конгресі

Як головна доповідь М. Плав'юка так і виступи в панелю відзначались відвагою зареєстрованих ставити проблеми і шукати відповідей на ряд питань. Деякі виступи були навіть «проти течії», як дехто їх може уважати. Але в тому якраз і сила українського націоналізму, си-

ла Зарева, що його членство не оперує заученими формулками, не притримується якихось «директив» чи «інструкцій» — а ставить ті проблеми так, як їх бачить, дає на ряд питань такі відповіді, які вважає за найбільш відповідні в хвилині часу і які можуть бути найбільш корисні і для української визвольної справи і для українського націоналізму.

Доповіддю М. Плав'юка — Зарево пішло крок вперед. Коли його доповідь на Ідеологічному Конгресі в Філадельфії за своїм підходом була дуже подібна до доповіді Петра Мірчука і в якій багато учасників були розчаровані, то на конгресі Зарева в Нью Йорку його доповідь була на рівні, він відважно дав оцінку минулого і сучасного та вказав як на слабості так і силу українського націоналізму. Такий підхід і лише такий може сьогодні промовляти до молодого і думаючого українця. Бо ми живемо в часі пошуків чогось нового, а того нового можуть шукати лише думаючі люди, а не автомати з заученими стандартними фразами.

Цікавий виступ був А. Криворучка, який відважно поставив ряд питань, які сьогодні нуртують в душі молодого українця. Він ставив питання: що буде з українським націоналізмом коли б перестала існувати ОУН? Чи український націоналізм — це ОУН? Що таке український месіанізм і яке до нього наше ставлення?

Хоч на ці і багато інших питань важко було знайти відповідь (із-за браку часу) все ж ці питання залишаються не менш актуальні на майбутнє і на них треба шукати відповіді.

Богдан Боцюрків у своєму виступі якраз зясував ті питання, які для багатьох, зокрема молодих, є незрозумілі або неясні. Він зясував поняття світогляду в трьох різних інтерпретаціях. Висловився за ревізією домінантних цінностей в українстві, вважаючи що ревізія, це не чистка, а шукання істини. Дальше він представив поняття націоналізму, підкреслюючи що лише там де є єдність між ідеєю і дією там можна говорити про суцільний націоналізм. Доповідач вважає існування партій, як позитивне явище. Говорячи про консолідацію від відмітив небезпеку комплетного об'єднання у формі єдиної організації. Коли завершується комплетна єдність нації, тоді кінча-

ється законіє і починається насильство.

О. Зінкевич і Б. Гасюк говорили про організа-

ційно-діяльностеві справи Зарева. Обидва доповідачі підходили до ряду дуже актуальних і принципових справ з цілком відмінної точки погляду, уважаючи цілі і завдання Зарева по різному.

Перший доповідач вважає Зарево не як самоціль, а як період підготовки членства до суспільно-громадського життя чи науково-дослідної праці. Другий ставив наголос на потребу всецілої розбудови Зарева.

Л. Винницький і Б. Винар говорили про видавничі справи. Обидва доповідачі докладно з'ясували і обговорили справу відновлення «Розбудови Держави» і видання «Листка Дружби», як рівнож видавничі справи «Смолоскипу».

Як до питань порушених в головній доповіді так і порушених в панелю присутні чисельно займали становище і ставили ряд питань. Слід відмітити виступи О. Підгайного, Р. Хом'яка, П. Стерча, М. Антоновича, Т. Онуферка, В. Бакума, Лащика В. Вишневського, П. Дорожинського і інших.

Перспективи Зарева

Конгрес Зарева прийняв ряд постанов і рішень. Вони є важливі для дальшого розвитку організації. Більшість делегатів уважали що якраз такі рішення і постанови, які були прийняті, сприятимуть кращому розвитку Зарева.

Зарево модифікувало свою назву і зараз вона звучить: «Об'єднання Українських Академічних Товариств «Зарево»».

Позитивом і успіхом конгресу було те, що постанови не були прийняті одногласно. Завжди була більшість і меншість. Це виявило, що сила Зарева у тому, що люди з різним підходом до різних проблем, навіть з різними поглядами, можуть працювати в одній організації, спільно і дружно.

Сила Зарева полягає в тому також, що молодіш шукаючи за новим — починає все більше горнутись якраз до ідеологічних організацій, вбачаючи в діяльності деяких станових — порожнечу.

Конгрес в Нью Йорку виявив, що перед Заревом великі перспективи. Якщо Центральний Провід і Краєві проводи зуміють вчутись в момент хвилини — вони зможуть виконати велику роботу для української справи.

„ЗАРЕВО“ В ЗДА

Кожна організація, підчас свого існування переходить через різні стадії зміни та еволюції, так в членстві як і в способах праці. І це не дивно. Брак еволюції був би доказом застою і браку живучості. Організація ж — це живий організм і будучи ним вона підлягає всім законам органічного розвитку. Деякі галузі розвиваються, інші сохнуть і відпадають, нові паростки приходять на їхнє місце і організм росте, або принаймні еволюціонує і живе далі.

Власне через такий процес органічних змін переходило Зарево в ЗДА в останніх п'яти роках.

П'ять років тому найактивнішим був в Зареві Сектор академічний і головну працю Зарева виконували комісії, маючи в той час до свого розпорядження свій офіціоз — «Розбудову Держави». До тих комісій належали переважно студенти, які закінчивши свої студії, працювали над отриманням вищих наукових ступенів або вже почали працювати по фаху. Їхня праця в «Зареві» була переважно наукового характеру і тим самим було природним, що вона не охоплювала всі сектори організації, а головне не охоплювала студентського сектора і його молодших або науково менше зацікавлених членів.

Теоретично кожний член «Зарева» має змогу знайти собі місце в одній або другій комісії і в ній працювати, залежно від його зацікавлення і від його фаху. Фактично — не дуже велика кількість членів «Зарева» є готова до такої праці в комісіях. Решта членів мусить пройти підготовчий шлях в студентському секторі і, для того щоб з часом бути готовим до активного включення в працю комісій. Дехто каже, що члени «Зарева», які не є готові відразу включитися в працю комісій не є взагалі матеріалом для «Зарева», але це було б не справедливо і не виправдано. «Зарево» і одним і другим давало і дає можливості росту і використання своїх здібностей, поширення свого знання в колі їм подібних, з подібним їм зацікавленням молодих людей.

Майже одночасно з припиненням виходу «Розбудови Держави», бачимо початок пожвавленої активності в студентському секторі «Зарева». Клітини, які досі відігравали роль другорядну, силою обставин перебирають на себе провадження й активізацію праці в «Зареві». Подаймо кілька прикладів: після реорганізації відновляє свою діяльність клітина

в Нью Йорку. Клітина в Клівленді продовжує активно працювати, а клітина в Філадельфії відновляє свою діяльність і береться до активної праці.

Яка ж праця переводиться в цих осередках «Зарева»?

— Академічні Вечори, започатковані Клівлендом успішно перебирає клітина в Нью Йорку. Вони і на Нью-Йоркському терені знаходять підтримку студентів і викликають зацікавлення в громадянстві.

Місячні сходи клітини обов'язково мають в своїй програмі доповідь одного зі своїх членів і дискусію. Це дає змогу членам приготувати доповідь, її прочитати перед колегами і познайомити їх і себе з певними проблемами. Все це робиться у скромній, безпретенсійній, товариській формі, з наголошенням на товариськості.

Але клітини еволюціонують і шукають нових способів праці. Клітина в Нью Йорку виказує зацікавлення в ділянці ідеології і рішає включитися в працю Ідеологічної Комісії циклом ідеологічних дискусійних вечорів. На кожному вечері виголошуються членами клітини два корреферати, один «про» другий «контра». Після рефератів зав'язується, звичайно, жвава дискусія. Так обговорювалися в Нью Йорку ідеології Драгоманова, Липинського і Донцова.

З ініціативи Філадельфії, трикутник Нью Йорк — Філадельфія — Балтімор проектує Ідеологічної Конгрес і закликає студентську централю СУСТА та інші молодечі ідеологічні товариства до участі. Конгрес відбувається і поминаючи різні критичні оцінки мусимо ствердити, що членство «Зарева» в ЗДА приймає в цьому дуже численну участь і демонструє свою готовість до співпраці, свою толерантність, своє щире зацікавлення в ідеологічних питаннях і свою силу.

Не можна поминути різних товариських вечорів «Зарева», літніх зустрічей, краєвих і центральних конференцій на оселі Ольжича, Миколаївські й Новорічні вечорниці, поїздки членів однієї клітини на імпрези других клітин, різні доповіді з висвітленням фільмів і кольорових діалогів, відкриття домівок а також участь в різних студентських конференціях, молодечих імпрезах, вечорах присвячених Мазепі і Шевченкові.

Як бачимо ця праця постійна, регулярна — праця, яка відбувається на очах у громадян-

ства і свідчить про живучість нашої Організації.

Публікації «Зарева», які хоч ще не стоять на потрібному рівні, мусимо також відзначити. В рамках Літературної Комісії вийшла дбайливо опрацьована монографія про О. Грицяя. Історична та Економічно-Політична Комісії друкували свої праці на сторінках нашої преси. Непереїодичний, внутрішній, інформативний бюлетень «Листок дружби», появляється заходами поодиноких клітин. Центральний і Краєві Проводи взяли на себе відновлення видавання журналу «Смолоскип» і вже півтора року він регулярно появляється. Ще тільки затримка за «Розбудовою Держави», яку може вкортці бачитимемо знову в руках читачів.

Але треба ще дещо сказати про членство «Зарева».

Багато «старших» членів або зовсім відійшли або підтримуючи «Зарево» духово а інколи й фінансово, не беруть активної участі в життю клітин. В цьому багато завинили різ-

ні обставини. Спосіб американського життя, погоня за доляром, родинні обов'язки, або просто повне збайдужіння до всього того, що в молодості вважалося за святість — це є лише кілька з головніших причин їх відходу. На їх місце приходять молодші члени — студенти перших років, абсолюенти високих шкіл, тощо. Ідеологічно вони не всі подібні до «старших», але вони є націоналістами у ширшому розумінні цього слова і до «Зарева» вони приходять тому, що їм подобається працьовитість нашої організації, її живучість, її товариськість, її ширина світогляду і позитивні наслідки її праці.

Коротким заключним словом хочеться передати всім членам і читачам наш великий оптимізм і нашу віру, що «Зарево» в ЗДА є на добрій дорозі, що його ряди будуть зростати, бо воно є на сьогодні необхідним стовпом в структурі організованого життя і без нього відчувалося би велика пустка.

Володимир Бакум

„ЗАРЕВО“ В КАНАДІ

Початки «Зарева» в Канаді сягають 1950 р., коли в Монреалі і в Торонті створено ініціативні гуртки, які згодом довели до організації клітин. Ініціативний гурток у Монреалі (створений 7 жовтня 1950 р.) очолив Карпо Роговський, а в Торонто (повстав 9 жовтня 1950 р.) М. Мицик. Першу клітину «Зарева» в Канаді зорганізовано в Торонто 19 листопада 1950 р. Нова клітина прийняла назву — «Зарево» УСТНС «Січ» і її очолили М. Мицик — голова, Б. Голинський — заступник, Н. Рець — секретар, М. Шіпош — скарбник, О. Лещук та В. Федорів — члени.

У Монреалі клітину «Зарева» — УАТ «Молода Громада» засновано 17 грудня і її головою став Богдан Дуда. Перші роки існування «Зарева» в Канаді позначилися жвавою діяльністю. Продовжувано початі праці комісій, видавано Бюлетень «Зарева» — «Розбудову Держави» (виходили деякий час під редагуванням М. Антоновича у Монреалі) та «Листок Дружби», а при допомозі частих сходів та академічних вечорів, на яких дискутовано виголошували доповіді, продовжувано спосіб діяльності з Європи.

На цей час припадає також Третій Загальний З'їзд «Зарева», що відбувся 30 червня і 1

липня 1951 р. в Торонті. Це був перший з'їзд після того, як перенесено осідок Центрального Проводу з Мюнхену до Монреалю з переїздом провідника М. Антоновича до Канади. На З'їзді обговорено цілий ряд проблем нового терену праці і прийнято початкові рішення в справі Стипендійного Фонду ім. О. Ольжича, видавничої діяльності та інших. Головою Центрального Проводу переобрано М. Антоновича, осідок Центрального Проводу до 1954 р. залишився в Монреалі.

На 11 жовтня 1953 р. припадає заснування чергової клітини «Зарево» — УАГ у Вінніпегу, яку очолив Б. Боцюрків. Дальші члени управи були В. Григор'їв — заступник, С. Лучинська — секретар, Р. Громада — скарбник, М. Топольницький — член.

За перший піврік своєї діяльності ця клітина улаштувала доповіді проф. Я. Рудницького «Ювілей української науки», А. Добрянського «Д-р Ю. Вассіян», Б. Боцюркова «Завдання і методи праці «Зарева» та «Політично-суспільний устрій княжої України», С. Радчука «Суспільно-політичний лад козацької України» і проф. Ю. Мулика-Луцика «Мова і світогляд».

Одною з важливіших подій в житті «Зарева» того часу була конференція представників клі-

тин «Зарева», яка відбулася 31 серпня 1952 р. в Торонто з участю Голови ЦП М. Антоновича. Головним питанням Конференції була проблема поживлення українського студентського життя в Канаді і створення централі. У конференції брали також участь Д. Пілецький представник ЦЕСУС-у в Америці і М. Плавюк представник ЦЕСУС-у на Канаду. Згідно з рішенням «Зарева» було присвячено багато зусиль для налагодження правопорядку і створення студентської централі в Канаді. В тісній співпраці з ЦЕСУС-ом, посилено зусилля у напрямі поживлення праці в місцевих станових студентських товариствах.

З одного боку це становище мало надзвичайно позитивні результати на студентську діяльність: в місцевій студентській діяльності — Б. Турченко і Л. Винницький стають головами станових студентських товариств у Монреалі, А. Криворучко — в Гамітоні, Б. Боцюрків — у Вінніпегу. Згодом бачимо членів «Зарева» Б. Боцюркова, Л. Винницького, В. Денку у підготовчому комітеті Першого Конгресу українського студентства, на якому «Зарево» входить як звичайний член до СУСК-у.

З другої сторони це переносить повністю ваги дійових сил «Зарева» на загально-студентську діяльність і послаблює діяльність клітин. І хоч в загально-студентській діяльності бачимо членів «Зарева» на ключевих позиціях, як в місцевих товариствах так і в Союзі Українського Студентства Канади (на 4-му Конгресі СУСК, який відбувся в Монреалі у 1960 р. вибрано до Управи СУСК таких членів «Зарева»: Л. Винницький — президент, А. Криворучко — віцепрезидент Зовнішніх Справ, І. Дякунчак — віцепрезидент внутрішніх справ, Р. Квасовська — протоколярний секретар, М. Світуха — голова Контрольної Комісії і Б. Турченко — член, та М. Антонович — голова Дорадчої Ради СУСК), то за час від 1954 до 1961 р. помітний постійний занепад внутрішньої праці клітин, а сходини та імпрези стають значно рідшими okazіями, як це було до цього часу.

Найбільшу живучість задержує клітина «Зарева» у Вінніпегу, яка уміло приєднує нове членство. Після головування Богдана Боцюркова у 1953 р. стають головами Іван Кохан (1954 р.), а в 1955 р. Іван Троняк. Після того в 1957 р. перебирає провід вже молодша генерація студентства, коли головою стає М. Шкільник. Опісля головами були Ю. Книш, Х.

Навроцька, а тепер головою є Л. Оброца. Клітина «Зарева» в Вінніпегу має тепер приблизно 25 членів, і не зважаючи на існування у Вінніпегу ще чотирьох великих студентських товариств є ініціатором багатьох студентських імпрез.

У Торонті початки діяльності «Зарева» були багато обіцяючими завдяки зусиллям першого голови М. Мицика. У 1951 р. головуство перебрав А. Добрянський, а в 1953 р. — Б. Дуда. Від 1954 р. праця «Зарева» у Торонто сильно послаблюється. Нові вибори наступили швидко в 1957 році, коли головою обрано О. Трояна.

Монреальська клітина «Зарева» — «Молода Громада» була одною з тих, яка поставила свій творчий матеріал на службу загально-студентській праці, при занепаді внутрішньої діяльності. Найбільше жвавою була праця, коли в Монреалі був осідок Центрального Проводу, а головою клітини був М. Плавюк (до 1954 р.). У 1954 р. Четвертим З'їздом «Зарева» перенесено Центральний Провід знов до Європи. Деякий час редаговано в Монреалі «Розбудову Держави», згодом це видання перенесено до Клівленду. Від того часу праця клітини була обмежена до нерегулярних сходин та іншої принагідної діяльності. У 1958 р. головою обрано Б. Турченюка, а на останніх Загальних Зборах у березні 1961 р. — А. Криворучка. Дальші члени Управи — містоголова Б. Ватаманюк, а секретар Р. Квасовська.

Після перенесення Центрального Проводу до Європи, а згодом до Америки включено до Центрального Проводу функцію містоголови для окремих територіальних одиниць. Тоді як містоголова на Канаду до Центрального Проводу увійшов М. Плавюк, а згодом Л. Винницький. З уваги на розпорошеність у Канаді не створено Крайового Проводу, а репрезентацію «Зарева» в Канаді координовано через містоголову Центрального Проводу, який одночасно був головою «Зарева» в Канаді.

Від першого Конгресу СУСК (грудень 1953 р.) всі три клітини «Зарева» в Канаді були членами СУСК. Члени «Зарева» в Канаді співпрацювали в «Розбудові Держави», а після відновлення «Смолоскипу» включилися в працю в цьому журналі.

Лев Винницький

П'ЯТИЙ КОНГРЕС СУСТА

Дітройт (Власна Кореспонденція). 1 і 2 липня 1961 р. відбувся в Дітройті на Вейнському Університеті П'ятий Конгрес СУСТА. Конгрес позначався небувалою до тепер кількістю учасників, які з'їхались з усіх кінців ЗДА. Серед делегатів була подавляюча більшість молодих студентів, які вже виростили поза кордонами України, в Європі і ЗДА.

В Конгресі взяло участь 50 делегатів від студентських товариств і клубів та 8 членів органів СУСТА, разом маючи 64 мандати.

Були заступлені такі студентські осередки: Клівленд (5 делегатів), Сиракюз (2), Міннеаполіс (1), Балтімор (4), Рочестер (1), Дітройт (7), Нью Йорк (10), Боффало (2), Вашингтон (2), Філадельфія (7), Ньюарк (3), Чикаго (6).

Дуже прикро вдаряв в очі той факт, що на 14 членів Управи СУСТА на конференцію прибуло лише 6.

Конгресом проводила Президія в складі: Б. Федорак (предсідник), Р. Палажій та І. Боднарчук (заступники), М. Крамарчук і М. Зубаль (секретарі).

В останніх двох роках припинили своє існування студентські Клуби при Мерилендському Університеті, в Колумбус (Огайо) та УСГ при Українському Технічному Інституті в Нью Йорку. Зате повстало три нові громади, які були прийняті, які дійсні члени СУСТА: в Рочестері, Ньюгейвені і Боффало.

В першому дні конгресу заслухано доповідь д-ра Б. Лончини «Студентство і громадянство» і студента Ярослава Лешка про біжучі проблеми СУСТА.

Конгрес зі своєю великою програмою проходив в дружній атмосфері, без пристрастей, конструктивно і ділово. Це був вислід діяльності попередньої Управи, яка зуміла впровадити в студентське життя новий стиль праці, який на кожному кроці позначався правопорядком і бажанням виєліменувати зі студентського життя все те, що стояло на перешкоді в його рості і праці.

Нову, молоду, Управу обрано в такому складі: В. Прибила — президент, І. Чума, Б. Футей, Б. Федорук, Т. Хархаліс, Є. Лащик, З. Голубець — віцепрезиденти для справ організаційних, зовнішніх, культурних, стипендійних, пресових і середньошкільників, Марія Бішко-Прибила — ген. секретар, Я. Кравс — скарбник, Л. Ганущак — реф. ФКУ. Окремі комісії очолили: Ю. Савчак — організаційну, О.

Послушний — зовнішніх зв'язків, Н. Загородна — культурно-освітню, Л. Купчик — стипендійну, І. Іваницький — середньошкільну, Т. Матійців — ФКУ. Контрольна Комісія: К. Савчук, М. Пришляк, І. Вівчар. Товариський Суд: С. Хемич, Ю. Галушинський, Б. Федасюк.

Діяльність СУСТА

Попередня Управа СУСТА, не зважаючи на труднощі зв'язані з неактивністю майже половини своїх членів, зуміла перебороти їх, позбутись зайвого баласту і проробити дійсно велику і конструктивну працю.

Переглядаючи звіти членів Управи насамперед впадає в очі звіт Володимира Прибили, цього великого ентузіаста праці на зовнішньому і видавничому відтинку. Видані ним офіційні адресарі СУСТА, зокрема останній за 1961 р. є цінним вкладом в студентське життя і дає багато інформацій про окремих студентів, студентські товариства та їхню діяльність. Якщо б В. Прибила за цілу каденцію не зробив був нічого, а лише видав ці два адресарі — то йому хоч би лише за це належалося признание.

Референтура Зовнішніх Зв'язків висилала делегації на такі високошкільні чи студентські конференції: при Джоң Карол Ун. в Клівленді, Університеті Ілиной (Урбана), Рочестер (Ю-ВАЙЛ-НАЙ), на 13-ий Конгрес ЮСНСЕЙ, на Конференцію Білого Дому для Дітей і Молоді.

Панство Прибили виготовили ілюстраційну виставку «СУСТА, її діяльність і видання» та «Україна — перша поневолена Москвою держава», яку виставлялось при різних нагодах, зокрема серед чужинців.

В. Прибила заініціював проголошення посадниками американських міст «Дня українського студента» з нагоди бою під Крутами. Такі дні були проголошені в Сиракюз і Балтімор. З зовнішньої діяльності СУСТА слід ще відмітити висилання протестів в зв'язку з вивозами українців Франції на Корсику, видання в англ. мові брошури «Конгрес і ти».

Замітною була культурно-освітня діяльність СУСТА. Тут слід хоч би перерахувати влаштування таких конференцій в останніх двох роках:

Студентський Ідеологічний Конгрес (Філадельфія н. т. «Україна між Сходом і Заходом»,

Четверта Високошкільна Конференція СУСТА (Союзівка) на з. т. «Гетьман І. Мазепа і його доба», п'ята Високошкільна Конференція (Вашінгтон) на з. т. «Політично-правний статус України», дві Високошкільні Конференції в Дітройті, в Ньюарку — День Студента з маземинською тематикою, в Балтімор — двоє студійних днів на заг. тему: «Україна і питання коегзистенції» та «Як ми розуміємо сучасну Україну».

Слід відмітити також активну і повну самопосвяти діяльність уступаючого Президента СУСТА К. Савчука, який брав участь майже в усіх конференціях і студентських зустрічах, які відбулись в останніх двох роках.

Відмічуючи регулярну появу «Студентського Слова» в «Свободі», великим недотягненням СУСТА була видавнича ділянка. В останніх двох роках появилось лише одне число «Горизонтів».

Дискусії на Конгресі СУСТА були конструктивні, хоч в деяких випадках темпераментні, що було доказом молодості делегатів.

З трьох справ, в яких мали застати рішення Українського Студентського Фонду, середньошкільників і ЦЕСУС-у, лише для справ середньошкільної молоді знайдено найбільш позитивну розв'язку. Для цього обрано віцепрезидента і голову комісії, які мають займатись справами середньошкільників.

Справа УСФ так була представлена, що багатьом учасникам так і залишилось невідомо: що і як. Щось з цим Фондом не впорядку і ці справи вартувало б докладніше обговорити і

дати їм позитивну розв'язку.

Дискусія над справами ЦЕСУС-у була неповнотна і властиво багато не дала, не знайшла жодної розв'язки, бо й сам президент ЦЕСУС-у який мав реферувати ці справи — на Конгрес не прибув. Тому й прийнято резолюцію з попереднього конгресу СУСТА. Ще раз стало ясно, що справами ЦЕСУС-у повинна жити в першу чергу його Управа. Але коли вона ними нехтує, то не можна вимагати, щоб ними жив і цікавився та шукав розв'язки для них один з Братніх Союзів. Тому дивно виглядало, що в програмі конгресу СУСТА була вставлена справа ЦЕСУС-у.

З вибором нової Управи номінаційна комісія, як на попередньому конгресі в Філядельфії, так і на цьому, не мала багато клопотів. За відрядне явище треба уважати факт, що до нової Управи голосилось багато охочих працювати. Але zarazом це і є загрозливе явище: в попередній Управі майже половина членів дезактивізувалась і лише утруднювала виконання нормальних обов'язків. Це повинні мати на увазі новообрані члени Управи СУСТА. Раз вони перебрали на себе відповідальність, повинні керуватись почуттям обов'язку протягом наступних двох років і не залишати своїх постів.

Новообрана Управа СУСТА повинна пам'ятати, що вона очолює найбільшу українську студентську організацію у Вільному Світі. Тому до неї ставиться більші вимоги і тому на неї падає більша відповідальність, як на будь який інший Союз.

Наш коментар

І ЩЕ РАЗ: А ЩО ДАЛЬШЕ З ЦЕСУС?

У нас створилось таке ненормальне становище, що якраз «Смолоскип», незалежний молодечо-студентський журнал, був примушений відігравати найбільш активну роль в перебуванні ЦЕСУС-у, чи взагалі в акції за його збереження і реактивізацію. До цього ще треба додати, що нажалі, відповідальні керівники (деякі) сучасних студентських централь-союзів або взагалі собі легковажать долю ЦЕСУС-у, або не шукають (чи й не хочуть) знайти розв'язки для нього.

Незрозумілим для нас було також порівняння ЦЕСУС-у до Відня, чи навіть довга стаття в «Студентському Слові», в якій взагалі не давано жодної розв'язки, яка б була оперта на

реалістичному підході.

А вершком цілої цієї ситуації було те, що на конгрес СУСТА в Дітройт, в програму якого поставлено точку для справ ЦЕСУС-у, не приїхав собі президент ЦЕСУС-у! Людина, яка мала реферувати цілу справу і від якої раз залежить бути чи не бути ЦЕСУС-ові — не появилася! Так, не появилася на конгресі!

Коли ще так недавно з приватних розмов виходило, що на дітройтському Конгресі СУСТА будеться пропонувати ліквідацію ЦЕСУС-у і коли акція за такою ліквідацією почала поширюватись, тоді треба було комусь рятувати ситуацію. І якраз редакція «Смолоскипу» (хоч це повинна була робити Управа ЦЕСУС-у),

провела анкету, щоби побачити наскільки студентство зацікавлене долею цієї студентської централі! Наша анкета вдалась (хоч дехто назвав її вислід «відірваними голосами»), студентська опінія виказала здорові погляди і бажання знайти позитивну розв'язку для ЦЕСУС-у. Тому й на конгресі СУСТА в Дітроїті ніхто не мав відваги проповідувати ліквідації ЦЕСУС-у, а навпаки, всі дискусанти виявились за збереженням його і реактивізацією. Це великий позитив і великий успіх. На нашу думку, цим переборено кризу і є вигляди що кінець-кінцем вдасться зреалізувати відповідні реформи, які запевнять життєздатність для ЦЕСУС-у.

Коли з приємністю ми вітаємо окремі голоси студентських діячів, колишніх і теперішніх, то з тривогою і неспокоєм ми сприймаємо мовчанку, чи нехтування справами ЦЕСУС-у зі сторони його теперішнього президента і управи. Чим це пояснити, ми не знаємо. Недбальством, безвідповідальністю, чи може щось інше? Нехай кожний судить сам.

Ми знаємо одне, що ще в 1957 р. Управа ЦЕСУС-у запропонувала створення окремої комісії з представників існуючих студентських краєвих Союзів і Управи ЦЕСУС-у, які б розглянули можливості структуральної перебудови ЦЕСУС-у. Нажаль минуло вже майже чотири роки, а така комісія ще не зібралась і в цьому напрямку нічого не зроблено.

Ми знаємо також, що вже більше року перебуває в Нью Йорку президент ЦЕСУС-у, який при крихітці доброї волі міг би таку комісію покликати до життя, він мав не раз нагоду відбутися зустрічі з представниками СУСТА і СУСК-у, а останно й з представником САУС-у, який був на відвідинах в ЗДА і Канаді.

Але цих рідкісних нагод знову не використано!

Коли ходить про наше становище, то ми беручи під увагу відповіді на анкету і десятки листів в цій справі пропонували б для ЦЕСУС-у таку розв'язку:

1. ЦЕСУС мав би і надалі залишитись репрезентантом українського вільного студентства, виконуючи дві основні функції:

а) Брати участь чи висилати і організувати репрезентації на всі міжнародні студентські конференції і імпрези.

б) Видавати двічі на рік бюлетень в трьох мовах — англійській, французькій і іспанській, невеликий об'ємом, але в якому б мала бути порушувана і наświetлювана така проблематика: проблеми українського підсоветського студентства, коментування міжнародних студентських проблем, хроніка з життя студентства в Україні і на еміграції.

2. Осідок ЦЕСУС-у повинен залишитись в Європі, з тим що члени (звужена до кількох осіб Управа) Управи могли б перебувати в ЗДА і Канаді.

3. ЦЕСУС перетворюється в конференцію чи координаційний комітет студентських існуючих Союзів, задержуючи свою властиву назву. Такий координаційний комітет чи конференція складалась б з вибраних на конгресах Союзів представників. Кожний представник міг би бути вибраний напр., від ста чи п'ятдесяти членів.

4. Всі інші функції і справи перебирають на себе Союзи, з тим що на зовнішньому відтинку їхня діяльність обмежується до території їхньої діяльності, а для ЦЕСУС-у залишається цілий міжнародний відтинок.

У нашій опінії саме така розв'язка, реалістична і базована на довгорічній обсервації опінії різних студентських діячів, може запевнити не лише дальше існування ЦЕСУС-у, але і його посилену активізацію.

СОЮЗ АРГЕНТИНСЬКО — УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА

Буенос Айрес. Праця САУС-у серед української колонії в Аргентині знаходить всеціле схвалення і підтримку. Початок цього року вніс багато нового і цікавого в життя Союзу. З нагоди початку Академічного Року, 26 березня ц. р. відбулось спеціальне Богослуження, а згодом доповідь д-р. Б. Галайчука, професора місцевого університету, який говорив про завдання українського студента супроти своєї Батьківщини та серед чужинецького оточення.

В цьому самому часі відбулись Загальні Збори САУС-у, які відкрив уступаючий голова Олесь Хам і якими керувала президія у складі: Любомир Думановський, предсідник і Марія Е. Помазанська, секретар.

На зборах виступило ряд членів уступаючої Управи зі звітами. Звітували О. Хам, го-

лова, О. Яхно, місто голова, Б. Коваль, Ю. Іваник, Р. Азаркевич, А. Стасів, А. Мандзій, О. Дрозд.

На 1961-62 рр. вибрано нову Управу в такому складі: О. Яхно — голова, О. Хам — місто голова, Ю. Іваник — секретар, Ю. Юрків, А. Стасів, Р. Азаркевич, Л. Думановський, Я. Бандура, В. Бандура, Е. Помазанський, А. Мандзій — члени управи. Ревізійна Комісія: Б. Коваль (голова), д-р В. Мигденко, д-р В. Почилук — члени.

Рівнож вибрано спеціальну середньошкільну комісію, якої завдання організувати і опікуватись молоддю середніх шкіл в Аргентині. До Комісії належить: П. Пінію, М. Дем'янчук, М. Головай, М. Колодій, Г. Розенська.

Нестор Пухнатий

SMOLOSKYF
405 FAIRMOUNT WEST
MONTREAL, QUÉBEC, CANADA

Ukrainian Museum
3425 Broadview Rd.
Cleveland, 9, Ohio

СМОЛОСКИД
»S M O Ł O S K Y P«
ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ І СТУДЕНТСТВА
MAGAZINE OF THE UKRAINIAN YOUTH AND STUDENTS

Львівський державний університет ім. І. Франка

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

ВИДАВНИЦТВО СМОЛОСКИП

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Видавнича Комісія:

Голова: Лев Винницький

Члени: Марко Антонович, Богдан Гасюк,
Павло Дорожинський, Осип Зінкевич,
Анна Процик

Головний Редактор:

Осип Зінкевич
P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 24, Maryland, USA

Редактор застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. Підписані статті не завжди відзеркалюють погляди Редактора чи Видавничої Комісії. Передрук окремих статей дозволяється тільки за виразним подання джерела.

Адміністрація:

Оксана Винницька, Іван Гикавий, Рома
Квасовська

Передплати:

1.50 дол. на рік; 3.00 дол. два роки; 4.50 дол.
три роки. Поодинокі число 30 цент.

Чеки виставляти на: SMOLOSKYP

405 Fairmount St. West, Montreal, Quebec, Canada

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

SMOLOSKYP PUBLISHERS

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewytsch,
Anna Procyk.

Editor-In-Chief

Osyp Zinkewytsch
P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 24, Maryland, USA

The Editor reserves the right to condense and correct manuscripts. Signed articles do not necessarily reflect the views of the Editor or the Publishing Board. Reprints are permitted only with the express indication of source.

Administrative Officers

John Hykawy, Roma Kwasowska, Oksana
Wynnycka

Subscriptions

\$1.50 one year; \$3.00 two years;
\$4.50 three years; Single copy 30 cents

Make cheques payable to: SMOLOSKYP

405 Fairmount St. West, Montreal, Quebec, Canada

Співробітники “Смолоскипу”:

Марко Антонович (Монреаль), Любомир Бачинський (Брюссель), Любомир Винар (Клівленд), Богдан Гасюк (Філадельфія), Альберт Кіпа (Нью Йорк), Богдан Коваль (Буенос Айрес), Василь Михальчук (Париж), Анна Процик (Нью Йорк), Ростислав Хом'як (Нью Йорк), Олексій Шевченко (Нью Йорк).

З М І С Т

О. Зінкевич:	Молодь і освіта в Україні	10
“300-річчя Львівського університету”	1 Сучасна проблематика українського студентства	11
М. П.:	3 Сьома конференція СУСК	12
Проблеми українського націоналізму	Студійні Дні Зарева	13
М. Карп'як:	7 Володимир Процик:	
До завдань університетів в Україні	Клітина Зарева в Нью Йорку	14
Роберт Вестбрук:	Цікаве з України	15
Три тижні в студентському таборі на Україні	9 К. Дмитрик:	
Молодь в Україні	Крук	15
Зірка:	10 Якщо ми зустрічаємо підсоветські делегації	16
Коли згадаю Рідний Край...		

Рік 13 ВЕРЕСЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1961 — Ч. 20 - 21 (90 - 91) — SEPT. — DEC. 1961 Vol. 13

“300-річчя Львівського університету”

Львівський університет має зараз офіційну назву — “Львівський орденна Леніна державний університет імені Івана Франка”. І справді, львівський університет ніколи дотепер не був українським університетом. Його назва кілька разів мінялась за останніх триста років. Був в'н польським, пізніше австрійським, пізніше знову польським, в часі війни його перемінено на Державні Фахові курси, а зараз в'н “львівський державний університет” без ближчого означення його національного обличчя.

Незважаючи на те, що він завжди був чужинецькою твердиною, троянським конем, на українських землях, він все ж відіграв неабияку роль в українському культурному і науковому житті. З його стін вийшли сотні українських спеціалістів, які не звихнулись, а залишилися українцями.

Ми відзначаємо також річницю львівського університету у вірі, що його майбутнє — це майбутнє вже українського університету.

Дещо з історії університету.

В українській історіографії є деякі розбіжності відносно дати постанови львівського університету. В “Енциклопедії українознавства” подана дата 1784 р. У “Великій історії України” І. Тиктора в одному місці подано дату 1784 р. (стор. 668), а в іншому — 1817 р. (стор. 743). Зате в усіх польських виданнях ми зустрічаємо дату 1661 р. Цієї дати притримується також “Мінерва”, в якій дуже тісно співпрацював сл. п. проф. З. Кузеля, як рівнож всі українські підсоветські видання.

Справа в тому, що спочатку у Львові існувала єзуїтська колегія, якій в 1661 р. польський король Ян Казімеж надав статус академії, цєбто високої школи. Академія в тому часі мала чотири факультети: теоло-

гічний, філософський, юридичний і медичний. Викладовою була мова латинська, після упадку Польщі — німецька, а згодом польська. Щойно в 1784 р. львівську академію перемінено в львівський університет.

У 1848 р. в університеті була відкрита катедра української мови і літератури, яку очолив Яків Головацький, як рівнож чотири українські катедри на богословському відділі: пасторальної теології, догматики, катехетики й методики. В 1862 р. відкрито дві українські катедри на правничому відділі. В 1868 р. в університеті, який став утравістичним, запроваджено, як викладову — мову польську. В 1871 р. в університеті навчалось 994 студентів. Число українців було незначне, порівняльно до кількості українського населення Західної України. В 1895-96 ак. році в університеті навчалось лише 19% українців. Друга половина XIX-го століття позначається постійною боротьбою українського студентства, інтелігенції і загалу громадянства за український університет. Ця боротьба, яка вимагає окремої студії, позначається сецесією 600 українських студентів в 1901 р., боями з польськими студентами в 1906 р., смертю Адама Коцка в 1910 р. та багатьма іншими героїчними моментами цієї боротьби. Під впливом бурхливої боротьби — австрійський прем'єр-міністер гр. Штірк, був примушений в 1912 р. надати право на зорганізування українського університету у Львові. Але через воєнні події цього проєкту ніколи не вдалось реалізувати.

I

Університет під польською окупацією.

Від самого початку окупації ЗУЗ Польщею, поляки перетворили львівський університет в свою твердиню польонізації і підготовки польських кадрів. Доступ українцям в уні-

верситет був утруднений. У 1922-23 ак. році було лише 7% українських студентів в університеті. В пізніших роках це число дещо зросло, але не на багато.

Треба визнати, що поляки перетворили університет в дійсно величавий науковий центр, який мав, річ ясна, служити лише інтересам польської держави. В 1934-35 ак. році, коли ректором був проф. Ян Чекановскі, в університеті навчалось 6,008 студентів. Університет мав 5 факультетів і цілий ряд інститутів і семінарів. Щоб порівняти, як "розбудували" більшовики університет, ми подамо дані про стан 1934-35 ак. року. В склад університету входили такі факультети, інститути і семінари:

1. Теологічний — з 11 семінарами і одним Інститутом — церковного мистецтва;
2. Юридичний — з 12 семінарами і 4 інститутами;
3. Медичний — з 13 інститутами, 8 клініками і фармацевтичним відділом з 4 лабораторіями;
4. Гуманітарний — з 18 семінарами, 8 інститутами і однією лабораторією;
5. Математичний — з одним семінаром, 16 інститутами і ботанічним городом.

Університет в підбольшевницькій дійсності.

Під час першої большевицької окупації ЗУЗ в 1939-41 рр., університет було всеціло переорганізовано на зразок підсоветських університетів. В цьому часі присвоєно йому ім'я Івана Франка, а в 1961 р. нагороджено орден Леніна. Більшість інститутів і семінарів, які існували за польських часів ліквідовано, а деякі виділено в окремі ВУЗ-и. Зараз університет має 11 факультетів і готує такі спеціальності:

1. Історичний — історія;
2. Філологічний — українська мова і література, російська мова і література, слов'янські мови і літератури, польська мова і література, чеська мова і література, класична філологія, грецька мова і література латинська мова і література;
3. Журналістики — журналістика;
4. Чужоземних мов — англійська мова і література, німецька мова і література, французька мова і література;
5. Юридичний — право;
6. Фізичний — фізика;
7. Механіко-математичний — математика, механіка;
8. Хемічний — хемія;
9. Біологічний — біологія;
10. Геологічний — геологічне знімання і

пошуки місця народження корисних копалин, геологія і розвідка нафтових і газових місць народження, геохемія, геофізичні методи пошуків і розвідка місць народження корисних копалин;

1. Географічний — географія.

Університет має також вечірній відділ, на якому готується 4 спеціальності і заочний, на якому готується 12 спеціальностей.

Університет має 35 навчальних і наукових лабораторій, 6 кабінетів, 3 проблемні лабораторії, 4 музеї, астрономічну обсерваторію, обсерваторію земного магнетизму, ботанічний сад, агробіологічну станцію в Карпатах, географічний стаціонар на Дністрі, наукову і студентські бібліотеки.

Студенти, кадри і викладацький склад.

В 1955-56 ак. році в університеті навчалось 4,260 студентів, з них 3,041 українців, 892 росіян, 54 білорусів, 273 — жидів і інших національностей. В цьому році на заочному відділі навчалось 4,050 студентів.

В 1945-50 рр. в університеті пройшли наукову підготовку 37 аспірантів, а в 1950-60 рр. — 258. В цьому ж часі вчені захистили 26 докторських і 226 кандидатських дисертацій. В минулому академічному році університет закінчило 1,640 осіб, а в біжучому в ньому навчається 8,401 студентів.

В 1960-61 ак. році в університетському викладацькому складі є такі професори і доценти:

Проф. Євген К. Лазаренко — ректор університету.

Проф. Андрій С. Брагінець — проректор.

Проф. Федір Й. Страутман — проректор.

Декани факультетів: проф. Петро М. Цись, доц. Федір А. Деркач, доц. Володимир І. Калинович, Микола А. Войтюк.

Завідуючі катедрами: проф. Є. М. Лазько (геологія ССРСР), д-р Данило П. Бобровник (петрографія), д-р Кал'нік І. Геренчук (фізична географія), доц. Любов К. Климовська (експериментальна фізика), доц. Василь К. Осечинський (історія ССРСР), д-р Дмитро Л. Похилевич (історія південних і західних слов'ян), доц. Микола І. Землянський (органічна хемія), доц. Тихон М. Полонський (фізична хемія), д-р Дмитро П. Резвий (загальна геологія), доц. Іван Г. Соколов (теорія функцій), проф. С. О. Гребінський (біологія), Микола І. Петровський, проф. Ярослав Ф. Лопатинський, доц. Панас С. Зашкільняк, проф. Олександр С. Кованько, проф. Аббу Ю. Глауберман, доц. Валентина Ф. Рогаченко,

доц. Іван І. Ковалик, доц. Гуго Л. Піотровський.

Професори: академік І. П. Крип'якевич, Борис Г. Кубланов, Михайло І. Рудницький, А. Б. Лопатинський, Г. В. Козій, М. П. Шереметьєв.

Доценти: Андрій Ф. Вовчик, Ніна І. Титов, М. Ф. Неборячок, Є. Є. Черкашин, П. М. Полянський, Ганна І. Глядківська, Роман М. Головатий, Григорій А. Зільбер, Олександр О. Ковальов, Василь В. Лесик, Петро П. Михайлов, Георгій М. Павловський, Мар'ян В. Пашковський.

Університет — знаряддя російсько-комуністичного колоніалізму.

Поширюючи університет, комуністична влада в Україні завжди усвідомляла собі, що це має бути університет не український, а науковий центр, який має служити цілям російсько-комуністичного колоніалізму, зокрема цим цілям мають служити катедри гуманітарних наук. 11 вересня 1961 р. РАТАУ передало інтерв'ю з ректором університету проф. Є. К. Лазаренком, в якому про це виразно говориться: "увага катедри гуманітарних наук звернена на дослідження і марксистсько-ленінське висвітлення багатющої творчості Івана Франка, українсько-російських, а також м'єслов'янських культурних, економічних: і політичних зв'язків, на висвітлення передового досвіду комуністичного будівництва в СССР та його значення для країн соціалістичного табору, історії міжнародного робітничого руху".

Університет з кожним роком все більше русифікується, а до нього вливається все більше чужонаціонального елементу. Те саме і з видавництвом: все більше друкується праць російською мовою.

Багато уваги присвячується в університеті комуністичній індоктринації і русифікації студентства і молодих викладачів. "Найголовніше наше завдання, — писав доц. В. Сульженко, секретар партійного комітету університету ("Рад. Освіта", ч. 80, 1961), — сформувати марксистсько-ленінський світогляд молодих спеціалістів. Колективи кафедр не втомно дбають про підвищення рівня викладання марксистсько-ленінської науки. Ми наполегливо добиваємось, щоб кожний студент оволодівав марксистсько-ленінською теорією".

Незважаючи на індоктринацію і русифікацію, яка все ж таки залишає і в найсильніших — свої наслідки, університет сповняє і велику позитивну роль. Основна з них — це те, що більшість його викладів ведуться українською мовою, в ньому все ж таки навчається велика кількість української молоді. Університет готує зокрема спеціалістів технічних д'лянок, яких Україні потрібно зараз і яких буде пекуче потрібно в майбутньому, як в сільському господарстві, так і в промисловості, індустрії і в інших ділянках.

О. Зінкевич

Використана література:

1. "Історія Львова", Вид. Львівського університету, Львів 1956 р. 293 стор.
2. "Справочник для поступающих в высшие учебные заведения в 1959 г.", Москва 1959. Стор. 302.
3. Проф. д-р А. Левіцкі: "Zarys historii Polski", Kraków, 1925. Стор. 495.
4. "Енциклопедія українознавства", Вид. НТШ, 1949. Том III.
5. "Велика Історія України", Вид. І. Тиктора, 1948. Стор. 967.
6. "Молодь України", Київ, ч. 197, 1961 р.
7. "Радянська освіта", Київ, ч. 73, 80, 81, 1961 р.

До питань націоналістичної ідеології (2)

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

(Стаття дискусійна)

В останніх роках серед багатьох кругів мали ми нагоду чути голоси про занепад українського націоналізму, засуджування його, чи сумніви в його місію. Слід відзначити, що такі думки поширені серед тої частини українства, що живе поза межами України. Якраз тут найчастіше чуємо ті голоси критики чи сумніву. В Україні немає того, що ми могли б назвати "публічною думкою" виявленою в згоді з прийнятими критеріями

ми напр. в західному світі. І тому, коли покликатись на офіційну советську, цебто урядову думку, то націоналізм взагалі, а український зокрема зап'ятовано, як реакційну силу, якої відрікся український народ. Якщо читаємо писання опонентів комуністичного режиму, то вони дають іншу картину. Деякі з тих писань, подібно як і комуністичні, переборщують вплив націоналізму. Не раз і не два ми могли бачити статті з такими кличками

“вся Україна під впливом націоналізму, увесь нарід проти комунізму” і подібне. Дійсність не підтверджує цього оптимістичного твердження. Тому доводиться бути дуже обережним із оцінкою, до якого ступеня сучасна Україна пересякла націоналістичними ідеями. Але одне можна ствердити: як націоналістичні, так і комуністичні джерела потверджують одне — незважаючи на більше як сорокрічну боротьбу режиму з націоналістичними впливами, його все ж не вдалось викоринити з українських земель і сьогодні боротьба проти нього далі абсорбує окупанта. З того можна зробити логічний висновок, що український націоналізм має глибоке вкорінення серед нашого народу, хоч не маємо сьогодні об'єктивних даних на те, як далеко той вплив зайшов, іншими словами, не можемо давати якихось провірених вісток чи статистичних даних про те, де і як той вплив виявляється, які соціальні верстви і як глибоко ним захоплюються.

Але для наших сьогоднішніх міркувань це не є рішальним. При цьому варто підкреслити дивний парадокс, що тоді коли серед еміграції, чи серед деяких українських кіл поза межами України ширяться критичні чи скептичні нотки про український націоналізм — в Україні цей процес виглядає цілком інакше. Критикою українського націоналізму займається урядова пропагандистська машина. Для опонентів комуністичної влади в Україні — український націоналізм є синонімом боротьби проти окупації. І тому так довго, як довго буде боротьба проти комунізму, так довго буде в Україні сентимент до українського націоналізму.

Хтось короткозоро може підхопити цю фразу і скаже, що ми закидаємо всім тим, хто бореться проти українського націоналізму по цей б'к залізної заслони, що вони свідомо чи несвідомо підтримують комуністичних окупантів. Цього ми не маємо наміру казати, бо ми знаємо, що в нас і серед нас поняття українського націоналізму прийнято інтерпретувати в дуже спрощеному, щоб не сказати гостріше, аспекті. І на жаль це відноситься не лише до опонентів українського націоналізму. Найпримітивніше навісвітлення українського націоналізму дають часто ті, які утворюють чи, точніше, обмежують його до політичних партій чи грунок, що називають себе націоналістичними.

Це дуже парадоксальне явище і багато причин складається на такий стан. Але уявім собі, як абсурдно звучали б для американців твердження, що демократом в США є лише

той, хто є членом чи підтримує демократичну партію. Або ще гірше: коли б хтось хотів давати оцінку життєздатності демократії в залежності від того, чи американська демократична партія є успішна чи неуспішна в своїй діяльності чи навіть кермуванні державою. Як часто ми говоримо про політичну наївність американців, але нам здається, що в цьому відношенні ми їх перевершили.

Чому це так?

По нашому це тому, що в нас бракує чіткого уточнення і усвідомлення основних проблем і понять, звідки і початок лиха.

* * *

Ми сказали на вступі і повторили, що український націоналізм, у вузькій інтерпретації, як політична формація внаслідок розколу в 1940 р. та інших подій втратила той вплив, який мала на наше політичне життя. По цьому пробуємо оцінювати успішність чи невдачу. Це і є джерелом критики націоналізму. Ані на хвилину не виключаємо думки, що розкол в українському націоналістичному світі — явище погане і спричинило багато обставин гідних критики. Але побоюємося, що такий підхід до справи не виведе нас на чисті води. Навпаки, може завести нас на ще складніші бездоріжжя. Свідомо хочемо кинути одне твердження: ми переконані, що послаблення впливу українського націоналізму у нашому політичному житті мало б місце, навіть без розколу в ОУН. Цим ми хочемо вказати, що проблема — глибша, і не обмежується вона лише організаційним розколом. Проблема на нашу думку в тому, що ми дали перерости чи перемінитись українським націоналістичним формаціям в щось, що без уваги на назву, наблизило їх до політичних партій. По своїй суті націоналізм ледве чи надається на те, щоби бути замкненим в рамках однієї партії, а тим менше надається на те, щоби його замкнути в рямці еміграційної партії. Бо ж політична партія має виразну ціль, чи концепцію — здобути владу в державі і впливати на справи держави будучи в її провіді чи опозиції. Це основна місія всіх партій. Без них вони мусять скоріше чи пізніше дегенеруватись. Це якраз діється зараз на наших очах із всіма нашими партіями включаючи ті, які хотіли в рамках деяких з них замкнути ідеї націоналізму. Ми всі знаємо, що на наших очах дійшла дегенерація тих політичних партій так далеко, що вони навіть не в силі були втримати того, що позірно мало б нагадувати парламент. Розв'язання УНР-ади є грізним сигналом для всіх партій — опам'ятатись! Бо коли вони не мо-

жуть вести себе так, як личить парламентаві, то як вони можуть мати претенсії до ексекутивної фази кермування державою? Там вони зовсім неприготовані ані концепційно, ані людським складом. І тут мусить наступити зміна! І це саме відноситься і до інших формацій, як до монархічно-гетьманської так і до демо-соціалістичної. Всі вони в тому самому положенні. Всі вони є лише відбитком того, що може колись було, а при цьому навіть не спромоглись бути концепційно візєю того, що мало б бути в майбутньому. І тут є грізна небезпека.

Могло б бути хоч моральне виправдання існування тих партій, коли б вони перемінили себе на експериментальні лябораторії підготовки до дії на наших землях завтра коли б вони плекали в собі концепції для майбутнього, приготувляли нові програмові істини чи концепції, духові заложення і т. д. Це було б логічне доповнення тих ділянок, яких немає змоги плекати на Україні. Але є каригідною примітивізацією суспільної думки, тримати партії при житті задля збереження минулого з-перед 40 років, знаючи що соціальні і національні відносини в Україні так основно змінились, що всі старі партії і ще більше їхні програми є анахронізмом.

Отже з наведеного виходить, що коли ми говоримо про кризу, то не про кризу української націоналістичної думки, але говоримо про кризу і занепад українських політичних партій, які на еміграції давно вже розгубились і безповоротно мусять зійти з нашого форуму.

Наука з наведеного говорить, що наявні недомагання однієї форми вияву націоналістичної думки, в даному випадку на партійно-політичному відтинку ще не пересуджує цілості справи, а навпаки є складовою частиною цілого комплексу, що його переживають усі українські політичні формації, для існування яких немає пригожої атмосфери в наших сучасних умовах.

Можна б було почати дискусію на тему, чому так сталося, що з цілого комплексу справ українського націоналізму політичний відтінок вибився так сильно на перше місце із силою великої атракційності в минулому та з невідрадными відносинами в сучасному. Не дуаємо тієї дискусії розводити сьогодні, знаючи, що були певні причини, які сприяли такому стану речей. Уважаємо одначе за багато хосенніше підійти до справи на тлі сучасної дійсності і пробувати знайти вихід з неї.

Якщо погодитись із дотепершніми ви-

сновками — то треба поставити чергове питання і відповідь на нього. Якщо невдачі на політично-партійному відтинку не пересуджують справи — то, які відтинки слід нам акцентувати в сучасній дійсності і як вести себе на них так, щоб не повторити минулих помилок, які відбилися на нас так боляче.

Виходячи з цих питань — нам у першу чергу треба усвідомити собі багато ширше і глибше закорінення українського націоналізму серед нашої спільноти чим ми це собі усвідомляли дотепер. Був час у нас, коли в науці, культурній праці, господарсько-економічному життю, військовому секторі, молодечих формаціях, суспільно-громадських організаціях — ми мали більше людей, що уважали себе націоналістами, чим тих які були членами виразно окресленої по назві націоналістичної організації. Це був час найбільшої сили українського націоналізму. Це був час його широкого і глибокого закорінення серед наших мас. Наслідки того стану були, що серед нас зросла національна свідомість, скристалізувалось наше духове обличчя і більш скоординовано діяли чинники, що взаємно доповняючи себе, творили один могутній процес зросту наших національних сил.

Тому зараз — чи не починати нам від того, щоб знову перенести акцент із політики як найважливішого фактора, на всі інші ділянки нашого життя, які до речі є менш важливі, як політика, а подекуди ще важливіші, з уваги на сучасні, необхідні вимоги?

У дальшому нам треба позбутися неоправданого доктринерства і то не надто високої якості, що мовляв теоретично український націоналізм як концепція є так досконало розпрацьований, що для загалу вистарчить завчити формулу і фразу та повірити в них — і все буде гаразд. Сьогодні не час на деклямації! Треба піддати основній ревізії не одне те, що вчора виглядало непохитною догмою, треба знайти підхід до життя таким, як воно є в 1961 році, а не наприклад у 1939. Треба усвідомити собі, що на жаль ми не є в позиції основно формувати життєвих процесів в Україні, що вони йдуть під іншими чим нашими впливами. Скажимо собі виразно, що те життя формоване насильно окупантським режимом, і хоч як це нам прикро, сказати той стан впливає на наш нарід.

Чим скоріше ми визнаємо цей факт, тим скоріше ми будемо здібні заставити себе до чергового завдання — до студій тої дійсності яка є тепер, бо без знання і досліджування тих процесів, що проходять тепер в Україні ми ніколи не будемо в силі приготувати себе на поборення поганого впливу тих процесів!

Ми замість того будемо віддалюватись від дійсності в Україні, ми будемо ставати духово чужинцями для наших народніх мас.

Хтось скаже — та це туманне і нечитке з'ясування наших завдань, ніколи не зможе полонити наших мас, які чекають на чітке і ясне полум'яне слово і дороговказ куди йти, як діяти, за що змагатись, як перемогти.

На жаль цього сьогодні нашим масам ми дати не зможемо. Причиною деяких наших невдач в минулому було якраз те, що ми наставляли ті наші маси на те, що приходить конфлікт, зудар, остаточна розправа, в якій треба витримати і тоді ми здобудемо остаточну перемогу. Цього ми як націоналісти не зможемо ніколи сказати, бо для націоналістів не може ніколи бути остаточної розправи, остаточної перемоги. Бо що це означає остаточна перемога? Та ж націоналізм є явище, яке в кожному етапі розвитку нації стимулює її до все дальших і дальших досягнень, до все нових і нових висот. Так як змінитимуться обставини дії національної спільноти — так змінитимуться наші завдання та ідеали.

Отже не даймо завести себе на манівці "остаточности" чи близькості перемоги. Ми щонайбільше можемо зближатись до закінчення того чи іншого етапу нашої дії, але ніколи до останнього чи остаточного. Обов'язки і завдання націоналістів будуть тривати доти, доки триватимуть національні спільноти. А спекулювати, коли наступить кінець націям — ми не збираємось, бо в те не віримо і через те ми є проти мобілізації сил народу на короткотривалі розправи.

Отже віддихай на довшу мету, або в іншій формі клич "вміти жити і діяти для України", а не "вміти згинати для України" — по нашому нам більше підходить. Ясно: в цьому менше динамізму, атракційности, героїки, але таки нам здається, він є необхідністю на цьому етапі. Бо всі не можуть бути героями і не збираємось всіх героїв відзначити лише по їхній смерті. Хтось мусить лишитись між живими для продовження дії і чину.

Не перечимо, що така постановка справи вимагатиме колосальної впертости, витривалости, вишколу, підготовки і постійної напруженої праці. Чи на це є вигляди в сучасну пору? Якщо є потреба то мусять бути і вигляди на її реалізацію. Ніде правди діти: в умовах сучасности не дається завести якоїсь однастайности чи стандарту. І тут знов треба буде достосуватись до того стану який зараз існує (а) в Україні, (б) серед т. зв. політичної

еміграції, (в) серед українського осілого елементу.

В кожному з цих середовищ будуть свої рідні обставини і свої завдання. Не можна всіх їх звести до спільного знаменника, але можна і мусять у всіх тих середовищах діяти націоналістичні впливи і вони мусять себе доповняти. Може на рідних землях — це будуть обставини і вимоги, що доведуть навіть до потреб революційного підпілля. Може на еміграції буде більше політики і пропаганди. Може в країнах поселення буде більше боротьби за збереження свого власного "я" чи виховання і вишколення тих, які горді з свого минулого і хочуть діяти для потреб народу, з якого вийшли. Це лише фрагментарні натяки на можливості, але важливе, щоб завжди і всюди був вплив націоналістів. Важливе, щоб всюди і завжди вони відчували духову спорідненість між собою без уваги на те, яку функцію в тому чи іншому випадку вони сповнять. Важливе, щоб ми під одним центральним керівництвом українських націоналістичних сил діяли скоординовано і планоно для потреб нашої спільноти. При такій постановці ніколи не буде загальної кризи. Можуть бути провали чи невдачі на одному відтинку, але ніколи не буде загальної катастрофи.

Підсумовуючи те все, ми хочемо повторити, що ми — не знеохочені нашими невдачами на політичному відтинку, що ми віримо в мобілізуючу силу українського націоналізму, що ми є переконані в його перемозі.

* * *

У висліді повищого, хочемо нав'язати до трьох середовищ, про які була мова раніше і під кутом потреб тих середовищ пропонувати шукати за розв'язками.

Що нам робити під кутом справ і подій, які розвиваються в Україні? На нашу думку, зокрема тим, що є поза межами України, треба в першу чергу студіювати процеси, які відбуваються там зараз і вміти оцінити, що з них є хосенне для нашої нації, а що шкідливе. У випадку другому не вистарчить шкідливе засудити, а треба шукати за розв'язкою, як можна тому протидіяти чи вже тепер, чи в майбутньому.

У випадку другому, цебто в справах нашої політичної акції, що концентрується зараз в Європі, нам треба знайти шлях для якнайменш болючої трансформації поглядів і методів дії тих людей, які в багатьох випадках у світлі традиції минулого, не знаходять можливості достосувати себе до сучасного стану чи потреб майбутнього. На тому від-

тинку окрема роля для націоналістів молодшої генерації, які не лише хочуть, але й повинні тим справам присвятити свою увагу.

Чи не найбільше поле до попису для нас серед українських спільнот в країнах нашого пост йного поселення. Щойно тепер вони доводять до повного свого розвитку і в їхньому житті виділяється середовище студентське, а в дальшому молододоакадемічне. Перед нами питання зацікавити ті середовища проблемами українськими глибше і основніше, чим це мало м'єсце дотепер. Не можемо закинути, що ті середовища не відносились з прихильністю до української визвольної боротьби. Але їхнє відношення впливало радше із чуттєвих, сентиментальних наставлень свідомої та цілеспрямованої дії. Добре, що ми українці Канади чи США помагаємо українській справі, але треба, щоб наше молоде покоління усвідомило собі велику відповідальність за ту

справу. Коли чергові роки принесуть ще дальше прорідження кадрів тих, що посвятились українській справі — то звідки черпати поповнення свіжих сил, де знайдемо зміну стійки? З України вона не прийде. Вони мусять прийти звідси де є запас людських сил, цебто з-поміж нас. Отже на нас падає важливий і важкий обов'язок готувати майбутні хоч нечисленні але відповідно підготовлені кадри, які мають поповнити проріджені чи знеможені ряди працівників, зокрема в українському націоналістичному середовищі.

Ми можемо аналізувати світлі і темні сторони нашого життя. Ми можемо давати поради, як усувати недомогання. Але наш обов'язок буде сповнений лише тоді, коли знаючи дійсний стан справ, ми зуміємо знайти способи і шляхи, як своїм вкладом і своєю працею поправити стан справ, піднести їх на вищий рівень.

М. П.

Наука на рівень держави чи колонії?

ДО ЗАВДАНЬ УНІВЕРСИТЕТІВ В УКРАЇНІ

Справа наукових кадрів в Україні все ширше і ширше дискутується в нашій Батьківщині. Зараз собі можна уявити, які величезні спроможності навчання мала б наша молодь, коли б Україна була вільною державою. Але навіть в умовах підсоветської дійсності наші вчені роблять багато в напрямку забезпечення народного господарства, науки і культури відповідними спеціалізованими кадрами.

Зараз обговорюються питання, яку ролю повинні відіграти університети в цьому напрямку. І. Швець і А. Новоміський ("Рад. Освіта", ч. 71, 1961 р.) вважають що університети повинні готувати не лише спеціалістів даних ділянок, а також вчених: вченого-інженера, вченого-викладача вузу, вченого-вчителя. Україна повинна домогтись, щоби її університети (вперше в світі!) дали своїм вихованцям теоретичну підготовку рівня кандидата наук. Це було б дуже багато!

В зв'язку з цим виринає питання студентського молодняка. Майже в усіх вузах України на кожне вільне місце на перший курс було 4-5 зголошень. На деякі факультети університетів було навіть 10-12. Це свідчить, який великий гін української молоді до освіти, до науки. Тяжким ударом по випусниках десятирічок є висилання цілих десятків клясів на цілині землі, в шахти Донбасу, в сільське господарство, в промисловість, закриваючи перед ними на ціле життя доступ

до вищих шкіл.

Що робити? Яка розв'язка може бути для десятків тисяч випусників? Пропонується створити при всіх університетах України загально-наукові факультети по двом профілям: гуманітарному та природничому. Ці факультети повинні працювати за вечірньо-заочною системою деякі групи за вечірньою, інші за заочною. Студенти таких факультетів мали б навчатись чотири дні на тиждень (16 годин), а протягом трьох днів мали б займатись лабораторними роботами. В зв'язку з такою переорганізацією ціла Україна мала б бути поділена на 7 зон (відповідно до семи університетів).

В своєрідній "погоні" за підготовкою наукових кадрів вищої кваліфікації, помітно стає, що в останніх кількох роках все більшу увагу звертається на технічні ділянки, а рівночасно занепадають ділянки гуманітарного профілю.

Так наприклад в 1959 р. у вузах України впроваджено 10 нових спеціальностей з технічних ділянок, в 1960 — 9, в 1961 р. — 8. Серед них такі спеціальності: оптичні прилади, хемічна технологія волокнистих матеріалів, спорудження газонафтопроводів, газосховищ і нафтобаз, електровакуумні машини, автоматизація і комплексна механізація машинобудування. В наступному році плянується організувати спеціалістів таких важливих технічних ділянок: теплофізика,

гідроаеродинаміка, електрообладнання суден, технологія електровакуумних матеріалів, хемічна кінетика і горіння, технологія поділу і застосування ізотопів. ("Рад. освіта", ч. 52, 1961 р.).

Окрему увагу звертається на фізико-математичну підготовку майбутніх інженерів, збільшуючи обсяг наукових курсів математики, фізики і теоретичної механіки, в окремих інститутах, а в університетах впроваджуючи нові спеціалізації: обчислювальна ма-

тематика, математична логіка, математична статистика, високомолекулярні сполуки.

Рівночасно з цим майже всеціло занедбується ділянки гуманітарного профілю. Тут немає жодного зрушення, жодних змін, жодного поглиблення в напрямку готування творців духових вартостей нації. І коли зріст кадрів технічних ділянок можна вітати, то рівночасно можна з острахом дивитись в майбутнє, в якому буде домінувати технічний прогрес над духовим. М. Карп'як

ТРИ ТИЖНІ В СТУДЕНТСЬКОМУ ТАБОРІ НА УКРАЇНІ

Автор цієї розповіді — американський 15-річний юнак з околиць Балтімору (США). Він пробув три тижні в студентському літньому таборі в околицях Києва і належить до тих рідкісних одиниць, які "відкрили" Україну після першої зустрічі з нею.

Розповідь про мою поїздку до Советського Союзу цього літа відноситиметься до мого тритижневого побуту в літньому таборі на Україні, де я жив з 18 - 25 річними хлопцями і дівчатами.

Цей табір був zorganizований для студентів Київського політехнічного інституту, школи для вчених і інженерів. Від кожного студента вимагається провести три тижні в таборі — "відпочити" і набути фізичної справності. Біля 150 студентів є в кожній три-тижневій групі.

Нас було 14 американців — вісім хлопців і п'ять дівчат, віком від 15 до 22 років і наш провідник учитель математики зі школи Патней в Вермоні.

Коли ми прибули до табору, перше, що ми замітили — це були два написи при вході. Один виписаний яскравою жовтою фарбою на чорному тлі — "Хай живе ленінізм!". Другий таким самим шрифтом — "Слава Комуністичній Партії Радянського Союзу!".

* * *

Коли ми увійшли до табору, ми йшли до р'якою, яка вела до серії шатер і будинків. По обидвох боках були написи, які мали нагадувати таборовикам про ріст індустрії і сільського господарства в Советському Союзі. Далше ми побачили плакати, які зображали різні види спорту.

Ми заізнались з директором табору, з товстим, присадкуватим Сергієм Івановичем, колишнім офіцером армії. Сергій показав нам табір і запровадив до нашого шатра. В кожному шатрі було вісім осіб — три американці і п'ять росіян.

Кожного дня о 7-й годині вранці нас будили гучні російські марші, які передавались через голосники, після яких було чути голос Івановича:

— Добрий день, товариші. Час підніматись! Час підніматись!

Після цього ми скоро піднімались і бігли яких 300 ярдів до Дніпра, де ми вправляли десяти хвилин.

Снідання було о 8-й год, після чого проголошувалося порядком денний — дівчата працювали звичайно в кухні, а хлопці в поблиському колгоспі. О 2-й год. був обід. Після одногодинного відпочинку кожний мусів займатись спортом. О 8-й год. вечора була вечеря, після чого відбувались танці, або кіно до 11-ої год., коли кожний вимучений падав на своє ліжко.

Більшість студентів, яких я зустрінув стояли твердо за своєю владою. Але було також кілька, які мали деякі сумніви в комунізмі.

Один хлопець, назв'ям його Володимир, доказував мені "знамениті досягнення" комунізму. Але згодом він говорив мені, коли ми були самі, що він не вірить у все те, про що мені говорив.

— Я тому не винен, — говорив він, — що я мушу бути комуністом. Мене виховали так, щоби я думав, як комуністи.

Для мене було великою несподіванкою, як студенти страшно люблять "рок н рол". Де-хто з них купив на чорному ринку кілька плит і слухали, коли нікого не було.

* * *

На танцях я познайомився з дівчиною, яка називалась Віра. Вона студювала хемію, була висока брунетка, 18 років, гарна з красивою фігурою. Вона одягалась зі смаком. Віра не говорила по англійськи, але вона говорила з сильним українським акцентом, так, що мені було досить важко її розуміти (Роберт говорить російською мовою — прим. Ред.).

Але перед тим ще я познайомився з одною росянкою.

Паркер (з моєї школи), Віктор, з нашого шатра і його сестра Ріта і Віра — ми домовились, що після обіду підемо на розмову над ріку. Дівчата пообіцяли, що будуть курити разом з нами.

Я запитав Віру, чому вона не курить прилюдно. Так як я зрозумів, вона мені відповіла:

— Це не гарно для дівчини курити.

Одного вечора нас п'ятеро сиділо над Дніпром, недалеко від табору, коли один з таборового керівництва вислідив нас. Він накинувся сердито на Віктора:

— Що ви тут робите? Чому ви не в таборі?

— Ми лише розмовляли, — ніяково відповів Віктор.

Наступного ранку Віру викенено з табору. Віктор був злий. Він пішов до Івановича і заявив, що коли Віра не повернеться, він так само покине табір. Було дуже небезпечно

протестувати перед такою людиною як Іванович. За це я дуже високо цинив Віктора, за його відвагу. Але Віра не повернулася. Тоді Віктор і Ріта покинули табір також.

* * *

Одного дня я зайшов у бідну дільницю. Я побачив старі поломані бараки, без жодних водопроводів. Кілька криниць мали доставляти воду для цілого села. І бачив брудних дітей у пірваній одежі, старих жінок у хустках на головах. Вони дивились на мене, а їхні очі були перелякані, повні підозріння.

Я пішов на залізничну станцію, де бідно-та була ще більша — гірше від всього, що я будь-коли бачив в своєму житті — без електрики і без всіх тих вигод, які ми в Сполучених Штатах маємо задушно. Я не побачив там жодного авто, лише кілька велосипедів, і кілька переповнених автобусів.

В дитячому садку в Києві ми побачили семирічного хлопчика, який співав "Дякую тобі Комуністична партія за це щасливе дитинство!" . . .

Роберт Вестбрук

МОЛОДЬ В УКРАЇНІ

● Десятки тисяч молоді вивозять в Казахстан. Цьогорічна весна знову принесла українським матерям горе і сльози: десятки тисяч української молоді большевицька влада знову висилає в Казахстан, на цілині землі. Переважно висилають цілі десяти класи учнів, які тільки що закінчили середню освіту і ніколи не матимуть змоги здобути вищої освіти. І так вислано десятку класу в комплекті Болотнянської середньої школи Перемишлянського району на Львівщині ("Рад. Освіта", ч. 29, з 12 квітня 1961 р.), молодих будівельників з Херсонщини вислано в Кустанайську обл. ("Мол. України", з 26 квітня), вислано також 19 випусників Ізмаїльського педагогічного інституту ("Рад. Осв.", з 26 квітня), 12 — Сталінського Педагогічного Інституту, 10 — Харківського сільськогосподарського інституту і 23 Харк. Інженерно-будівельного ("Мол. України", з 11 квітня), з Києва сотні випусників з Української Сільськогосподарської академії, університету, медичного, інженерно-будівельного інститутів, училищ і технікумів ("Мол. Укр.", з 29 березня), 25 випусників Полтавського педінституту ("Мол. України", з 28 березня).

Дотепер з совєтської преси виходило, що на цілині землі було вивезено лише сотні тисяч молоді. Але останнє повідомлення преси ("Рад. Освіта" з 29 березня) показує щось інше. На цілиних землях є зараз біля ОД-

НОВОГО МІЛЬЙОНА дітей шкільного віку! Іншими словами туди було запропорено кілька мільйонів людей. Більшість цих дітей не охоплені навчанням. І ті школи, які відкриті — навчають російською мовою! В тому часі, коли молодь і цілі родини висилається в Казахстан, де вони підпадають всецілій русифікації — в Україну приїжджають росіяни і різні інші національні безбаченки, які й будуть русифікувати Україну. В цьому — найбільша для нас загроза!

● Народа секретарів комсомольських організацій ВУЗ-ів. На цій нараді-семінарі перший секретар Комсомолу України Ю. Єльченко виявив, що велика кількість випусників високих шкіл України відмовляється їхати на призначені місця праці. Такі випадки трапились з випусниками Львівського, Одеського і Харківського університетів, Кримського, Луганського, Дрогобицького, Херсонського, Черкаського і Миколаївського педагогічних інститутів. Учасники наради виявили, що багато студентів всеціло виломлюється з-під впливу комуністичної ідоctrини. Гострій критиці була піддана праця т. зв. академічних комісій, ряд катедр соціально-економічних дисциплін. Виявлено, що багато студентів відстає в навчанні, а інші втратили інтерес до "суспільно-громадської" активності. Учасники наради працювали в таких секціях — технічній, педагогічній, сільськогосподарській, медичній і мистецтвознавчій.

КОЛИ ЗГАДАЮ РІДНИЙ КРАЙ

*Достойній Пані Поповиц з Клівленду
прискачую*

Зірка

Українське село, затишне, чаруюче, повне різноманітних кольорів — кольорів, які переливались, мов вишивана райдуга на небі. А також, його щира душа, що відчувалась у кожному селі, навіть у неспокійні воєнні роки, — це село стало мені дороговказом, для доброго і щирого життя.

Пригадую своє коротке перебування на селі, як я ще була малою.

Піду, бувало, в поле з моїми подругами і заблукаю сама в житі. Ходжу, оглядаючись навкруги себе, поки не зголоднію, а тоді й назад мандрую.

Було, біжу протоптаною стежкою, між високим колоссям жита, розглядаючись по боках: високе жито повне синіх волошок і червоного маку.

Таке високе, що відчуваєш, ніби з головою тебе ховає. Так затишно і приємно в його обіймах, аж трохи страшно. Біжиш і нічого більше не бачиш окрім маку, жита, кукулю і волошок. Але знаєш, що в кінці цієї стежки кінчається це золоте море.

Глянеш вгору, а над тобою небо. Мати моя говорила, що блакитне небо — це блакитний колір нашого прапору, а золотистий колір — це золотисте наше жито. І я люблю кожний його золотистий колосок.

Дівчата з села навчили брати колосинку і причепляти її до суконочки. Навчили також і вінок плести з маку і волошок. Набрав-

ши повно квітів, біжиш пізніше зеленим сочистим лугом, уквітчаним жовтими квітами. Низенькі квіточки, з гарними закругленими листочками, над річкою, на сонці аж переливаються. А коло річки ще більше квітів та ще й різного кольору.

Дальше треба припинити біг, бо починається гірка. На горбику хатка покрита стріхою, де мама розмовляє з господарями і гостями, де подорожуючи, ми спинились на короткий час. Там мене чекають дівчата, маємо плести вінки, переплетені маком.

Поспішаю, щоби принести оберемок червоних маків, а вони горять на сонці, мов вогонь.

Ті гарні дні, які дитиною пережила на Україні, мов чарівний сон, потішали мрійливу мою дитячу душу під час моєї дальшої мандрівки по світі.

Суворим Дунаєм було ідемо, а по обидва боки виростають, все більше і більше сірі, гострі скелі. Жодної теплоти, ані спокійного подуву вітреця не можна було в них відчутти, до чого так прагне українська душа.

Здавалось, ніколи вже не зустрінусь з синіми волошками і червоними маками, які так весело усміхались мені колись між колосками українського жита.

Минули роки і все змінилось. В чужій країні, яка стала ціллю для багатьох — чогось мені, ще підліткові, бракує. Душа бажає зустріти щось рідне, щось — що дитиною ще пам'ятала...

Зірка

МОЛОДЬ І ОСВІТА В УКРАЇНІ

● **Учителі на Волині.** Для шкіл Рівенської області зараз недостає біля двісті учителів. Це велика кількість на одну область. Але незважаючи на це учителі живуть в таких невідрадних умовах, що протягом минулого навчального року у Володимирівському районі попрохало звільнення з учительських посад 32 особи, а з Зарічянського — 26.

● **Заочне навчання.** На заочних курсах найбільше в Україні навчається учителів. За післявоєнні роки 88 тисяч учителів підвищили свої кваліфікації, а зараз навчається біля 4 тис. Як останньо виказують повідомлення навчання на заочних курсах стоїть на дуже

бицького педагогічного інституту викинено 124 студенти-заочники, а 198 залишено на повторний курс. Не склали державних екзаменів 50 випусників Полтавського педінституту. На фізико-математичному факультеті цього інституту успішність досягає всього 46,7%. Найбільшою причиною неуспішності є те що заочників не відпускають на сесії і переобтяжують позакласною роботою. Багато учителів не мають одного вихідного і чотирьох низькому рівні. Після літньої сесії з Дроговільних вечорів на тиждень, на що заслуговують заочники.

● **Підручники для заочників.** Заочникам в Україні навчання на заочних курсах при-

ходить важко не лише через несприятливі умови життя, але й через брак підручників. Напр. в 1961 р. заплановано видати 118 назв підручників для вузів, а видано лише 44, з чого 34 перенесено було з плану видання 1960 р. Бувають випадки, що замовлень на даний підручник в українській мові видавництво одержує 25 тис., а воно друкує лише 7 тис., мовляв купуйте аналогічні підручники в російській мові...

● **Початкуючі студенти України.** На перші курси вузів України прийнято на наступний академічний рік 43 тисячі студентів, цебто на 3 тис. більше, як в минулому році. До вечірніх і заочних вузів прийнято 74 тис. студентів. Багато тисяч випусників середніх шкіл опинились поза школою. Для прикладу хай свідчить той факт, що до Харківського політехнічного інституту, Київського інженерно-будівельного та багатьох інших на кожне місце було аж 4-5 заяв.

● **Зменшується число Високих Шкіл України.** На зміну від інших країн світу число Високих Шкіл України постійно зменшується. В 1941 р. в Україні було 166 ВУЗ-ів, у 1947 році — було 154, а в 1961 р. — лише 135. За останніх 14 років в Україні було закрито 19 Високих Шкіл! На ВУЗ-ах України в минулому академічному році, стаціонарно, на вечірніх курсах і заочно навчалось 417,8 тис. студентів.

● **Учителів вислано на цілнину.** Багато випусників педагогічних інститутів вислано в Казахстан, на т. зв. цілинні землі. З початком біжучого шкільного року вислано туди ж 16 випусників Уманського і 32 Луганського педагогічних інститутів.

● **Так живуть студенти в Україні.** Цікаво всім нам знати: а як же живуть наші українські студенти в гуртожитках на Україні? Ось що пише про це "Радянська освіта" ч. 57 з 1961 р.: "Пушкінська 9. Десять тут міститься один з них (гуртожитків). Маленький будиночок. Брудні дерев'яні сходи ведуть в тісний напівтемний коридорчик. Дві кімнати займають хлопці — студенти сільськогосподарського інституту. В одній з кімнат майже впритул стоять ліжка, одна шафа і кілька тумбочок.

— Пробачте, у нас не дуже затишно, — говорить Анатолій Гордецький, який живе тут, — за таких умов важкувато навести хоча б який-небудь порядок у кімнаті.

Другий гуртожиток в самому центрі міста. В будинку кімнати світлі, високі. Але вмиватися доводиться бігати через двір у флігель. Влітку — це ще нічого, а от узимку...

Трохи кращі справи в жіночому гуртожитку по вулиці Шевченка 3.

Заходимо в кімнату, де мешкають шестеро дівчат. Тут тільки одна шафа. Доводиться в'шати одяг на спинки ліжок. На всю кімнату лише три тумбочки. Цього також не вистачає. Тим більше, що дівчата майже не харчуються в їдальні, вони воліють готувати страви самі. Всі каструлі, миски, глечики доводиться ховати... під ліжка".

Це так живуть студенти в місті Житомир, в країні, яка зветься Україна.

● **Перший в Україні факультет кінематографії.** В Київському інституті театального мистецтва відкрито перший в Україні факультет кінематографії. Факультет має два відділи — режисерський і акторський, має завдання готувати працівників для української підсоветської кінематографії.

СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА

СТУДІЙНІ ДНІ В НЬО ЙОРКУ

Нью Йорк (Вл. кореспонденція). 30 вересня — 1 жовтня 1961 р. відбулись в Нью Йорку Студійні Дні, які влаштувала місцева УСГ на загальну тему "Сучасна проблематика українського студентства". Ці Дні можна уважати, як черговий поважний успіх українського студентства в США, як за своєю тематикою, так і за підбором доповідачів, участю студентства і перебігом дискусії. Предсідником і керівником Днів був частинно Ярослав Лешко і частинно Євген Лацик.

В програму Днів увійшли дві доповіді і два панелі. Доповіді виголосили:

О. д-р Мелетій Соловій: "Релігія в житті

модерного студентства". Свою доповідь прелегент побудував на прикладах студентки, яка твердила, що її освіта і знання ніяк не можуть бути погоджені з релігією і церквою. Виходячи з цього прелегент розглянув такі основні питання — наука і науковий світогляд, релігійний світогляд, релігія і американські університети, релігійна відповідальність модерного студента. Ці питання були поставлені не догматично, а в площині дискусійній, в чому вбачаємо і успіх доповіді. В дискусії прелегент ствердив, що в людини може бути крім релігійного ще і науковий світогляд.

Марта Богачевська: "Дві Батьківщини". Доповідь М. Богачевської була цікава, хоч від неї можна було сподіватись дечого більше, беручи під увагу велику кількість самозаперечень у ствердженнях і висновках. Підхід її який багатьом, зокрема з націоналістичного середовища не подобається, був реалістичний. Важко узгодити поняття двох батьківщин для однієї і тієї самої людини, але це в її висновках єдиний вихід. Прелегентка вважає, що наше завдання сповільнити асиміляцію; для неї Україна — це Кулішевого Малахія "Голуба даль", УРСР — це фікція, але нам треба мати контакт з населенням України і читати українські підсоветські видання. В опінії прелегента великою загрозою для нас є матеріалізм не як ідея, а як практичне явище і перенесення взаємопоборювання від батьків на молодь, що у наслідку приводить до повної асиміляції.

В другій частині Студійних Днів були два панелі:

Перший панель: "Головні українські студентські федерації і їх майбутнє", в якому взяли участь президенти — ЦЕСУС-у — Є. Гановський, СУСТА — В. Прибила і СУСК-у — Р. Осадчук. Доповідачі в інформативній формі представили діяльність і завдання своїх організацій. Зразу було видно, що цілком інші труднощі і проблеми мають українські студенти в США і цілком інші — в Канаді. У виступі Є. Гановського пробивалось яскраво, що кінець-кінцем вже треба знайти розв'язку для складних проблем ЦЕСУС-у. Він вважає, що треба організувати студентську опінію для натиску на крайові Союзи, які б мали знайти розв'язку для переорганізації ЦЕСУС-у.

Другий панель: "Співпраця поміж українськими студентськими ідеологічними організаціями та їх відношення до сучасного студента". В панелю брали участь представники ТУСМ-у — А. Бедрій, "Зарева" — Б. Гасюк, "Обнови" І. Ісаїв. Всі три доповіді, які відносились до тієї самої теми були цілком різні за своїм характером і підходом.

Для представника ТУСМ-у А. Бедрія — в націоналістичній ідеології немає і не може бути нічого дискусійного, ТУСМ стоїть на базі націоналізму Донцова, вважає, що без націоналістичної ідеології не можна вести жодної пропаганди. Різниця між ТУСМ-ом і Заревом на його думку є така: ТУСМ визнає Донцовську ідеологію, Зарево — майже в цілості відкидає. ТУСМ має візію ладу в українській державі, Зарево — такої візії немає, ТУСМ має соціально-економічну програму, Зарево такої немає.

Представник Зарева Б. Гасюк, мав цілком інший підхід в опрацюванні своєї доповіді. Його доповідь була дискусійна, а не догматична, як його попередника. В своєму виступі він представив Зарево, як націоналістично-ідеологічну організацію, зясував його завдання, відношення до сучасного студента і інших студентських ідеологічних організацій. В опінії прелегента ідеологію українського націоналізму треба пристосувати до сучасної дійсності, до вимог української нації як в Україні, так і поза нею. Зарево кидає клич однієї, н'ким незамінної Батьківщини України. Воно є за співпрацею, але такою, яка побудована на взаємному довірі і високих моральних основах.

Цікавий і добре опрацьований був виступ І. Ісаєва, який не пов'язуючи своєї доповіді з "Обновою," якої він був представником, дав знаменитий виклад про поняття ідеології і завдання ідеологічних організацій в загальному розумінні. В своїх висновках доповідач ствердив, що ідеологічна співпраця є неможлива, така вже природа ідеологічних організацій, зате можлива організаційна співпраця ідеологічних товариств.

Студійні Дні, які підготував спеціальний комтет на чолі з Лесею Ганущак, пройшли з повним успіхом і в них взяло участь приблизно 200 студентів з різних осередків. В дискусії брало участь біля 30 осіб. Між двома панелями присутні заслухали також звіт про Б. Футея, члена Управи СУСТА з участі делегації СУСТА в конгресі ЮСНСА.

СЬОМА КОНФЕРЕНЦІЯ СУСК

У столиці Канади Оттаві відбулася 4-5 листопада сьома конференція Союзу Українського Студентства Канади. Конференція складалася з двох частин 1) цикл доповідей на теми пов'язані з студентським життям та дискусія над цими доповідями і 2) розважальна частина, в рамках якої відбувся

концерт з виступом М. Скали-Старицького та танці.

В рамках першої частини конференції вголошено чотири доповіді. Д-р М. Антонович говорив про ролі та значення студентства у політичному та громадському житті різних країн світу, при чому він зазначив, що у високорозвинених західних країнах з "нормаль-

ним' ходом життя студенти в політичному та громадському житті країн відіграють малу роль. У поневоленіх народів чи у малорозвинутих, а також у тоталітарних країнах студентство у питаннях політичного та громадського життя відіграє далеко важливішу роль, а часом навіть виконує найважливіші політичні завдання.

Другою з черги виступала п-на Н. Бандера, яка на підставі старанно зібраних відомостей про студентське життя в Україні подала основні напрямки політики московських можновладців супроти України на відтинку вищої освіти. У доповіді прелегентка зокрема яскраво наголосила на русифікаційних тенденціях та на примусовому виселюванні українських студентів на цілині землі та влучно схарактеризувала ті складні процеси, які проходять в Україні у зв'язку з колоніальною політикою Москви.

Органічним доповненням доповіді Н. Бандери була доповідь голови Академічного Секретарату СУСК д-ра Е. Рослицького, який ілюстрував свої твердження цитатами з промов московських лідерів на 22-му З'їзді КПРС. Далі д-р Рослицький торкнувся труднощів на українському студентському відтинку поза українськими землями, а зокрема в Канаді. На підставі практичного досвіду Українського Студентського Клубу при Лондонському університеті в провінції Онтаріо, д-р Рослицький подав цікаві спостереження про можливості праці між студентством різних етнічних груп.

У останній доповіді А. Григорович подав свої думки з приводу одного важливого питання — солідних праць з різних галузей українознавства англійською мовою. На думку прелегента ми зайво нарікаємо на те, що англійський світ про нас нічого не знає, бо ж солідних праць з галузі українознавства англійською мовою дуже мало. На декількох практичних прикладах п. Григорович показав, що при наявності відповідних наукових праць, можна впливати на професорів канадських університетів.

Усі доповіді були на відповідному академічному рівні. Те саме можна сказати про дискусію. Однак ми все ж таки хотіли б підкреслити значення доповіді молодого студентки Н. Бандери, яка виявила велику обізнаність з складними питаннями пов'язаними з вищою освітою в Україні. За її пильність у зібранні розпорошеного матеріалу їй належить щира подяка від усіх учасників.

Усно привітав конференцію від Оттавського відділу НТШ д-р В. Кисілевський, а писемні привітання отримано від централі КУК-у та від майже всіх українців, які є членами обох палат канадського парламенту включаючи міністра Стара, а також від ЗАРЕВА. Сумним явищем можна назвати те, що у частині конференції присвяченій студентській проблематиці з місцевого старшого громадянства крім названого д-ра В. Кисілевського та проф. д-ра К. Біди ніхто не взяв участі.

(М. А.)

СТУДІЙНІ ДНІ ЗАРЕВА

Філадельфія (Вл. кореспонденція). 14-15. жовтня 1961 р. на Пенсильвенійському Університеті і в Українському Народному Домі у Філадельфії відбулись Студійні Дні Зарева під кличем "На заклик Нації". Студійні Дні, які zorganizувала клітина Зарева у Філадельфії мали за ціль дати перегляд дії УВО.

Студійні Дні відкрив Богдан Гасюк, Голова КП Зарева в США, а ними проводила Президія у складі — П. Дорожинський, голова та Анна Годованець і Володимир Гнатюк — секретарі.

В часі Студійних Днів було виголошено такі доповіді:

Роман Жилавий: "Революційні етапи УВО". Прелегент накреслив п'ять більших етапів боротьби УВО: 1) Велика акція УВО; 2) Поворот полк. А. Мельника на ЗУЗ і перебрання ним керми крайового коменданта УВО; 3) Ю. Головінський і його летюча бри-

гада; 4) Арешт Ю. Головінського і перебрання команди УВО полк. Р. Сушком; 5) Смерть Ю. Головінського і занепад УВО.

Андрій Бігун: "Тенеза повстання УВО та її програма". Прелегент дуже влучно підкреслив, що УВО ніколи і ніким не була подумана чи організована. Вона повстала стихійно, як вияв боротьби українського народу проти наїзника. Щойно тоді, коли різні бойові групи почали об'єднуватись біля полк. Є. Коновальця, А. Мельника, Ю. Головінського та інших — постала добре спаяна і законспірована організація, яка набрала бойового зм'єсту і підпільної форми.

Авра Середа: "Великі постаті УВО і їхній вклад в її розбудову". Прелегентка дала влучну і цікаву характеристику найбільших особистостей УВО — полк. Є. Коновальця, А. Мельника, Ю. Отмарштайна, Р. Сушка, сот. ІО. Головінського, З. Книша, Індишевського,

Кучабського, Зиблікевича, Генгала та інших.

Любомир Калинич: “Становище УВО на зовнішньо-політичному європейському континенті”. В доповіді було старанно зображено діяльність Начальної Команди УВО на зовнішньо-політичному відтинку в різних європейських країнах. Прелегент дав характеристику різних зв'язків УВО з чужинцями та зробив влучні висновки.

Богдан Гасюк: “УВО і ОУН”. Прелегент зосередився у своїй доповіді над оглядом трьох організацій — УВО, Союз Української Націоналістичної Молоді і Легії Українських Націоналістів, з органічної інтеграції яких постанала згодом ОУН. Доповідь охоплювала роки 1926-1929 і була базована на націоналістичних виданнях — “Розбудова Нації” (1928-12

1929 рр.), “Сурма” (1927-1934 рр.), “Український Націоналіст” (1931-1939 рр.).

Всі доповіді були дуже старанно підготовлені і дали в'рну характеристику 1920-1930-их років, років діяльності і боротьби УВО

Перший день Студійних Днів було закінчено Студентським Балем.

На наступний день в неділю 15 жовтня.

відбувся Мистецький Вечір з різноманітною і багатою програмою, зміст якої складали деклямація Анни Гасюк (“Городок 1932”), танки Люби Желіховської і Валентини Бережної, сольоспів Олімпії Кучерявої, скрипковий дует Богдана Мізака і Ігоря Швеця, фортепіянове сольо Ірени Кондри.

Великою і милою неспідіванкою для публіки була друга частина Мистецького Вечора з поставленням одноактівки “Територіальне непорозуміння” під режисерством пані Н. Лужницької. П'єса своїм змістом показала, що в сучасному українському студентів немає жодних шкідливих проявів територіально-географічного характеру.

Ця п'єса (виконавці: А. Гасюк, А. Середа, Віра Татунчак, Марко Царинник, Ярослав Добровольський, Лев Домбчевський, Юрій Гнатюк, Омелян Лукасевич), як і цілий вечір своєю тематикою і мистецтвом учасників викликали бурю оплесків у присутніх, які в щерть заповнили залу.

Студійні Дні Зарева у Філядельфії, хоч мали певні недотягнення, свідчать, що правдивий український націоналізм знаходить відгук у молоді і що перед ним зародки великого розквіту.

КЛІТИНА ЗАРЕВА В НЬЮ ЙОРКУ

Коли говорити про Зарева в США то з приємністю треба відмітити, що значну роль у його відродженні відіграла саме Ньюйоркська Клітина. У минулому році Клітину очолювала п'ятичленна Управа*). До неї належало 25 активних, 25 неактивних членів і 22 прихильники — разом 72 особи. В минулому році клітина збільшилась кількома новими членами.

Клітина вела зовнішню, внутрішню і розвагову діяльність. Найважливіша — це була зовнішня, яку знаменували влаштовувані Ідеологічні Вечори, на яких розглянено ідеологічні течії, що діяли в Україні та мали більший чи менший вплив на формування української політичної думки та визвольної боротьби. Ідеологічні Вечори були уряджувані не в цілі, щоб переконувати присутніх у правильності одної чи другої ідеології, але щоб краще пізнати їх і заохотити других до студій над ними.

Дотепер було уладжено три такі Вечори: присвячений Михайлові Драгоманову (допо-

відачі М. Белендук і П. Дорожиський), ідеології українського консерватизму (М. Герець і В. Бакум) та ідеології українського націоналізму і Дмитра Донцова (О. Шевченко і І. Гурін). Ідеологічні Вечори можна уважати вповні успішними, на що вказувала заінтересованість студентів, широкі дискусії і відгомін на них. З найновіших імпрез Зарева слід відмітити вечір присвячений Т. Шевченкові з рефератами М. Проходько і В. Бакума та багатою мистецькою частиною у виконанні зарев'ян.

Клітина Зарева крім цього влаштувала ряд внутрішніх сходин, на яких також було розглянено різні проблеми. В останньому році відбулось троє сходин з такими виступами: Анна Процик — “Політична думка на Україні в останніх десятиліттях”, інж. О. Бойдунник — “Українська внутрішня політика”, В. Бакум — “Вражіння з поїздки по Європі” з висвітленням кольорових діапозитів, які доповнено висвітленням фільму Оксани Матушевської з життя Зарева.

В програмі розвагових імпрез було вла-

*) у складі: В. Процик — голова, М. Герець, О. Матушевська, І. Чорняк, І. Волошин.

штовано Миколаївський вечір та ряд поїздок в різні місцевості.

В минулому році клітина взяла участь в Літній Конференції Зарева присвяченій А. Коцкові (30 липня 1960 р.) на оселі ім. Ольжича. Окремі члени брали участь в різних студентських з'їздах і конференціях не лише в США і Канаді, але й також в Європі. З доповідями на окремих імпрезах виступили: А. Процик (І-ий Ідеологічний Конгрес в Філя-

дельфії) — "Вплив чужих ідеологій в Україні 20-го століття" і П. Дорожинський (Високошкільна Конференція в Балтіморі) — "Наше відношення до УРСР". Крім того члени клітини брали участь у різних інших імпрезах.

Вся діяльність вказує на те, що клітина вела систематичну працю, росла і міцніла, маючи всі дані на те, щоби ще більше посилити свою активність.

Володимир Процик

ЦІКАВЕ З УКРАЇНИ

Київ. 12-18 вересня 1961 р. відбувся в Києві Міжнародний симпозіум учених присвячений теорії нелінійних коливань, який влаштувала Міжнародна спілка по тероретичній і прикладній механіці. Як відомо основниками теорії нелінійних коливань були українські вчені академіки М. М. Крилов і його учень М. М. Боголюбов. В симпозіумі взяло участь кількадесят країн, а в тому і США, Англія, Франція, Італія, Нігерія і інші.

Кривий Ріг. В Кривому Розі пущено в рух найбільшу в світі доменну піч з новим модерним і автоматизованим устаткуванням. Домну сконструювано за проектом українських вчених.

Дивні біографії. Один з найвизначніших сучасних українських математиків проф. Київського Університету О. С. Парасюк у своїх молодих літах жив у страшній нужді. Його батьки не мали навіть коня. Тому кожної весни він запрягався разом зі своїм батьком до плуга і так вони орали свій клапчик землі... Віцепрезидент Академії Наук України С. Н. П'єрбань був колись коногоном на шахті Софія-Вертикальна, а згодом бурильником...

Чи буде Українська Академія Педагогічних Наук? Як відомо в СРСР, є зараз лише Академія Педагогічних Наук РСФСР. Немає такої ж Академії СРСР. Тому всі постанови Російської Педагогічної Академії зобов'язують автоматично і всі республіки СРСР. Останньо помітний в Україні рух за створенням Української Педагогічної Академії. Директор Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР О. Русько передбачує створення АПН України щойно в 1962-1967 роках. Цебто така Академія може повстати вже в найближчому році, але може вона повстати також аж через п'ять років, чи взагалі ні.

Україна на міжнародному ярмарку в Югославії. Україна брала участь в міжнародному ярмарку в Загребі (Югославія), як окрема країна. Найбільшу увагу закордонних відвідувачів притягав відділ досягнень українських учених в ділянці ядерної фізики. На одному зі стендів демонструвалось експериментально-ядерний реактор, сконструйований українськими вченими та математичну машину "Київ", яка виконує 10 тис. операцій на секунду.

К Р У К

Крук від крові оп'янів,
На калину важко сів.

Довго в світі він кружив
Скільки він сердець розбив!

На калині сів спочить,
Б чорній злові він мовчить.

На сталених його кігтях
Перли крові ще мигтять.

Трупи в полум'ї калин
Без хреста, без домовин.

Десь далеко вдарив дзвін,
Зве на грізну помсту він.

Над пожежами калин
І рида і стогне він.

Та ніхто не поспішить
Щоб бенкет той припинить!

Лиш калина в білий сніг
Ронить сльози кров'яні.

Щось ніхто не поспішить
Щоб бенкет той припинить.

К. Дмитрик

